

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 8 en 9 – 2023

Donderdag 7 september 2023

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen: (Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD	1
LEESWIJZER.....	3
DEEL I – RECHTSPRAAK	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	4
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	4
Arbitragebeding	10
Asiel, migratie en Unieburgerschap	10
Beginnelen EU-recht	20
Belastingen.....	20
Belastingen, btw	22
Belastingen, douane en tariefindeling	26
Belastingen, vennootschapsbelasting.....	27
Beschermd oorsprongsbenaming	27
Bestuursrecht	28
Brexit	28
Broeikasgasemissierechten	28
Buitenlandse investeringen	29
Civiel.....	30
Consumenten.....	30
COVID-19.....	36
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	37
Diensten, elektronische communicatiediensten	38
Digitalisering, social media en AI	39
Discriminatie.....	40
Eigendomsrecht	41
Energiemarkt.....	42
Europees OM	42
Europese subsidies	43
Famieleven en familierecht.....	44
Financiële markt en diensten, EMU, Bankunie	46
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	48
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering.....	49
Godsdienstvrijheid.....	51
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	52

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBvR).

Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Charlotte Roseboom, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBvR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Handel en antidumping	52
IE - Intellectuele eigendom.....	52
Insolventie	55
Institutioneel	56
Interstatelijke zaken.....	59
IPR.....	60
Kansspelen.....	65
Kinderontvoering	66
Landbouw en visserij.....	66
LHBTI-rechten	67
Luchtvaart.....	68
Manipulatiesoftware auto's.....	70
Mededinging.....	71
Milieu, natuur, duurzame energie.....	73
Ne bis in idem.....	78
Oekraïne.....	79
Onderwijs en studenten	79
Overlevering en uitlevering	79
Privacy en persoonsgegevens	82
Procesrecht en recht op eerlijk proces.....	86
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	90
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	90
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	92
Rechtsstaat en rechterlijke macht	94
Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling	98
Sport	100
Staatssteun	101
Strafrecht.....	102
Toegang tot documenten	103
Verkiezingen en kiesrecht	104
Vervoer, reizen en rijbewijs	104
Verzekeringen	106
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.....	107
DEEL II – ALGEMEEN	110
<i>Algemeen</i>	110
Cursus en opleiding.....	110
Nieuwsbrieven.....	113
NL zaken bij het HvJEU	113
NL prejudiciële verwijzingen.....	114
NL zaken bij het EHRM.....	115
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM	116

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

REGELGEVING

Consultatie over verbetering van rechtsbescherming van ondernemers bij aanbestedingen gestart ([ECER](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

ARREST – EHRM – Gulyev t. Azerbeidzjan - 6 juli 2023 – [persbericht](#) – [arrest](#) - [54588/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0706JUD005458813](#)

Ontslag wegens privéconflict – Kwaliteit van wetgeving betekent ook voorspelbaarheid – Artikel 8 EVRM - Schending

Assistent aanklager heeft als getuige verklaard dat hij in zijn flat ruzie heeft gekregen met zijn toenmalige vriendin, waarbij ook nog een derde was betrokken. Alledrie liepen daarbij lichte verwondingen op. Klager is niet strafrechtelijk vervolgd. De ex-vriendin heeft een serie krantenartikelen laten publiceren met aantijgingen tegen klager. Na een civiele procedure heeft de krant deze moeten rectificeren. De ex-vriendin heeft ook geklaagd bij verschillende overheidsinstanties, waaronder het Openbaar Ministerie. Klager is gevraagd het conflict op te lossen, omdat hij anders te maken kon krijgen met serieuze disciplinaire maatregelen. Vervolgens is hij ontslagen omdat hij zich zou hebben gedragen op een manier die niet verenigbaar was met de positie van aanklager, de waardigheid van het ambt zou hebben ondermijnd en de Ethische Code zou hebben geschonden.

Het EHRM overweegt dat het ontslag van klager gelijk staat aan een inbreuk op het respect voor zijn privéleven. Een dergelijke inbreuk kan gerechtvaardigd zijn als deze bij wet is voorgeschreven. Een dergelijke wet moet toegankelijk zijn voor betrokkenen en voorspelbaar zijn in zijn effecten. In deze zaak waren de toepasselijke bepalingen echter in zeer algemene en vage termen geformuleerd, die zich leenden voor brede interpretatie door de nationale autoriteiten. Aldus is klager niet beschermd tegen willekeurige inmenging in zijn privéleven. Er zijn geen feitelijke of relevante juridische gronden vastgesteld die het ontslag zouden kunnen rechtvaardigen. Het Hof oordeelt unaniem dat artikel 8 EVRM is geschonden.

ARREST – HvJ – C-404/22 – Ethnikos Organismos Pistopoiisis Prosonton & Epangelmatikou Prosanatolismou - 6 juli 2023 — Griekenland – [ECLI:EU:C:2023:548](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Begrip “onderneming die een economische activiteit uitoefent” – Sociale dialoog - Richtlijn 2002/14/EG

Het is een geding tussen de nationale instantie voor de certificering van diploma's en voor beroepsoriëntatie en de Griekse Staat over een geldboete die laatstgenoemde aan deze instantie heeft opgelegd omdat zij de bevoegde dienst niet de documenten heeft verstrekt waaruit blijkt dat de werknemersvertegenwoordigers van die instantie waren geïnformeerd en geraadpleegd voordat twee werknemers uit hun functie werden ontzet.

De vraag is o.a. wat de betekenis is van de term „onderneming die een economische activiteit uitoefent”, in artikel 2, onder a), van richtlijn 2002/14/EG, welke richtlijn strekt tot bevordering van de sociale dialoog tussen werkgevers en werknemers. Omvat dit begrip rechtspersonen naar privaatrecht, die bij de

uitoefening van de bevoegdheid tot certificering van instellingen die beroepsopleidingen verzorgen, handelt als rechtspersoon naar publiekrecht en een publiekrechtelijke bevoegdheid uitoefent?

Hof: Artikel 2, onder a), van richtlijn 2002/14/EG moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling betrekking kan hebben op een privaatrechtelijke rechtspersoon die handelt zoals een publiekrechtelijke rechtspersoon en werkzaamheden verricht die tot de bevoegdheden van het openbaar gezag behoren, voor zover hij tevens tegen vergoeding diensten verricht die concurreren met diensten die worden verricht door marktdeelnemers.

Artikel 4, lid 2, onder b), van richtlijn 2002/14 moet aldus worden uitgelegd dat de daarin neergelegde informatie- en raadplegingsverplichting niet van toepassing is op de overplaatsing van een klein aantal werknemers die ad interim zijn aangesteld in leidinggevende functies, wanneer deze wijziging geen invloed kan hebben op de situatie, de structuur en de waarschijnlijke ontwikkeling van de werkgelegenheid binnen de betrokken onderneming, noch de werkgelegenheid in het algemeen kan bedreigen.

ARREST – HvJ – C-134/22 – G GmbH – 13 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:567 – persbericht – conclusie – arrest

Collectief ontslag – Voorwaarden – Insolventie - Schriftelijke mededeling ondernemingsraad - Richtlijn 98/59/EG

Verzoeker procedeert tegen de beëindiging van zijn dienstverband als onderdeel van een collectief ontslag door insolventie van de werkgever omdat, volgens hem, in strijd is gehandeld met artikel 2, derde lid, tweede alinea van richtlijn 98/59/EG.

Welk doel heeft artikel 2, lid 3, tweede alinea, van richtlijn 98/59/EG volgens hetwelk de werkgever verplicht is de bevoegde overheidsinstantie een afschrift te doen toekomen van ten minste de in de eerste alinea, onder b), i) tot en met v), genoemde gegevens van de schriftelijke mededeling aan de vertegenwoordigers van de werknemers?

Het Hof oordeelt dat de verplichting van de werkgever om in een vroeg stadium van een collectief ontslag de autoriteiten te informeren, niet bedoeld is om werknemers individuele bescherming te bieden. Deze mededeling is louter informatief en voorbereidend bedoeld en dient enkel om de bevoegde overheidsinstantie een algemeen beeld te geven van de redenen voor en de gevolgen van de geplande ontslagen.

Hof: Artikel 2, lid 3, tweede alinea, van richtlijn 98/59/EG moet aldus worden uitgelegd dat de op de werkgever rustende verplichting om de bevoegde overheidsinstantie een afschrift te doen toekomen van ten minste de in artikel 2, lid 3, eerste alinea, onder b), i) tot en met v), van deze richtlijn genoemde, schriftelijk medegedeelde gegevens, niet tot doel heeft de bij collectief ontslag betrokken werknemers een individuele bescherming te verlenen.

CONCLUSIE – HvJ – C-518/22 – AP Assistenzprofis - A-G Richard de la Tour - 13 juli 2023 — Duitsland – ECLI:EU:C:2023:587 – conclusie

Gelijke behandeling – Arbeid en beroep – Discriminatie - Leeftijd - Richtlijn 2000/78/EG - Artikel 26 Handvest EU - Artikel 19 VN Verdrag inzake rechten van personen met handicap

Verweerster biedt personen met een handicap onder meer assistentiediensten op verschillende gebieden van het leven aan. In juli 2018 heeft verweerster een vacature gepubliceerd waarin stond dat A., een 28-jarige studente, op zoek was naar vrouwelijke assistenten op alle gebieden van het dagelijkse leven, en die „bij voorkeur tussen 18 en 30 jaar oud zijn”. Verzoekster, die in maart 1968 is geboren,

heeft een afwijzing van verweerster op haar sollicitatie voor de gepubliceerde vacature ontvangen. Nadat zij tevergeefs buitengerechtelijke vorderingen had ingesteld, heeft verzoekster tegen verweerster een vordering tot betaling van een schadevergoeding ingesteld. Verzoekster is van mening dat verweerster haar in de sollicitatieprocedure heeft gediscrimineerd op grond van haar leeftijd.

De vraag is of het verenigbaar is met de vereisten van richtlijn 2000/78/EG dat personen met een handicap in de procedure voor de aanwerving van een persoonlijke assistent een leeftijdsgebonden voorkeur als selectiecriteria specificeren.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 5, van richtlijn 2000/78/EG, in het licht van artikel 26 Handvest EU en artikel 19 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, moet aldus worden uitgelegd dat het zich er niet tegen verzet dat op basis van een nationale regeling die bepaalt dat rekening moet worden gehouden met de wensen van personen met een handicap met betrekking tot de organisatie van de persoonlijke assistentie waarvan zij gebruikmaken teneinde hun autonomie en hun deelname aan de samenleving te waarborgen, de aanwerving van een persoonlijke assistent afhankelijk wordt gesteld van een leeftijdsvoorwaarde, voor zover een dergelijke maatregel noodzakelijk is voor de bescherming van de rechten en vrijheden van derden.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 26 mei 2023 (ECER 31.8.23) - [C-431/23](#) - [Wibra België](#)

Collectief ontslag - Overgang van onderneming – Faillissement - Richtlijn 2001/23/EG

Volgens de verwijzende rechter is Wibra België aan elk van de verzoekers schadevergoeding verschuldigd wegens niet-nakoming van haar verplichtingen tot inlichting en raadpleging voorafgaand aan het collectieve ontslag. Gelet op het faillissement is het echter noodzakelijk dat de vorderingen in het passief van de faillissementsboedel kunnen worden opgenomen en dat de activa van het faillissement toereikend zijn om de verzoekende partijen daadwerkelijk te kunnen betalen. Indien de transactie tussen de failliete nv Wibra België en de bv Wibra België wordt beschouwd als een overgang van een onderneming krachtens overeenkomst in de zin van cao nr. 32 bis, is bv Wibra België hoofdelijk aansprakelijk voor de verbintenissen van eerstgenoemde vennootschap en de bestaande schulden.

Moet artikel 5, lid 1, van richtlijn 2001/23/EG aldus worden uitgelegd dat aan de daarin gestelde voorwaarde, namelijk dat de artikelen 3 en 4 van deze richtlijn niet van toepassing zijn op een overgang van een onderneming wanneer de vervreemder verwickeld is in een faillissementsprocedure of in een soortgelijke procedure met het oog op de liquidatie van zijn vermogen, niet is voldaan wanneer de overgang van een onderneming of een deel ervan is voorbereid vóór de opening van de faillissementsprocedure met het oog op de liquidatie van het vermogen van de vervreemder, in dit geval in het kader van een procedure van gerechtelijke reorganisatie, waarbij een overdrachtsakkoord is gesloten dat door de bevoegde rechtbank niet is gehomologeerd, en dat vervolgens onmiddellijk na de faillietverklaring ten uitvoer wordt gelegd, zonder toepassing van enige nationale wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 27 juni 2023 (ECER 21.8.23) - [C-408/23](#) – [Anwaltsnotarin](#)

Gelijke behandeling arbeid en beroep - Leeftijdsgrens voor benoeming tot notaris - Discriminatie op basis van leeftijd - Richtlijn 2000/78/EG

Verzoekster heeft gesolliciteerd naar het ambt van advocaat-notaris in het arrondissement waar zij al werkzaam is als advocaat. Haar sollicitatie is afgewezen omdat zij op de uiterste sollicitatiedatum ouder was dan 60 jaar en in het nationale recht bepaald is dat iemand die op de uiterste sollicitatiedatum voor

het ambt van notaris de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt, niet voor het eerst als notaris kan worden benoemd.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling die dwingend voorschrijft dat degene die op de uiterste datum voor de indiening van een sollicitatie voor een notarisambt de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt, niet voor het eerst kan worden benoemd tot advocaat-notaris.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 24 april 2023 (ECER 19.7.23) - C-349/23 – Zetschek

Gelijke behandeling leeftijd en beroep – Verzoek om uitstel pensionering rechter - Discriminatie – Richtlijn 2000/78/EG

Verzoeker is rechter en heeft om uitstel gevraagd van zijn pensionering. De wet biedt deze mogelijkheid niet. Verzoeker heeft het Bundesgerichtshof gevraagd om hem de datum van zijn pensionering mee te delen bij een voor beroep vatbaar besluit. Het bezwaar waarmee verzoeker opkomt tegen het ontvangen besluit heeft het federaal ministerie van Justitie afgewezen. Bij de verwijzende rechter handhaaft verzoeker zijn aanvraag om het ambt van rechter bij het Bundesgerichtshof te mogen uitoefenen na het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd.

De vraag is o.a. af of er sprake is van directe discriminatie op grond van leeftijd in de zin van artikel 2, lid 2, onder a), van richtlijn 2000/78/EG wanneer federale rechters op grond van wet op de rechterlijke organisatie hun pensionering niet kunnen uitstellen, terwijl dat wel is toegestaan aan federale ambtenaren en – bijvoorbeeld – aan rechters in dienst van de deelstaat BadenWürttemberg.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 7 juni 2023 (ECER 24.7.23) - C-367/23 - Artemis security

Arbeidstijd – Nachtarbeid - Ontslag - Rechtstreekse werking - Richtlijn 2003/88/EG

Een werknemer heeft bij de rechter een vordering tot gerechtelijke ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst ingesteld alsmede betaling van verschillende bedragen aan schadevergoeding en salaris gevorderd. Zo heeft hij een schadevergoeding geëist wegens de eenzijdige wijziging van zijn arbeidsovereenkomst in een overeenkomst voor nachtarbeid zonder dat dit gepaard ging met een verscherpt medisch toezicht. Op 1 juli 2019 is de werknemer ontslagen. Zijn vordering tot schadevergoeding is afgewezen. Daartegen heeft de werknemer cassatieberoep ingesteld.

De vraag is o.a. of artikel 9, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/88/EG aan de voorwaarden voldoet om rechtstreekse werking te hebben en door een werknemer te kunnen worden ingeroepen in een geschil waarbij hij betrokken is, met name bij een onjuiste omzetting van deze bepaling in nationaal recht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 26 mei 2023 (ECER 14.8.23) - C-401/23 – CARCDSF

Verplichte aansluiting bij publieke pensioenregeling - Artikel 56 VWEU

Samenvatting onder: Diensten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië - 22 mei 2023 (ECER 24.7.23) - [C-322/23](#) - Lufoni

Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd - Anciënniteit - Richtlijn 1999/70/EG

Verzoeker is sinds 1 september 2015 voor onbepaalde tijd aangesteld als docent. Daarvoor had hij onderwijsdiensten verricht op basis van korte en occasionele overeenkomsten. Na in vaste dienst te zijn aangesteld, verzocht hij om de diensttijd die hij op grond van overeenkomsten voor bepaalde tijd had vervuld in aanmerking te nemen voor zijn anciënniteit met het oog op de indeling in de juiste loonschaal en de invordering van salarisverschillen. Volgens de nationale wetgeving wordt de aan de vaste aanstelling voorafgaande anciënniteit slechts gedeeltelijk erkend, met indeling in een lagere loonschaal tot gevolg. Deze berekening is volgens verzoeker discriminerend, omdat de volledige vervulde diensttijd in aanmerking werd genomen in het geval van vergelijkbare docenten die van begin af aan voor onbepaalde tijd zijn aangesteld. Daarom vordert hij dat zijn aanspraak op de hogere anciënniteit wordt erkend, opnieuw wordt berekend en uitbetaald.

De vraag is o.a. of clause 4 van de raamovereenkomst van richtlijn 99/70 in de weg staat aan een nationale regeling, volgens welke voor de bepaling van de anciënniteit bij de aanstelling voor onbepaalde tijd uitsluitend de eerste vier dienstjaren volledig meetellen, de overige jaren in juridische en financiële zin voor twee derde meetellen en het resterende derde deel uitsluitend voor financiële doeleinden wordt meegerekend en na het bereiken van een bepaalde anciënniteit.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 9 mei 2023 (ECER 20.7.23) - [C-329/23](#) - Sozialversicherungsanstalt

Unieburger – Sociale zekerheid – Coördinatieregels - Werkzaamheden in lidstaat en Liechtenstein en Zwitserland - Verordening (EG) nr. 883/2004 - Verordening (EG) nr. 987/2009 - Verordening (EEG) Nr. 1408/71

De vraag is o.a. of in een situatie waarin een burger van de Unie tegelijkertijd in een lidstaat van de EU, in een EER-EVA-staat (Liechtenstein) en in Zwitserland werkzaam is, de Unierechtelijke regels inzake de vaststelling van de toepasselijke socialezekerheidswetgeving overeenkomstig verordening (EG) nr. 883/2004, gelezen in samenhang met verordening (EG) nr. 987/2009, moet worden toegepast.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 17 maart 2023 (ECER 10.7.23) - [C-314/23](#) – STAVLA

Discriminatie - Dagvergoeding cabinepersoneel (vooral vrouwen) vs. dagvergoeding piloten (vooral mannen) - Gelijke behandeling mannen en vrouwen - Richtlijn 2006/54/EG - Artikelen 23 en 28 Handvest EU

De verwijzende rechter vraagt zich af of de omstandigheid dat de onderneming AIR NOSTRUM aan een groep als het cabinepersoneel, waarvan het merendeel uit vrouwen bestaat, voor de onkosten die worden gemaakt bij verplaatsingen – met uitzondering van die in verband met vervoer en accommodatie – een lagere vergoeding betaalt dan de vergoeding die een andere groep werknemers, waarvan het merendeel uit mannen bestaat, zoals piloten, voor dezelfde onkosten ontvangt, indirecte discriminatie is op grond van geslacht wat de arbeidsvoorwaarden betreft, in strijd met het Unierecht en verboden bij artikel 14, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/54, wanneer de reden voor een dergelijk verschil in behandeling is gelegen in het feit dat op elke groep een andere collectieve arbeidsovereenkomst van toepassing is, waarbij over beide overeenkomsten is onderhandeld door dezelfde onderneming maar met andere vakbondsvertegenwoordigers overeenkomstig artikel 87 van het werknemersstatuut.

REGELGEVING

- BNC Fiche: Wijziging van Verordening onderbrekingen en rusttijden ongeregeld personenvervoer, Kamerstuk 22112, nr. 3730

NOOT – Hoge Raad 23 juni 2023, ECLI:NL:HR:2023:969

Measure twice, cut once: Dutch case *Presta v VLEP* on choice of law in employment contracts (conflict of laws)

Presta v VLEP (23 June 2023) illustrates the application of the CEJU's Gruber Logistics (Case C-152/20, 15 July 2021) by the Dutch Supreme Court.

NOOT – Hoge Raad 17 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:408

Toepasselijk recht, gewoonlijke werkland en nauwere band (Cassatieblog)

Het gaat, ook nu, om het bepalen van het toepasselijke recht op arbeidsovereenkomsten tussen Hongaarse internationale vrachtwagenchauffeurs en Silo-Tank – een Hongaarse zusteronderneming van een Nederlands transportbedrijf. De arbeidsovereenkomsten bevatten geen rechtskeuze en er werd geen cao toegepast. De chauffeurs vorderen loonbetaling conform de Cao Beroepsgoederenvervoer en de Cao Goederenvervoer. Dit vloeit volgens hen voort uit art. 6 EVO, art. 8 Rome I en/of de Detacheringsrichtlijn.

Het hof oordeelde eerder dat het Hongaarse recht van toepassing is op de arbeidsovereenkomsten. De Hoge Raad vernietigde (zie daarover CB 2018-192). Het verwijzingshof komt nu tot het oordeel dat het Nederlands recht van toepassing is. Tegen dat oordeel komt Silo-Tank in cassatie op.

OVERIG

- Retirement abroad, How the European Union protects your pensions and healthcare rights (Publications office EU)
- Dr. mr. A.G. Veldman, 'De personele reikwijdte van het EU-discriminatieverbod in de arbeid – uitbreiding naar alle zelfstandige ondernemers?', NtER 2023-5-6, p.
- More than Formal Recognition? (Verfassungsblog)
- The Definition of 'Digital Labour Platform' in the Proposed Platform Work Directive (Verfassungsblog)
- How the Platform Work Directive Protects Workers' Data (Verfassungsblog)

The Commission's proposal of the new platform labour directive came with a core promise to platform workers in the EU: to recognize the impact algorithmic management has on their working conditions.(..)

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408/71 en 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Arbitragebeding

ARREST – GERECHT EU – T-222/22 – Engineering - Ingegneria Informatica / Commissie en REA – 26 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:437 – arrest

Arbitragebeding – Kaderprogramma voor onderzoek en innovatie ‚Horizon 2020‘ (2014-2020) – Subsidieovereenkomst – Handelingen waartegen geen beroep kan worden ingesteld – Onbevoegdheid – Personeelskosten – Premies berekend op basis van commerciële doelstellingen – Niet-subsidiabiliteit – Gewettigd vertrouwen - Artikelen 272 en 273 VWEU - Verordening (EG) nr. 58/2003

Met haar beroep krachtens de artikelen 263 en 272 VWEU vordert verzoekster, allereerst nietigverklaring van meerdere handelingen van de Europese Commissie en het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek (REA) betreffende de uitvoering van subsidieovereenkomst nr. 653618 en voorts vaststelling dat bepaalde kosten volgens deze overeenkomst subsidiabel zijn en dat de Commissie en het REA dus niet gerechtigd zijn om de bedragen van die kosten terug te vorderen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

Asiel, migratie en Unieburgerschap

ARREST – EHRM – B.F. e.a. t. Zwitserland – 4 juli 2023 – persbericht – arrest (level 1) – 13258/18 - 15500/18 - 57303/18 - 9078/20 - ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001325818

Gezinsleven - Verzoeken om gezinshereniging ten onrechte afgewezen vanwege afhankelijkheid van uitkeringen - Artikel 8 EVRM

Klagers wonen in Zwitserland nadat zij op een bepaald moment naar Zwitserland waren gekomen en aangemerkt waren als ‚voorlopig toegelaten vluchtelingen‘, omdat het risico op onmenselijke behandeling in het land van oorsprong het gevolg was van de wijze waarop zij het land hadden verlaten. Daardoor maakten zij naar Zwitsers recht slechts aanspraak op familiehereniging onder bepaalde voorwaarden, waaronder een wachtperiode van drie jaar en mochten zij niet afhankelijk zijn van sociale uitkeringen. De aanvragen om familiehereniging van de klagers werd afgewezen, omdat zij (deels) afhankelijk waren (of na gezinshereniging zouden zijn) van uitkeringen.

EHRM: Lidstaten hebben een zekere beoordelingsmarge om onafhankelijkheid van uitkeringen als eis te stellen bij verzoeken om familiehereniging van vluchtelingen die hun land hebben verlaten zonder daartoe te zijn gedwongen door vervolging en waarbij de gronden voor vluchtelingenstatus zijn ontstaan na hun vertrek en door hun eigen toedoen. Wel moet de bijzonder kwetsbare situatie waarin

vluchtelingen zich bevinden voldoende worden betrokken bij de toepassing van een voorwaarde voor verzoeken tot gezinshereniging. De voorwaarde van onafhankelijkheid van uitkeringen moet worden toegepast met voldoende flexibiliteit, als één element in een belangenafweging. Van vluchtelingen – ook als het risico op onmenselijke behandeling het gevolg is van hun eigen handelen – kan niet het onmogelijke worden gevergd voor gezinshereniging, om te voorkomen dat gezinnen permanent van elkaar gescheiden blijven.

De eerste klager had werk, maar zou onvoldoende inkomen hebben voor zijn familie van vier personen, als zij naar Zwitserland zouden verhuizen. Hij had echter alles gedaan wat van hem verwacht kon worden om voldoende te verdienen voor het onderhoud van hemzelf en zijn gezin. Afwijzing van het verzoek tot gezinshereniging vanwege afhankelijkheid van uitkering levert een schending van artikel 8 EVRM op. De tweede klager werkte parttime (50%) en was alleenstaande moeder die in Zwitserland voor drie jonge kinderen zorgde. Zij wilde herenigd worden met haar andere kind. Ook zij had alles gedaan wat van haar verwacht kon worden om voldoende te verdienen voor het onderhoud van haar gezin. De derde klager had nooit betaald werk gehad in Zwitserland, maar was volledig arbeidsongeschikt verklaard. In al deze zaken had de nationale rechter geen eerlijk evenwicht (*fair balance*) gevonden tussen de belangen van de klagers om met hun kinderen en/of echtgenote te worden herenigd enerzijds en het belang van de samenleving om immigratie te begrenzen om het economisch welzijn van het land te beschermen anderzijds. Schending van artikel 8 EVRM.

De laatste klager was aangemerkt als *gedeeltelijk* arbeidsongeschikt en zou parttime kunnen werken. Van haar kon geëist worden dat zij er alles aan zou doen om parttime werk te vinden en haar afhankelijkheid van uitkeringen te beperken. De nationale rechter had echter vastgesteld dat de klager geen pogingen had gedaan om werk te vinden. Geen schending van artikel 8 EVRM.

[ARREST – EHRM – A.A. t. Zweden – 13 juli 2023 - persbericht - arrest – 4677/20 - ECLI:CE:ECHR:2023:0713JUD000467720](#)

Uitzetting naar Libië - Leven en onmenselijke behandeling – Artikel 2 EVRM - Artikel 3 EVRM - Geen schending

Klager heeft de Libische nationaliteit en is in 2012 via Spanje in Zweden gearriveerd. Hij vroeg asiel omdat hij vreesde voor de Libische maffia. Zijn verzoek werd afgewezen, maar hij kon niet naar Spanje worden uitgezet omdat hij was ondergedoken. In 2015 vroeg hij opnieuw asiel aan en stelde dat hij gevaar liep in Libië omdat hij had samengewerkt met het Kadhafi regime.

EHRM: Klager is nog niet uitgezet. Het hof beoordeelt daarom de zaak op grond van de huidige veiligheidssituatie in Libië. De algemene veiligheid in Libië is verbeterd sinds een staakt-het-vuren in oktober 2020. Hoewel de situatie nog steeds fragiel is, is de conclusie van de nationale rechters dat de situatie niet zodanig is dat alle Libiërs internationale bescherming nodig hebben begrijpelijk. Het hof heeft ook geen reden de conclusies over de persoonlijke situatie van de klager in twijfel te trekken. De autoriteiten hebben met name de inconsistentie tussen de twee asielaanvragen benadrukt. De klager heeft niet onderbouwd dat hij het risico loopt om vermoord of onmenselijk behandeld te worden bij terugkeer naar Libië. Geen schending van artikel 2 of 3 EVRM bij uitzetting.

ARREST – EHRM – Emin Huseynov t. Azerbeidzjan No. 2 - 13 juli 2023 - [persbericht](#) - [arrest](#) – 1/16 - ECLI:CE:ECHR:2023:0713JUD000000116

Besluit tot beëindiging staatsburgerschap van Azerbeidzjaanse journalist in strijd met verdrag - Statenloosheid - Artikel 8 EVRM

Klager woont in Geneve, Zwitserland, en is een stateloos persoon van Azerbeidzjaanse afkomst. Klager was journalist en voorzitter van een NGO die gespecialiseerd is in het beschermen van de rechten van journalisten.

In 2014 werd een strafzaak geopend tegen een groot aantal NGO's in Azerbeidzjan, waarbij verschillende mensenrechtenactivisten werden gearresteerd. Klager hoorde dat de Azerbeidzjaanse belastingdienst ook een onderzoek was gestart naar zijn NGO. Iets later werd hij op het vliegveld in Baku (de hoofdstad van Azerbeidzjan) tegengehouden toen hij op een vlucht richting Istanboel wilde stappen. Klager is toen uit angst voor een arrestatie ondergedoken bij de Zwitserse ambassade in Baku. Klager werd door de Azerbeidzjaanse regering vervolgens aangeklaagd voor illegaal ondernemerschap, grootschalige belastingontduiking en machtsmisbruik. Zwitserse autoriteiten hebben de belastingschuld van klager betaald, waarna klager – samen met de Zwitserse minister van BuZa – Azerbeidzjan per vliegtuig heeft verlaten. Twee weken later werd zijn staatsburgerschap bij presidentieel bevel ingetrokken. Klager heeft vervolgens asiel gekregen in Zwitserland.

Klager klaagt dat de Azerbeidzjaanse regering zijn rechten heeft geschonden door hem zijn staatsburgerschap af te nemen.

Het EHRM oordeelt unaniem dat het beëindigen van het staatsburgerschap in strijd is met artikel 8 EVRM. De Azerbeidzjaanse regering stelde dat klager vrijwillig zijn staatsburgerschap had opgezegd, maar klager stelde onder druk te zijn gezet. Het Hof ziet in de gang van zaken indicaties voor het scenario dat klager inderdaad onder druk is gezet, maar vindt het niet nodig dit vast te stellen. Het Hof vraagt in het bijzonder aandacht voor artikel 17 van de Wet Staatsburgerschap Azerbeidzjan 1998, dat voorschrijft dat een in een strafzaak aangeklaagde persoon zijn staatsburgerschap niet kan intrekken. Daarnaast oordeelt het Hof dat het intrekken van het staatsburgerschap resulteert in ongeoorloofde statenloosheid van klager. Het hof concludeert dat Azerbeidzjan aan klager een vergoeding voor immateriële schade moet betalen ter hoogte van € 4.500,-.

ARREST – HvJ – Nederland - C-402/22 – Staatssecretaris van J & V – 6 juli 2023 – [Raad van State](#) – ECLI:EU:C:2023:543 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Zie ook:

zaak C-663/21 – Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:540 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

zaak C-8/22 – Commissaire général aux réfugiés en aux apatrides – [België](#) – ECLI:EU:C:2023:542 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Vluchtelingen – Bijzonder ernstig misdrijf - Richtlijn 2011/95/EU - Artikel 33 Verdrag van Geneve

Het verzoek om internationale bescherming van M.A. is afgewezen. Artikel 14, lid 4, onder b), van richtlijn 2011/95 bepaalt dat de lidstaten de aan een vluchteling verleende status kunnen intrekken wanneer hij een gevaar vormt voor de samenleving van de lidstaat waar hij zich bevindt, omdat hij onherroepelijk veroordeeld is voor een bijzonder ernstig misdrijf.

Krachtens artikel 14, lid 5, van die richtlijn mogen de lidstaten onder die omstandigheden ook besluiten geen status te verlenen aan een vluchteling wanneer nog geen besluit in die zin is genomen.

De verwijzende rechter verzoekt het Hof om meer duidelijkheid te geven over de criteria die gelden voor de definitie van het begrip „bijzonder ernstig misdrijf” in de zin van artikel 14, lid 4, onder b), van richtlijn 2011/95.

Het Hof verduidelijkt onder welke voorwaarden een dergelijke maatregel kan worden genomen ten aanzien van een derdelander die is veroordeeld voor een misdrijf. De betrokkene moet met name een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging vormen voor een fundamenteel belang van de samenleving, en het besluit moet in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel.

Hof: Artikel 14, lid 4, onder b), van richtlijn 2011/95/EU moet aldus worden uitgelegd dat een „bijzonder ernstig misdrijf” in de zin van deze bepaling een misdrijf is dat gezien de specifieke kenmerken ervan van uitzonderlijke ernst is, in die zin dat het behoort tot de misdrijven die de rechtsorde van de betrokken samenleving het meest aantasten. Om te beoordelen of een misdrijf waarvoor een derdelander definitief is veroordeeld van een dergelijke ernst is, moet met name rekening worden gehouden met de op dat misdrijf gestelde straf en de daadwerkelijk daarvoor opgelegde straf, de aard van het misdrijf, eventuele verzwarende of verzachtende omstandigheden, de vraag of het misdrijf al dan niet opzettelijk is gepleegd, de aard en de omvang van de door het misdrijf veroorzaakte schade alsmede met de voor de bestraffing van het misdrijf gevolgde procedure.

Artikel 14, lid 4, onder b), van richtlijn 2011/95 moet aldus worden uitgelegd dat het enkele feit dat een derdelander definitief is veroordeeld voor een bijzonder ernstig misdrijf niet reeds aantoonst dat er sprake is van een bedreiging voor de samenleving van de lidstaat waar die derdelander zich bevindt.

Artikel 14, lid 4, onder b), van richtlijn 2011/95 moet aldus worden uitgelegd dat voor de toepassing van deze bepaling vereist is dat de bevoegde autoriteit vaststelt dat de bedreiging die de betrokken derdelander vormt voor een fundamenteel belang van de samenleving van de lidstaat waar hij zich bevindt, reëel, actueel en voldoende ernstig is en dat de intrekking van de vluchtelingenstatus een aan die bedreiging evenredige maatregel is.

- EU-Hof verduidelijkt de voorwaarden voor intrekking van de vluchtelingenstatus vanwege een veroordeling voor een bijzonder ernstig misdrijf ([ECER](#))
- The Dangers of Conflation ([Verfassungsblog](#))

CONCLUSIE - HvJ – Nederland – C-646/21 – Staatssecretaris van J & V - A-G Collins – 13 juli 2023 – [Rechtbank Den Haag](#) – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2023:581](#) – [conclusie](#)

Opvolgende verzoeken om internationale bescherming – Specifieke sociale groep – Dersdelanders die een aanzienlijk deel van de identiteit vormende levensfase in een lidstaat hebben doorgebracht – Europese normen, waarden en gedragingen – Gendergelijkheid – Vrouwen en meisjes die omgangsregels in land van herkomst overtreden – Belang van het kind - Richtlijn 2011/95/EU

De onderhavige conclusie betreft de verzoeken om internationale bescherming van K en L, twee tienermeisjes uit Irak die ten tijde van de beoordeling van het eerste asielverzoek vijf jaar in Nederland hebben gewoond. Gedurende die periode maakten zij deel uit van een samenleving die waarde hecht aan gendergelijkheid en hebben zij de normen, waarden en gedragingen van hun leeftijdgenoten aangenomen. In hun volgende verzoeken om internationale bescherming, die de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nederland) kennelijk ongegrond heeft verklaard, stellen verzoeksters dat zij zich bij terugkeer naar Irak niet zullen kunnen conformeren aan de daar geldende normen, waarden en gedragingen, in het bijzonder niet aan de beperking van de vrijheden van vrouwen en meisjes en dat de uiting van de in Nederland geleerde waarden, normen en gedragingen hen zou blootstellen aan het risico van vervolging. Met zijn prejudiciële vragen wenst de verwijzende rechter te vernemen of personen in de omstandigheden van verzoeksters recht kunnen hebben op internationale bescherming omdat zij tot een specifieke sociale groep behoren in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU, en op welke wijze het belang van een kind kan worden betrokken bij de beoordeling van verzoeken om internationale bescherming.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU dient aldus te worden uitgelegd dat:

– derdelanders die meisjes en vrouwen zijn, vanwege hun biologische geslacht een aangeboren kenmerk delen en, omdat zij een aanzienlijk deel van de levensfase waarin zij hun identiteit vormen in een lidstaat hebben gewoond, een geloof in gendergelijkheid kunnen delen dat voor hun identiteit dermate fundamenteel is dat van hen niet mag worden geëist dat zij dit opgeven;

– teneinde te bepalen of een groep in een land van herkomst een eigen identiteit heeft, omdat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd, de lidstaten krachtens artikel 4 van richtlijn 2011/95 verplicht zijn om rekening te houden met alle relevante feiten in verband met het land van herkomst op het tijdstip waarop een beslissing op een verzoek om internationale bescherming wordt genomen, met inbegrip van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van dat land van herkomst en de wijze waarop deze worden toegepast, tezamen met alle relevante elementen die de persoon die om internationale bescherming verzoekt, indient;

– een groep die bestaat uit vrouwen en meisjes die een geloof in gendergelijkheid delen, in het land van herkomst een eigen identiteit heeft indien zij, wanneer zij dat geloof middels verklaringen of gedragingen uiten, door de samenleving in dat land geacht worden zich niet te houden aan de sociale zeden en gebruiken;

– een gedeeld geloof in gendergelijkheid geen religieuze of politieke grondslag hoeft te hebben.

Richtlijn 2011/95, gelezen in samenhang met artikel 24, lid 2, en artikel 51, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dient aldus te worden uitgelegd dat:

– een nationale rechtspraktijk waarin een beslissingsautoriteit bij de inhoudelijke beoordeling van een verzoek om internationale bescherming of een volgend verzoek om internationale bescherming het belang van het kind niet als een van de hoofdoverwegingen neemt of het belang van het kind weegt zonder dit belang van het kind eerst, in elke procedure, vast te (laten) stellen, onverenigbaar is met het Unierecht;

– de methode en procedure om het belang van het kind vast te stellen, aangelegenheden zijn die de lidstaten moeten regelen, waarbij zij ten volle rekening houden met het doeltreffendheidsbeginsel;

– de schade die een minderjarige heeft opgelopen als gevolg van zijn langdurige feitelijke verblijf in een lidstaat, niet relevant is voor een beslissing of een volgend verzoek om internationale bescherming moet worden ingewilligd, wanneer dat langdurige feitelijke verblijf in een lidstaat voortvloeit uit beslissingen van de ouders of de voogden van de minderjarige om de rechtsmiddelen uit te putten die voorhanden zijn om de afwijzing van het eerste verzoek aan te vechten en een volgend verzoek om internationale bescherming in te dienen.

CONCLUSIE - HvJ – Nederland - C-392/22 – Staatssecretaris J & V - A-G Richard de la Tour - 13 juli 2023 – [Rechtbank Den Haag](#) – [ECLI:EU:C:2023:593](#) – [conclusie](#)

Dublinverordening – Overdracht naar Polen – Systeemfouten – Pushbacks – Samenwerkingsplicht - Verordening (EU) nr. 604/2013

Het betreft een geding tussen X, Syrische onderdaan, en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over het besluit om het verzoek van X om internationale bescherming niet in behandeling te nemen, aangezien Polen de daarvoor verantwoordelijke lidstaat is. X komt op tegen de tenuitvoerlegging van zijn overdracht naar die lidstaat op grond dat hij het slachtoffer is geweest van pushbacks aan de Poolse buitengrenzen en vervolgens naar zijn zeggen onrechtmatig in bewaring is gehouden aan de grensdoorlaatpost van die lidstaat, in omstandigheden die bovendien niet aan zijn noden tegemoet kwamen.

De vragen gaan over de draagwijdte van artikel 3, lid 2, tweede alinea, van verordening (EU) nr. 604/2013 waarin is bepaald dat indien het niet mogelijk is een persoon die om internationale bescherming verzoekt over te dragen aan de lidstaat die in de eerste plaats is aangewezen als verantwoordelijk voor de behandeling van zijn verzoek omdat ernstig moet worden gevreesd dat de asielpcedure in die lidstaat systeemfouten bevat waardoor de verzoeker een risico loopt te worden onderworpen aan onmenselijke of vernederende behandelingen in de zin van artikel 4 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, de lidstaat die met het bepalen van de verantwoordelijke lidstaat is belast, de criteria van hoofdstuk III blijft onderzoeken teneinde vast te stellen of een andere lidstaat als verantwoordelijke lidstaat kan worden aangewezen.

De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid om een nieuwe steen aan zijn bouwwerk toe te voegen. Het beginsel dat ten grondslag ligt aan artikel 3, lid 2, tweede alinea, van de Dublin III-verordening is namelijk door het Hof ontwikkeld in het arrest van 21 december 2011, N. S. e.a., waarna het de draagwijdte ervan nader heeft afgebakend in de arresten van 16 februari 2017, C. K. e.a., en 19 maart 2019, Jawo. De onderhavige zaak verschilt echter van deze eerdere rechtspraak, aangezien de overdracht onmogelijk zou worden gemaakt doordat de normaliter verantwoordelijke lidstaat aan zijn grenzen ernstige en stelselmatige schendingen van de grondrechten van onderdanen van derde landen heeft begaan.

A-G geeft het hof in overweging: Artikel 3, lid 2, tweede alinea, van verordening (EU) nr. 604/2013 gelezen in het licht van artikel 4 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat:

– het zich niet verzet tegen de tenuitvoerlegging van een besluit tot overdracht van een persoon die om internationale bescherming verzoekt en aanvoert dat hij onderworpen is geweest aan pushbacks aan de buitengrens van de lidstaat die overeenkomstig die verordening normaliter verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek, en naar zijn zeggen onrechtmatig in bewaring is gehouden aan de grensdoorlaatpost van die lidstaat, tenzij de bevoegde autoriteit over gegevens beschikt waaruit blijkt dat er zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat deze verzoeker wegens zijn overdracht aan genoemde lidstaat een reëel risico loopt om tijdens en na afloop van de behandeling van zijn verzoek onderworpen te worden aan onmenselijke of vernederende behandelingen. Bij gebreke van dergelijke gegevens is de bevoegde autoriteit verplicht om overeenkomstig artikel 29 van genoemde verordening uitvoering te geven aan het overdrachtsbesluit, zonder vooraf controles te verrichten of van de normaliter voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming verantwoordelijke lidstaat te verlangen dat hij aanvullende informatie of individuele garanties verstrekt met betrekking tot de behandeling die de betrokkene zal krijgen tijdens en na afloop van de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming;

– het aan de bevoegde autoriteit is om, in samenwerking met de persoon die om internationale bescherming verzoekt, te beoordelen of er zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat de verzoeker een reëel risico van onmenselijke of vernederende behandelingen zal lopen als gevolg van zijn overdracht aan de lidstaat die normaliter verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming. De verzoeker is verplicht om gedetailleerde verklaringen af te leggen en, in voorkomend geval, alle gegevens in zijn bezit over te leggen die het bestaan van een dergelijk risico kunnen aantonen, en de bevoegde autoriteit van haar kant is verplicht om die gegevens te beoordelen en haar risicobeoordeling niet alleen te verrichten in het licht van objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens over de werking van het stelsel van internationale bescherming in die lidstaat, maar ook op basis van de bijzondere situatie van de verzoeker, waarbij zij in voorkomend geval van die lidstaat individuele en passende garanties verlangt met betrekking tot de opvangvoorzieningen of de voorwaarden voor overname van de verzoeker.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 10 mei 2023 (ECER 3.7.2023) – [C-299/23 - Darvate e.a.](#)

Beroepsprocedure – Weigering visa voor studiedoeleinden – Doeltreffend rechtsmiddel - Richtlijn (EU) 2016/801

Verzoekers komen op tegen de voorwaarden voor verlening of weigering van visa voor studiedoeleinden en met name het ontbreken van een doeltreffend rechtsmiddel om in voorkomend geval de aanvankelijke weigering van een visum tijdig voor de aanvang van het academisch jaar in België aan te vechten.

De vraag is o.a. of artikel 34 van richtlijn (EU) 2016/801 vereist dat de buitenlandse student toegang heeft tot een uitzonderlijke beroepsprocedure bij uiterste spoedeisendheid wanneer de gewone procedure het verloop van de studie in kwestie zou kunnen belemmeren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 29 mei 2023 (ECER 16.8.23) - [C-352/23 – Changu](#)

Internationale bescherming - Humanitaire gronden – Gezondheidstoestand - Beginsel van non refoulement - Richtlijn 2011/95 (Kwalificatierichtlijn) - Richtlijn 2008/115

Verzoeker komt uit Tanzania. Hij is in 1996 Bulgarije ongedocumenteerd binnengekomen. Sindsdien heeft hij elf verzoeken om internationale bescherming in Bulgarije ingediend. Zijn verzoeken zijn voornamelijk afgewezen omdat er geen gronden waren voor toekenning van de vluchtelingenstatus of de humanitaire status (subsidiare bescherming). In het elfde verzoek voert hij o.a. zijn verslechterde gezondheidstoestand aan .

Volgens de rechter is op verzoeker het beginsel van non-refoulement van toepassing gezien zijn stelling dat lange reizen zijn leven op grond van zijn verslechterde gezondheidstoestand rechtstreeks in gevaar zouden brengen. Tevens stelt de rechter dat de schending van dit beginsel een grond vormt voor de toekenning van de humanitaire status en impliceert dat het verzoek om bescherming ontvankelijk is.

De vraag is o.a. of richtlijn 2011/95 (de Kwalificatierichtlijn) ruimte biedt voor een nationale bepaling in de asiel- en vluchtelingenwet die voorziet in de mogelijkheid om internationale bescherming te verlenen „uit mededogen of op humanitaire gronden” (overweging 15 van de richtlijn) en niet op de in die richtlijn genoemde gronden en of in een dergelijk geval de door het nationale recht geboden mogelijkheid om bescherming op „humanitaire gronden” te verlenen overeenkomstig artikel 3 van richtlijn 2011/95 moet stroken met de normen inzake internationale bescherming.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Cyprus – 19 juni 2023 (ECER 31.8.23) – [C-454/23 - K.A.M.](#)

Intrekking vluchtelingenstatus vanwege gedragingen in verleden – Kwalificatierichtlijn - Richtlijn 2011/95

De vraag is o.a. of artikel 14, lid 4, onder a), van richtlijn 2011/95 (de Kwalificatierichtlijn) in het licht van het Unierecht (artikel 78, lid 1, VWEU en artikel 18 Handvest) en het Verdrag van Genève aldus moet worden uitgelegd dat het toestaat dat de vluchtelingenstatus wordt ingetrokken op grond van gedragingen in het verleden of vermeende daden voordat de vluchteling de bescherming verlenende staat binnenkwam, die zich hebben voorgedaan buiten die staat en die niet vallen onder de gedragingen die een reden zijn voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus, gelet op artikel 1F van het Verdrag van Genève en artikel 12 van de Kwalificatierichtlijn betreffende uitsluiting.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 6 juni 2023 (ECER 25.7.23) - [C-375/23](#) - Meislev

Turkse werknemer - Verzoek om permanente verblijfsvergunning - Standstill-bepaling

Het geschil in het hoofdgeding betreft de vraag of het besluit waarbij het verzoek om een permanente verblijfsvergunning is afgewezen dat was ingediend door verzoeker verenigbaar is met de standstillbepaling van artikel 13 van besluit nr. 1/80. Partijen zijn het erover eens dat verzoeker op het tijdstip waarop het besluit tot weigering van een permanente verblijfsvergunning werd genomen, de status van Turkse werknemer had die legaal in Denemarken verbleef en dat hij daarom autonome rechten kon ontlenen aan de standstillbepaling.

De eerste vraag die in deze zaak rijst, is of het aanscherpen van de voorwaarden waaronder een Turkse werknemer een permanente verblijfsvergunning in een lidstaat kan verkrijgen, een nieuwe beperking is die onder de standstillbepaling van artikel 13 van besluit nr. 1/80 valt. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, rijst vervolgens de vraag of de strengere voorwaarden met betrekking tot de duur van de voorafgaande periode waarin een werknemer legaal in de lidstaat moet hebben verbleven en gewerkt (dat wil zeggen strengere tijdsvoorwaarden) kunnen worden geacht gerechtvaardigd te worden door een dwingende reden van algemeen belang en evenredig te zijn, dat wil zeggen of deze voorwaarden geschikt zijn om het nagestreefde doel te verwezenlijken en niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 22 juni 2023 (ECER 15.8.23) - [C-397/23](#) - Jobcenter Arbeitplus Bielefeld

Richtlijn 2004/38/EG - Verordening (EG) nr. 987/2009 - Artikelen 20, 21 en 33 Handvest EU

Verzoeker is een Pools onderdaan. Verzoekers partner is eveneens een Pools onderdaan. Op 27 november 2020 is hun gemeenschappelijke buitenechtelijke zoon in Bielefeld geboren. Ook hij is een Pools onderdaan.

Partijen zijn het oneens over het antwoord op de vraag of verzoeker recht heeft op sociale uitkeringen voor de periode van 30 mei 2020 tot en met 28 februari 2021. Volgens de nationale voorschriften is daarvoor noodzakelijk dat hij een verblijfsrecht heeft dat niet alleen is bedoeld om werk te kunnen zoeken.

De vraag is of het Unierecht aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die inhoudt dat in het kader van de uitoefening van het ouderlijk gezag alleen een verblijfsvergunning wordt verleend aan de buitenlandse ouder van een minderjarig, ongehuwd binnenlands [*inländischen; ressortissant national; resident in national territory*] kind, wanneer dit kind zijn gewone verblijfplaats op het nationaal grondgebied heeft, hetgeen tot gevolg heeft dat Unieburgers geen dergelijk recht op een verblijfsvergunning met het oog op de uitoefening van het ouderlijk gezag hebben wanneer het gaat om een minderjarige Unieburger die niet de nationaliteit van de betrokken lidstaat, maar die van een andere lidstaat heeft.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 30 augustus 2023 - [ECLI:NL:RVS:2023:3275](#)

Erkenning vluchtelingenstatus in andere lidstaat – Griekse statushouders - Risico op onmenselijke behandeling in eerste lidstaat - Kwalificatierichtlijn - Procedurerichtlijn - Richtlijn 2011/95/EU - Richtlijn 2013/32/EU

Deze drie zaken gaan over vreemdelingen (uit verschillende derde landen) die eerst in Griekenland een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend. Zij zijn door de Griekse autoriteiten erkend als vluchteling en hebben de vluchtelingenstatus verkregen (artikel 2, aanhef en onder e, van richtlijn

2011/95/EU. Hierna zijn zij naar Nederland gereisd. In Nederland hebben zij opnieuw een verzoek om internationale bescherming ingediend. De staatssecretaris van J&V kan geen gebruik maken van de mogelijkheid om hun asielaanvragen niet-ontvankelijk te verklaren. De staatssecretaris kan de vreemdelingen namelijk niet terugsturen naar Griekenland vanwege de opvangsituatie in dat land. Daarom heeft hij zelf hun asielaanvragen inhoudelijk beoordeeld en na deze beoordeling afgewezen. De vreemdelingen zijn het hier niet mee eens. Zij hebben de werkwijze van de staatssecretaris ter discussie gesteld.

Prejudiciële vragen:

1. Moeten, in een geval dat een lidstaat geen gebruik mag maken van de door artikel 33, lid 2, onder a), van richtlijn 2013/32/EU geboden mogelijkheid om een verzoek om internationale bescherming met het oog op de toekenning van de vluchtelingenstatus in een andere lidstaat niet-ontvankelijk te verklaren, omdat de levensomstandigheden in die lidstaat de verzoeker zouden blootstellen aan een ernstig risico op onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het EU Handvest, artikel 3, lid 1, tweede volzin, van verordening nr. 604/2013, artikel 4, lid 1, tweede volzin, en artikel 13 van richtlijn 2011/95/EU alsook artikel 10, leden 2 en 3, artikel 33, lid 1 en lid 2, onder a) van richtlijn 2013/32/EU aldus worden uitgelegd dat het feit dat de vluchtelingenstatus reeds is toegekend de lidstaat belet om het bij hem ingediende verzoek om internationale bescherming in behandeling te nemen zonder dat de uitkomst reeds op voorhand vaststaat, en hem ertoe verplicht om de verzoeker de vluchtelingenstatus toe te kennen zonder de materiële voorwaarden voor deze bescherming te onderzoeken?
2. Zo nee, moet de onderzoekende lidstaat de verzoeker om internationale bescherming - die niet kan terugkeren naar de lidstaat die hem de vluchtelingenstatus heeft toegekend - dan aanmerken en behandelen als een persoon die voor het eerst om internationale bescherming verzoekt? En moet de onderzoekende lidstaat bij de beoordeling van dit verzoek dan op enige manier rekening houden met de door de andere lidstaat toegekende status? En zo ja, op welke wijze?
3. Moet, in een geval dat een verzoeker om internationale bescherming al door een andere lidstaat is erkend als vluchteling, artikel 4, eerste en tweede lid, van richtlijn 2011/95/EU zo worden uitgelegd dat de onderzoekende lidstaat, indien de verzoeker daartoe concrete aanknopingspunten levert, om stukken of nadere inlichtingen moet vragen bij de statusverlenende lidstaat om te onderzoeken op grond van welke feiten en/of stukken die lidstaat ten aanzien van de verzoeker is overgegaan tot de erkenning als vluchteling?
4. Moeten, in een geval dat de door de eerste lidstaat verleende status door een andere lidstaat moet worden overgenomen (zie vraag 1) en vervolgens vast komt te staan dat een verzoeker om internationale bescherming niet of niet langer voldoet aan de voorwaarden, genoemd in de hoofdstukken II en III van richtlijn 2011/95/EU, de artikelen 11 en 14 van die richtlijn zo worden uitgelegd dat ook deze andere lidstaat de door de eerste lidstaat verleende status kan intrekken, beëindigen of niet-verlengen?

 Prejudiciële vragen over Griekse statushouders ([NJB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 16 mei 2023 (ECER 12.7.23) - [C-323/23](#) – [Pensionsversicherungsanstalt](#)

Niet actieve Unieburger - Recht op sociale bijstandsuitkering – Minimaal verblijf in gastland

D.S. heeft de Roemeense nationaliteit en kwam samen met zijn echtgenote in de zomer van 2017 naar Oostenrijk, waar hij sindsdien permanent woont. D.S. ontvangt een Roemeens pensioen, zijn echtgenote werkte in loondienst in Oostenrijk bij wisselende werkgevers. Sinds 2020 loopt er een echtscheidingsprocedure, echter is deze nog niet afgerond. Eind 2021 is D.S. in een andere huurwoning

gaan wonen. In 2017 heeft D.S. een compenserende aanvulling op zijn Roemeense pensioen aangevraagd, deze is afgewezen door de pensioenverzekeringsinstelling.

De verwijzende rechter vraagt zich af of artikel 7 van richtlijn 2004/38 aldus moet worden uitgelegd dat een economisch niet-actieve Unieburger geen recht heeft op een sociale bijstandsuitkering wanneer hij meer dan drie maanden doch minder dan vijf jaar in het gastland verblijft en zijn verblijfsrecht enkel ontleent aan zijn hoedanigheid van echtgenoot van een in het gastland in loondienst werkzame Unieburger.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag – 30 augustus 2023 - [ECLI:NL:RBDHA:2023:12919](#)

Pilotzaak beëindiging tijdelijke bescherming derdelanders Oekraïne

De rechtbank komt tot de conclusie dat de RTB en het Uitvoeringsbesluit niet uitsluiten dat de categorie derdelanders waartoe eiser behoort door het toepassen van de facultatieve bepaling, zoals die is opgenomen in de RTB en het Uitvoeringsbesluit, onder de werkingssfeer van de RTB kan worden gebracht. - De rechtbank komt ook tot de conclusie dat de wijze waarop door verweerder toepassing is gegeven aan de facultatieve bepaling niet in strijd is met de RTB en/of het Uitvoeringsbesluit gelet op de ratio van de RTB en het Uitvoeringsbesluit. Dit betekent dat eiser onder de werkingssfeer van de RTB en het Uitvoeringsbesluit is gebracht en vanaf 4 maart 2022 tijdelijke bescherming op grond van het Unierecht heeft verkregen. Als gevolg hiervan wordt de rechtspositie van eiser, alsmede de verplichtingen en bevoegdheden van verweerder jegens eiser als begunstigde van de tijdelijke beschermingsregeling, beheerst door deze Unierechtelijke regelingen. De RTB en het Uitvoeringsbesluit kennen geen bepaling waarin aan de lidstaten een expliciete of impliciete bevoegdheid wordt toegekend om, terwijl de tijdelijke bescherming als zodanig niet is beëindigd doordat de maximale duur is bereikt of een gekwalificeerde meerderheid van de Raad hiertoe beslist, te bepalen dat niet langer toepassing wordt gegeven aan de facultatieve bepaling ten aanzien van begunstigten van de RTB om daarmee in wezen te bepalen dat de tijdelijke bescherming die deze begunstigten reeds hebben verkregen, wordt beëindigd. - Omdat de rechtbank concludeert dat verweerder geen bevoegdheid heeft om de tijdelijke bescherming van eiser te beëindigen, behoeven de beroepsgronden die zien op het vertrouwensbeginsel, het rechtzekerheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel geen bespreking. - Verweerder kan de tijdelijke bescherming van eiser pas beëindigen nadat een gekwalificeerde meerderheid van de Raad van de EU beslist dat de tijdelijke bescherming op grond van de RTB en het Uitvoeringsbesluit wordt beëindigd, of nadat de maximale duur van de tijdelijke bescherming is bereikt of als eiser aangeeft zijn Unierechtelijke recht op tijdelijke bescherming niet langer te willen effectueren en te willen terugkeren naar zijn land van herkomst. – De rechtbank vernietigt het besluit en verklaart het beroep gegrond.

Zie ook: [ECLI:NL:RBDHA:2023:12916](#) en [ECLI:NL:RBDHA:2023:12912](#) en meer.

NOOT - [C-756/21, International Protection Appeals Tribunal e.a.](#), HvJ 29 juni 2023

EU-Hof: een valse verklaring in oorspronkelijk asielverzoek staat er niet aan in de weg dat een asielzoeker in grote lijnen als geloofwaardig kan worden beschouwd ([ECER](#))

NOOT – [C-459/20, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), HvJ 22 juni 2023

EU-Hof oordeelt over de reikwijdte van het afgeleide verblijfsrecht voor derdelanders op grond van artikel 20 VWEU ([ECER](#))

OVERIG

- Flagship report on international protection published as EU on verge of reforming asylum system ([EUAA](#))
- Country Guidance: Somalia (August 2023) ([EUAA](#))
- National Asylum Developments 2023 ([EUAA](#))
- EU cooperation on migration with third countries: Time to address the genealogy of informal agreements in EU migration law ([EU law analysis](#))
- What Is Being Done To Find Unaccompanied Missing Children? ([eachother](#))

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin" cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)

Beginselen EU-recht

ARREST – HvJ – C-615/21 – Napfény-Toll - 13 juli 2023 - Hongarije – ECLI:EU:C:2023:573 – conclusie – [arrest](#)

Btw – Rechterlijke toetsing – Rechtszekerheid – Doeltreffendheid - Schorsing verjaring - Richtlijn 2006/112/EG

Samenvatting onder: [Belastingen, btw](#)

Belastingen

CONCLUSIE - HvJ – C-340/22 – Cofidis – A-G Pikamäe – 13 juli 2023 – Portugal – ECLI:EU:C:2023:584 – [conclusie](#)

Directe belastingen – Aan kredietinstellingen opgelegde heffing ter financiering van de sociale zekerheid – Mogelijkheid voor entiteiten met rechtspersoonlijkheid om bepaalde bedragen in mindering te brengen op de belastinggrondslag – Rechtvaardiging – Evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten - Vrijheid van vestiging - Richtlijn 2014/59/EU - Artikel 49 VWEU

Samenvatting onder: [Financiële markt en diensten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 14 juni 2023 (ECER 10.8.23) – [C-380/23 – Monmorieux](#)

Grensarbeid - Voorkomen van dubbele belastingen - Artikel 19 VWEU – Artikel 45 VWEU – Artikel 47 Handvest EU

Verzoeker woonde in Frankrijk in de grensstreek en werkte in België in de grensstreek. Nadat hij voor de jaren 2008 tot 2014 aanspraak had gemaakt op de specifieke grensarbeidersregeling, zoals bepaald in de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting is hij in Frankrijk belast over zijn Belgische inkomsten. De Belgische belastingdienst heeft tevens belasting geheven over de verworven Belgische inkomsten, vermeerderd met een boete. Verzoeker betwist de aanslag van ambtswege over zijn inkomsten door België en stelt de verwerende partij, de Belgische Staat, aansprakelijk.

De vraag is o.a. of er sprake is van een schending van artikel 19 VEU, artikel 45 VWEU en artikel 47 Handvest EU, telkens gelezen in samenhang met het evenredigheidsbeginsel, wanneer artikel 24 van de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting aldus wordt uitgelegd dat op grond daarvan een Belgische burger door de Belgische en Franse belastingdienst voor het recht op teruggave van deze belasting wordt verplicht om onvoorwaardelijk afstand te doen van het rechtsgeding dat hij bij de Belgische rechter heeft ingesteld om primair de hem in België van ambtswege opgelegde aanslag aan te vechten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 18 april 2023 (ECER 4.7.2023) – [C-277/23 - Ministarstvo financija](#)

Belastingaangifte – Aftrek voor ten laste komend kind – Recht van vrij verkeer voor onderwijsdoeleinden - Verordening (EU) nr. 1288/2013 - Richtlijn 2004/38/EG

Een Kroatische onderdaan heeft beroep ingesteld tegen het besluit van de belastingdienst van het ministerie van Financiën, waarbij de verplichting tot betaling van inkomstenbelasting en lokale inkomens toeslag voor 2014 aldus is vastgesteld dat haar recht op een persoonlijke aftrek voor haar kind niet is erkend, als ten laste komend gezinslid, omdat die als student gebruik heeft gemaakt van het recht om met het oog op een opleiding vrij naar een andere lidstaat te reizen en er vrij te verblijven.

De vraag is o.a. af of artikel 18, artikel 20, artikel 21 en artikel 165, lid 2, tweede streepje, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (PB 2016, C 202, blz. 1) zich verzetten tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan een ouder het recht verliest om het bedrag van de jaarlijkse belastingvrije som voor de inkomstenbelasting voor een ten laste komend kind te verhogen omdat dit kind voor een bedrag boven de vaste inkomensgrens steun voor studentenmobiliteit heeft ontvangen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 19 april 2023 (ECER 29.8.2023) – [C-453/23 - Prezydent Miasta Mielca](#)

Vrijstelling onroerendezaakbelasting – Mededinging – Belastingvoordeel - Verordening (EU) 2015/1589

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 24 mei 2023 (ECER 22.8.23) - [C-420/23](#) – Faurécia

Cash-pooling overeenkomst – Kredietovereenkomst – Belastingvrijstelling – Zegelrecht - Vrij verkeer van kapitaal – Non-discriminatiebeginsel

De vraag is o.a. of de in de artikelen 18, 63 en 65 VWEU neergelegde beginselen van non-discriminatie en van vrij verkeer van kapitaal zich verzetten tegen het Portugese wetboek inzake het zegelrecht, volgens hetwelk de vrijstelling van het zegelrecht die geldt voor financiële verrichtingen op korte termijn, van toepassing is wanneer bij die financiële verrichtingen twee ondernemingen zijn betrokken die ingezetenen van Portugal zijn of wanneer de kredietnemer ingezetene van Portugal is (en de kredietverstrekker in de Europese Unie is gevestigd), maar niet wanneer de kredietnemer (schuldenaar) ingezetene van een lidstaat van de Europese Unie is en de kredietverstrekker (schuldeiser) ingezetene van Portugal is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 25 april 2023 (ECER 11 .7.23) - [C-289/23](#) en [C-305/23](#) Corván e.a.

Insolventie – Verzoek om volledige kwijtschelding schulden – Openstaande boetes bij belastingdienst - Richtlijn (EU) 2019/1023 - Artikelen 15, 16 en 47 Handvest EU

Samenvatting onder: [Insolventie](#)

EHRM factsheet

- [Taxation](#)

Belastingen, btw

ARREST – HvJ – C-615/21 – Napfény-Toll - 13 juli 2023 – Hongarije – ECLI:EU:C:2023:573 – conclusie – arrest

Btw – Rechterlijke toetsing – Rechtszekerheid – Doeltreffendheid – Schorsing verjaring - Richtlijn 2006/112/EG

Beroep tegen een besluit van de Belastingdienst tot oplegging van een naheffing en een bestuurlijke boete. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de Unierechtelijke beginselen van rechtszekerheid en doeltreffendheid in het kader van de toepassing van richtlijn 2006/112/EG. Vraag is of een nationale regeling die de rechter geen beoordelingsbevoegdheid laat, en de daarop gebaseerde praktijk volgens welke de verjaring van het recht van de belastingdienst om de btw vast te stellen tijdens de volledige duur van de bestuursrechtelijke beroepsprocedures wordt geschorst, ongeacht het aantal nieuwe procedures na terugverwijzing door de rechter, en de duur van de periodes van schorsing tijdens de bestuursrechtelijke beroepsprocedures zonder beperking in de tijd bij elkaar wordt opgeteld, verenigbaar is met de Unierechtelijke beginselen van rechtszekerheid en doeltreffendheid.

Hof: De Unierechtelijke beginselen van rechtszekerheid en doeltreffendheid moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een regeling van een lidstaat en de daarmee samenhangende bestuurlijke praktijk op grond waarvan de termijn waarin het recht van de belastingdienst om de belasting over de toegevoegde waarde vast te stellen verjaart, wordt geschorst voor de gehele duur van de rechterlijke toetsing, ongeacht hoe vaak de bestuurlijke belastingprocedure na die toetsing moet

worden herhaald en zonder beperking van de cumulatieve duur van de schorsingen van die termijn, ook wanneer de rechter die uitspraak doet over een besluit van de betrokken belastingautoriteit in het kader van een herhaalde procedure naar aanleiding van een eerdere rechterlijke beslissing vaststelt dat die belastingautoriteit de in deze rechterlijke beslissing vervatte aanwijzingen niet heeft opgevolgd.

e Hongaarse praktijk bij opleggen BTW-aanslagen EU-proof. ([VN-Vandaag-2023/1618](#)) .

ARREST – HvJ – C-180/22 – Mensing II - 13 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:565 – conclusie – arrest

Btw - Levering kunstvoorwerpen - Vrijgestelde intracommunautaire leveringen - Richtlijn 2006/112/EG

Verzoeker is kunsthandelaar. Hij exploiteert kunstgalerijen in meerdere Duitse steden. In de loop van 2014 zijn aan hem kunstvoorwerpen geleverd, afkomstig van in andere lidstaten gevestigde kunstenaars. Deze leveringen zijn in de lidstaat van vestiging van de kunstenaars telkens aangegeven als vrijgestelde intracommunautaire leveringen. Verzoeker heeft het verminderde belastingtarief overeenkomstig de Duitse wet betaald. In zijn bezwaar tegen een voorlopige aanslag heeft verzoeker aangevoerd dat § 25a, lid 7, punt 1, onder a), UStG, volgens welk de winstmargeregeling niet van toepassing is op de levering van een voorwerp dat de wederverkoper in het kader van een intracommunautaire verwerving heeft verworven, indien op de levering van dat voorwerp aan de wederverkoper de belastingvrijstelling voor intracommunautaire leveringen op het resterende grondgebied van de Gemeenschap is toegepast, niet verenigbaar is met het Unierecht.

De vraag is o.a. of de maatstaf van heffing in omstandigheden, waarin een belastingplichtige zich erop beroept dat de levering van kunstvoorwerpen, die hem in een eerder stadium door de maker zijn geleverd in het kader van een vrijgestelde intracommunautaire levering, eveneens onder de winstmargeregeling in de zin van de artikelen 311 en volgende van de btw-richtlijn valt, uitsluitend volgens het Unierecht moet worden bepaald, zodat de uitlegging door de nationale rechter niet toelaatbaar is.

Hof: De artikelen 312 en 315 en artikel 317, eerste alinea, van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de btw die door een belastingplichtige wederverkoper is betaald uit hoofde van de intracommunautaire verwerving van een kunstvoorwerp waarvan de levering in een later stadium krachtens artikel 316, lid 1, van deze richtlijn is onderworpen aan de winstmargeregeling, wordt opgenomen in de maatstaf van heffing van die levering.

e BTW in Mensing-zaak behoort tot maatstaf van heffing. ([VN-Vandaag-2023/1607](#))

ARREST – HvJ – C-344/22 – Gemeinde A - 13 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:580 – geen conclusie – arrest

Btw - Kuurfaciliteiten – Heffing toeristenbelasting – Recht op aftrek voorbelasting - Begrip “economische activiteit” - Richtlijn 2006/112/EG

Verzoekster, een gemeente, heft toeristenbelasting op grond van een gemeentelijk statuut voor de terbeschikkingstelling van kuurfaciliteiten, die vrij toegankelijk zijn voor inwoners of andere personen die geen toeristenbelasting verschuldigd zijn. In geschil is, of verzoekster als publiekrechtelijke rechtspersoon hierbij een activiteit als ondernemer verricht en daarom recht heeft op aftrek van voorbelasting. De vraag is o.a. of een gemeente met de terbeschikkingstelling van de kuurfaciliteiten aan kuurgasten tegen betaling van de toeristenbelasting ook dan een economische activiteit verricht, wanneer de kuurfaciliteiten toch al voor iedereen vrij toegankelijk zijn.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de terbeschikkingstelling van kuurfaciliteiten door een gemeente geen „dienst onder bezwarende titel”

vormt in de zin van deze bepaling, wanneer deze gemeente op grond van een gemeentelijk statuut toeristenbelasting ter hoogte van een bepaald bedrag per verblijfsdag heft van gasten die in de gemeente verblijven, terwijl de verplichting om deze toeristenbelasting te betalen niet gekoppeld is aan het gebruik van deze faciliteiten, maar aan het verblijf op het grondgebied van de gemeente, en deze faciliteiten voor iedereen vrij en kosteloos toegankelijk zijn.

📌 Gratis terbeschikkingstelling van kuurfaciliteiten geen BTW-dienst ([VN-Vandaag-2023/1611](#))

ARREST – HvJ – C-107/23 PPU – Lin – 24 juli 2023 – Roemenië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:606 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Bescherming financiële belangen van de Unie – Btw-fraude – Verplichting om fraude waardoor de belangen van de Unie worden geschaad te bestrijden met doeltreffende en afschrikkende maatregelen – Beschikking 2006/928/EG – Rechterlijke beslissing waarbij nationale regels inzake stuiting van de verjaring van strafrechtelijke aansprakelijkheid ongrondwettig zijn verklaard – Stelselmatig risico van straffeloosheid – Tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van rechters voor het buiten toepassing laten van die beslissingen – Beginsel van voorrang van het Unierecht – Richtlijn 2006/112/EG – Artikel 49, lid 1 Handvest EU

Samenvatting onder: [Institutioneel](#)

CONCLUSIE - HvJ – C-288/22 – Administration de l'Enregistrement, des Domaines en de la TVA - A-G Kokott – 13 juli 2023 – Luxemburg – ECLI:EU:C:2023:590 – [conclusie](#)

Btw - Naamloze vennootschappen – Bestuurder – Tantièmes - Economische activiteit? - Richtlijn 2006/112/EU

De vraag is aan de orde of de vergoeding van een bestuurder van een vennootschap voor zijn activiteiten *als lid van een orgaan van een rechtspersoon* een vergoeding vormt voor een zelfstandige economische activiteit in de zin van het btw-recht. Terwijl de meeste lidstaten deze vergoeding niet als vergoeding voor een zelfstandige economische activiteit beschouwen, is dit in zes lidstaten onder bepaalde voorwaarden en in één lidstaat (Luxemburg) in het algemeen wel het geval, zij het ook pas sinds 2016. In Luxemburg moet het lid van het orgaan dus btw afdragen en btw in rekening brengen aan de rechtspersoon van wiens orgaan hij lid is.

In dit verband rijst ten eerste opnieuw de vraag of een activiteit van een orgaan tegen vergoeding als een zelfstandige economische activiteit moet worden beschouwd. Deze vraag is in de eerdere zaken alleen voor een lid van een raad van commissarissen en een directeur (in zoverre ontkennend) beantwoord, maar niet voor een lid van een raad van bestuur.

Ten tweede rijst de vraag wat de reikwijdte is van het beginsel van rechtsvormneutraliteit in het btw-recht. De betrokken persoon ontvangt de vergoeding alleen omdat hij of zij heeft gehandeld als lid van een orgaan van de rechtspersoon (een andere belastingplichtige). Voor veel rechtsvormen zijn dergelijke organen bij wet voorgeschreven. Belastingplichtigen die zonder dit orgaan kunnen, hoeven deze btw-last niet te dragen.

Aldus is de btw-last voor een onderneming afhankelijk van de gekozen rechtsvorm. In principe kan de belastingplichtige (hier de rechtspersoon) de gedragen btw via de aftrek van voorbelasting verminderen. Maar niet elke belastingplichtige heeft recht op de volledige aftrek van voorbelasting. Deze vraag is daarom met name relevant voor belastingplichtigen die (ook) belastingvrije handelingen in een later stadium verrichten. Hier leidt de belastingplicht van de activiteit van een lid van hun orgaan tot een extra en uiteindelijk kostenlast.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 9, lid 1, juncto artikel 10 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat het bestaan van een zelfstandige economische activiteit moet worden vastgesteld

aan de hand van een typologische vergelijking. Daarbij is in het kader van de vereiste algehele afweging bepalend of de betrokkene zelf een economisch risico draagt en een eigen economisch initiatief heeft, zoals een typische belastingplichtige, hetgeen de verwijzende rechter moet beoordelen.

Uit het beginsel van neutraliteit van de rechtsvorm volgt dat een natuurlijke persoon die lid is van een wettelijk voorgeschreven orgaan van een vennootschap en voor deze activiteit als lid van het orgaan een vergoeding ontvangt, in dit opzicht niet als zelfstandig economisch actief kan worden beschouwd.

- Lid raad van bestuur volgens A-G HvJ niet zelfstandig economisch actief. ([VN-Vandaag-2023/1620](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 22 mei 2023 (ECER 14.7.23) - [C-331/23](#) - [Dranken Van Eetvelde](#)

Belastingontduiking - Hoofdelijke aansprakelijkheid - Ne bis in idem - Richtlijn 2006/112 - Artikel 50 Handvest EU

Tegen de bestuurders van de vennootschap Dranken Van Eetvelde, is een dwangbevel uitgevaardigd vanwege een vermoeden van belastingontduiking. Eiseres vordert o.a. dat het uitgevaardigde dwangbevel en de heffing van de boetes nietig worden verklaard; te verklaren dat er geen btw verschuldigd kan zijn; te verklaren voor recht dat verzoeker niet hoofdelijk aansprakelijk is voor de btw en te zeggen voor recht dat het non bis in idem-beginsel geschonden wordt en dat de boetes om deze reden vernietigd moeten worden.

De vraag is o.a. af of de Belgische wet in strijd is met artikel 205 van Richtlijn 2006/112 en het evenredigheidsbeginsel nu deze bepaling voorziet in een onvoorwaardelijke algehele aansprakelijkheid en de rechter deze niet kan beoordelen in functie van eenieders bijdrage aan de belastingfraude.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 30 maart 2023 (ECER 4.7.2023) – [C-248/23](#) - [Novo Nordisk](#)

Btw – Betalingen farmaceutische onderneming aan publieke zorgverzekeraar - Geneesmiddelen

Richtlijn 2006/112/EG. Beroep van verzoekster tegen het besluit van verweerder (de belastingautoriteit) waarbij de rectificerende btw-aangifte van verzoekster wordt afgewezen.

De vraag is of artikel 90, lid 1, van de btw-richtlijn in de weg staat aan een nationaalrechtelijke regeling volgens welke een farmaceutische onderneming die krachtens een wettelijke regeling betalingen verricht aan de publieke zorgverzekeraar uit de opbrengst van de verkoop van door de overheid gefinancierde geneesmiddelen niet het recht heeft om de maatstaf van heffing achteraf te verlagen.

REGELGEVING

BNC Fiche: Wijziging BTW-richtlijn inzake Invoer One Stop Shop, [Kamerstuk 22112, nr. 3728](#)

Belastingen, douane en tariefindeling

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 1 juni 2023 (ECER 25.7.23) - [C-372/23](#) - [Teritorialna direksia Mitnitsa Burgas](#)

Douanesmokkel - Onachtzaamheid of opzet? - Confiscatie voorwerp - Verordening 952/2013 - Kaderbesluit 2005/212/JBZ

De vraag is o.a. of artikel 15 juncto artikel 42, lid 1, van verordening 952/2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie in de weg staat aan een nationale regeling die bepaalt dat in gevallen waarin als gevolg van een gebrek aan zorgvuldigheid een douanerechtelijke overtreding is begaan doordat de voorgeschreven wijze van aangifte van over de staatsgrens vervoerde goederen niet in acht is genomen, een sanctie voor niet opzettelijk gepleegde smokkel wordt opgelegd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 30 mei 2023 (ECER 24.7.23) - [C-344/23](#) – BIOR

Vrijstelling invoerrechten - Wetenschappelijk instrument of apparaat - Verordening (EG) nr. 1186/2009

In de onderhavige zaak is de beslissende vraag of BIOR in eerste aanleg terecht op de ingevoerde goederen de vrijstelling van invoerrechten heeft toegepast, dat wil zeggen of de door BIOR in eerste aanleg ingevoerde goederen voldoen aan het criterium „wetenschappelijk instrument of apparaat”. De verzoekende rechter twijfelt over de vraag of de uitlegging van verordening nr. 1798/75 moet worden geëxtrapoleerd naar verordening 2017/1925 en of de door verzoeker in eerste aanleg ingevoerde goederen derhalve als „wetenschappelijke instrumenten of apparaten” kunnen worden beschouwd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 14 juni 2023 (ECER 31.7.23) - [C-376/23](#) - [BALTIC CONTAINER TERMINAL](#)

Bijzondere douaneregeling – Zuivering – MRN-nummer - Verordening 2015/2446

Beroep tot nietigverklaring van het besluit tot oplegging aan verzoekster, de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid BALTIC CONTAINER TERMINAL, van de verplichting tot betaling van invoerrechten en btw, vermeerderd met de toepasselijke toeslag wegens te late betaling. Verzoeker, BALTIC CONTAINER TERMINAL, is houder van een vergunning voor het laden, lossen en opslaan van goederen in de vrije zone van de vrijhaven en moet een administratie voeren van de goederen. Verweerder heeft de goederen gecontroleerd en vastgesteld dat bij drie gelegenheden goederen de zone hadden verlaten zonder onder een volgende douaneregeling te zijn geplaatst en dat de bijzondere regeling „vrije zone” derhalve niet was gezuiverd. Volgens verweerder is verzoeker verplicht een masterreferentienummer (hierna: MRN) op te nemen in haar administratie, waardoor de goederen van „niet-Uniegoederen” als „Uniegoederen” kunnen worden geïdentificeerd.

De vragen gaan o.a. over de bijzondere douaneregeling „vrije zone”, met name de zuivering van deze douaneregeling zonder het MRN te hebben ingevoerd in de elektronische administratie ter identificatie van de douaneaangifte.

REGELGEVING

- BNC Fiche: Mededeling en Verordening nieuw Douanewetboek van de Unie, [Kamerstuk 22112, nr. 3725](#)
- BNC Fiche: Verordening tariefbehandeling en afschaffing vrijstelling douanerechten, [Kamerstuk 22112, nr. 3727](#)

Belastingen, vennootschapsbelasting

OVERIG

Nederland ontvangt aanmaning voor onvolledige omzetting van de richtlijn verslaglegging inzake vennootschapsbelasting ([ECER](#))

Beschermde oorsprongsbenaming

ARREST – GERECHT EU – T-34/22 – Cunsorzio di i Salamaghji Corsi - Consortium des Charcutiers Corses e.a. / Commissie - 12 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:386 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Beschermde geografische aanduiding – Beschermde oorsprongsbenaming – Voorwaarden voor registratie van namen – Voorstelling – Omvang van het toezicht door de Commissie op de registratieaanvragen - Verordening (EU) nr. 1151/2012

Verzoekers, vorderen de nietigverklaring van uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1879 van de Commissie tot afwijzing van drie aanvragen tot bescherming van een naam als geografische aanduiding overeenkomstig artikel 52, lid 1, van verordening (EU) nr. 1151/2012.

Het gerecht oordeelt dat de Commissie niet gebonden is aan de voorafgaande beoordeling van de nationale autoriteiten. Zij beschikt over een autonome beoordelingsmarge om na te gaan of een dergelijke aanvraag voldoet aan de in het Unierecht gestelde voorwaarden voor registratie.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

CONCLUSIE - HvJ – C-354/22 – Weingut - A-G Campos Sánchez-Bordona - 6 juli 2023 – zaak–Duitsland – ECLI:EU:C:2023:554 – [conclusie](#)

Beschermde oorsprongsbenaming – Wijn – Gepachte wijngaarden – Wijnpersinstallatie – “Wijnbereiding volledig op bedrijf?” - Gedelegeerde verordening (EU) 2019/33

Verzoekster is eigenaar van een wijnbouwbedrijf in het wijnbouwgebied van de Moezel. Zij produceert wijn die niet alleen afkomstig is van de druiven van de haar in eigendom toebehorende wijngaarden, maar ook van de druiven van gepachte wijngaarden. Verzoekster wenst de aanduiding „Weingut” (wijngoed) te gebruiken in de presentatie van zijn wijnen, ook al worden de druiven voor die wijnen geteeld, geoogst en geperst op een landgoed dat niet zijn eigendom is, dat op 70 kilometer van zijn bedrijf is gelegen en dat door hem wordt gepacht. In geschil is of het persen van de druiven in een wijnpersinstallatie die voor een periode van 24 uur wordt gehuurd door het wijnbouwbedrijf waarnaar de wijn is vernoemd, voldoet aan het Unierechtelijke vereiste dat de „wijnbereiding volledig op dat bedrijf” plaatsvindt.

A-G geeft het hof in overweging: Artikel 54, lid 1, tweede alinea, van gedelegeerde verordening (EU) 2019/33 moet aldus worden uitgelegd dat de wijnbereiding kan worden geacht volledig te hebben plaatsgevonden op het wijnbouwbedrijf waarnaar de wijn is vernoemd, wanneer het persen van de druiven wordt uitgevoerd in een wijnpersinstallatie die gedurende 24 uur wordt gehuurd van een derde en die uitsluitend ter beschikking staat van het wijnbouwbedrijf waarnaar de wijn is vernoemd, mits dat geschiedt onder de daadwerkelijke leiding, het nauwe en permanente toezicht en de verantwoordelijkheid van de eigenaar van laatstbedoeld bedrijf;

onder diezelfde voorwaarden van daadwerkelijke leiding, nauw en permanent toezicht en verantwoordelijkheid van de eigenaar van het bedrijf waarnaar de wijn is vernoemd, niets eraan in de weg staat dat medewerkers van het landbouwbedrijf dat de wijnpersinstallatie verhuurt deelnemen aan de persing van de druiven en dat de huurovereenkomst bedingen bevat die voorzien in een toeslag op de prijs op basis van de opbrengst en de kwaliteit per hectoliter wijn.

Bestuursrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 30 juni 2023 (ECER 23.8.23) - [C-417/23](#) - [Slagelse Almennyttige Boligselskab Afdeling Schackenborgvænge](#)

Discriminatie op basis van etniciteit - Volkshuisvesting – Probleemwijk - Opzegging huurovereenkomst - Begrip “ethische afstamming” - Richtlijn 2000/43/EG

Samenvatting onder: [Discriminatie](#)

Brexit

OVERIG

- No Sunset of Retained EU Conflict of Laws in the UK, but Increased Risk of Sunburn ([Conflict of laws](#))

The sunset of retained EU law in the UK has begun: the [Retained EU Law \(Revocation and Reform\) Act 2023](#) received Royal Assent at the end of June. The Act will revoke many EU laws that have so far been retained in the UK by the end of 2023.

- Some movement on UK accession to Lugano? UN Committee queries European Union about LugaNon. ([GAVL](#))

WIKI

- [Wiki Brexit](#)

Broeikasgasemissierechten

REGELGEVING

Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/1642 van de Commissie van 14 juni 2023 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/1122 wat betreft de modernisering van de werking van het EU-register, [PB L 206 van 21.8.2023](#)

OVERIG

Europese Commissie keurt twee Nederlandse steunregelingen goed ([ECER](#))

Het gaat om een herinvoering van de steunregeling ten behoeve van gasopslag in de Bergermeerpolder alsmede om een wijziging van de SDE++ subsidieregeling ter vermindering van broeikasemissies

Buitenlandse investeringen

ARREST – HvJ – C-106/22 – Xella Magyarország - 13 juli 2023 – Hongarije – ECLI:EU:C:2023:568 – persbericht – conclusie – arrest

Buitenlandse directe investeringen – Grondstoffen – Strategische ondernemingen - Verordening (EU) 2019/452 - Artikel 65, lid 1 onder b) VWEU

De Hongaarse minister heeft de voorgenomen overname door verzoekster, een Hongaarse vennootschap, van een andere Hongaarse vennootschap, die eigenaar is van de betrokken steengroeve, tegengehouden. In het besluit waarin dat veto is onderbouwd, heeft de minister toegelicht dat het in strijd zou zijn met Hongaarse nationale belangen om toe te staan dat een vennootschap waarvan de indirecte eigendom Bermudaans is, zeggenschap verwerft over een vennootschap die actief is op het gebied van de winning van grondstoffen voor de bouw. Verzoekster komt bij de verwijzende rechter op tegen het besluit van de minister.

De vraag is o.a. of op grond van artikel 65, lid 1, onder b), VWEU, mede gelet op de overwegingen 4 en 6 van verordening 2019/452, een nationale regeling zoals de regeling die voortvloeit uit de wet van 2020 betreffende overgangsbepalingen met betrekking tot het einde van de noodtoestand en de door de pandemie veroorzaakte crisis, kan worden vastgesteld.

Het Hof oordeelt dat de doelstelling om de bouwsector op regionaal niveau van grind, zand en klei te voorzien, een beperking van de vrijheid van vestiging niet kan rechtvaardigen. Deze doelstelling heeft geen betrekking op een fundamenteel belang van de samenleving dat een dergelijke beperking kan rechtvaardigen om redenen van openbare orde of openbare veiligheid.

Hof: De bepalingen van het VWEU inzake de vrijheid van vestiging moeten aldus worden uitgelegd dat zij eraan in de weg staan dat in de wettelijke regeling van een lidstaat een mechanisme voor de screening van buitenlandse investeringen wordt vastgesteld op grond waarvan de verwerving van de eigendom van een strategisch geachte ingezeten vennootschap door een andere ingezeten vennootschap die deel uitmaakt van een groep in meerdere lidstaten gevestigde vennootschappen en waarin een onderneming uit een derde land een beslissende invloed heeft, kan worden verboden op grond dat die verwerving afbreuk doet of dreigt te doen aan het nationale belang om voor de bouwsector, met name op lokaal niveau, de voorzieningszekerheid van basisgrondstoffen als grind, zand en klei te waarborgen.

- e** EU-Hof: de voorzieningszekerheid van basisgrondstoffen voor de lokale bouwsector kan niet als rechtvaardiging dienen om een buitenlandse investering te blokkeren ([ECER](#))

Civiel

REGELGEVING

Wet van 28 juni 2023 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op het notarisambt in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2019/1151 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot het gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht (PbEU 2019, L 186), *Staatsblad 2023, 277*

OVERIG

New Book on the ECHR's Impact on National Private Law ([ECHRblog](#))

Consumenten

ARREST – HvJ – C-593/22 – First Bank - 6 juli 2023 – Roemenië – ECLI:EU:C:2023:555 – geen conclusie – arrest

Onerlijk beding - Consumentenkrediet - Valutarisico - Richtlijn 93/13/EEG

Het betreft een geding over de vaststelling van het oneerlijke karakter van een contractueel beding. De verwijzende rechter vraagt zich af of de omstandigheid dat het beding geen enkele verwijzing naar een wettelijke artikel bevat en de inhoud van dat artikel noch letterlijk, noch geparafraseerd vermeldt, eraan in de weg staat dat dit beding kan worden geacht dat artikel „over te nemen” zodat dit op grond van artikel 1 lid 2 niet aan de richtlijn is onderworpen. Tevens is de vraag of van de consument kan worden verlangd dat hij de inhoud kent van alle rechtsregels met kracht van wet waarmee de overeenkomst wordt aangevuld.

Hof: Artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG moet aldus worden uitgelegd dat het beding dat is opgenomen in een tussen een consument en een verkoper gesloten leningsovereenkomst, niet noodzakelijk de dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling van het overeenkomstige nationale recht moet overnemen of daar uitdrukkelijk naar moet verwijzen teneinde onder de in die bepaling bedoelde uitsluiting van de werkingssfeer van die richtlijn te vallen, maar dat het volstaat dat het beding inhoudelijk gelijkwaardig is aan die dwingende bepaling, hetgeen betekent dat het dezelfde normatieve inhoud heeft.

Artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat om te bepalen of een beding in een tussen een consument en een verkoper gesloten leningsovereenkomst onder de in die bepaling bedoelde uitsluiting van de werkingssfeer van deze richtlijn valt, het irrelevant is dat die consument er niet van op de hoogte was dat dit beding een dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling van nationaal recht overneemt.

 Limits of unfair terms control, limits of harmonisation: CJEU in First Bank SA (C-593/22) ([ECLB](#))

ARREST – HvJ – C-35/22 – CAJASUR Banco -13 juli 2023 – Spanje – ECLI:EU:C:2023:569 – conclusie – arrest

Onerlijke beding - Hypotheekovereenkomst – Kwade trouw - Schadevergoeding – Recht op doeltreffende voorziening – Sommatievereiste - Richtlijn 93/13/EEG

De vraag is o.a. of het in strijd is met het recht op een doeltreffende voorziening om van de consument te vereisen dat hij, opdat de nietigverklaring wegens oneerlijkheid van een bepaalde algemene voorwaarde van de overeenkomst resulteert in volledige vergoeding van de schade die uit die nietigheid voortvloeit, voorafgaand aan de gerechtelijke procedure een buitengerechtelijke vordering aanhangig heeft gemaakt.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, gelezen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan een consument die – om de hem bij richtlijn 93/13 verleende rechten te doen gelden – een gerechtelijke procedure heeft ingeleid tegen een verkoper met wie hij een overeenkomst heeft gesloten die een oneerlijk beding bevat, zijn eigen kosten in verband met die procedure moet dragen indien hij geen precontentieuze stappen jegens de verkoper heeft ondernomen en deze laatste de vordering van de consument vóór enige betwisting heeft erkend, zelfs al is vastgesteld dat dit beding oneerlijk is, mits de bevoegde nationale rechter rekening kan houden met het bestaan van vaste nationale rechtspraak waarin het oneerlijke karakter van vergelijkbare contractuele bedingen is vastgesteld en met de houding van de betrokken verkoper, om te bepalen dat die verkoper te kwader trouw was en hem daarom in voorkomend geval te verwijzen in die kosten.

 Bad faith of sellers in unfairness cases - CJEU in CAJASUR Banco (C-35/22) ([ECLB](#))

ARREST – HvJ – C-265/22 – Banco Santander - 13 juli 2023 – Spanje – ECLI:EU:C:2023:578 – persbericht – geen conclusie – arrest

Onerlijk beding – Hypothecaire lening – Variabele rente – Onerlijke handelspraktijken - Richtlijn 93/13/EEG - Richtlijn 2005/29/EG

De vragen zien op een hypothecaire leningsovereenkomst met variabele rente, die is gekoppeld aan de referentie-index, die mogelijk een oneerlijk karakter heeft.

Het Hof oordeelt dat consumenten voldoende moeten worden geïnformeerd over de methode voor het berekenen van dergelijke indexen. Het is aan de nationale rechtbanken om het belang en de toegankelijkheid te controleren van de informatie van de Bank van Spanje over het niveau van de referentie-indexen ten opzichte van de marktrente en over de noodzaak om een negatieve marge toe te passen om de rente aan te passen aan de markt tarief.

Hof: Artikel 3, lid 1, en de artikelen 4 en 5 van richtlijn 93/13/EEG moeten aldus worden uitgelegd dat het bij het beoordelen van de transparantie en het eventueel oneerlijke karakter van een beding in een hypothecaire leningsovereenkomst met variabele rente dat voor de periodieke herziening van de op die lening toepasselijke rente als referentie gebruikmaakt van een index die is vastgesteld in een officieel bekendgemaakte circulaire, waarop een vermeerdering wordt toegepast, van belang is om rekening te houden met de in een andere circulaire opgenomen informatie waaruit blijkt dat op die index, gelet op de berekeningswijze ervan, een negatieve spread moet worden toegepast om die rente in de pas te doen lopen met de marktrente. Van belang is ook of deze informatie voldoende toegankelijk is voor de gemiddelde consument.

 Average consumers not expected to conduct legal research - CJEU in Banco Santander (C-265/22) ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 29 mei 2023 (ECER 18.7.23) - C-337/23 - APS Beta Bulgaria et Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia

Consumentenkrediet - Verzekeringsovereenkomst – Borgstelling - Oneerlijke handelspraktijken - Richtlijn 93/13/EEG - Richtlijn 2005/29/EG - Richtlijn 2008/48/EG

Allereerst wil de verwijzende rechter weten in welke verhouding de door de schuldenaren in de zaak gesloten kredietovereenkomsten en de overeenkomsten van borgstelling tot elkaar staan om te kunnen beoordelen of de daarin opgenomen bedingen oneerlijk zijn. In casu bestaat het vermoeden dat de overeenkomsten van borgstelling voornamelijk worden afgesloten om de beperking krachtens de wet inzake consumentenkredietovereenkomsten te omzeilen. De verwijzende rechter moet ambtshalve onderzoeken of de bedingen van zowel de oorspronkelijke kredietovereenkomst als van de overeenkomst van borgstelling oneerlijk zijn.

De vraag is o.a. of artikel 4, lid 2, en artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG aldus moet worden uitgelegd dat indien een kredietovereenkomst de consument verplicht om een overeenkomst van borgstelling te sluiten met een door de schuldeiser aangewezen borg, de inhoud van de overeenkomst van borgstelling niet het „eigenlijke voorwerp” van de overeenkomst met die derde, maar een deel van de inhoud van de kredietovereenkomst vormt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 17 mei 2023 (ECER 18.7.23) - C-346/23 - Banco Santander

Financiële producten met hoge economische waarde – Procesbevoegdheid consumentenvereniging - Richtlijn 2004/39/EG (MiFID I)

Auge is een consumentenvereniging. Namens twee leden heeft Auge een vordering ingesteld tegen Banco Santander S.A., waarin zij de nietigverklaring op grond van dwaling vorderde van overeenkomsten voor de aankoop van financiële producten en de terugbetaling aan de beleggers. Die vordering werd toegewezen voor 2007 en 2008 en afgewezen voor 2010.

Banco Santander betoogt in hoger beroep dat Auge niet over procesbevoegdheid beschikt om namens haar leden in rechte op te treden, omdat de aangekochte producten niet van gangbaar en algemeen gebruik zijn, maar het integendeel gaat om speculatieve financiële producten met een hoge economische waarde, die niet meer onder gewone consumentenproducten vallen.

De verwijzende rechter vraagt zich o.a. af of in bepaalde omstandigheden, ook al ontnemt de omvang of de complexiteit van een belegging de belegger niet zijn hoedanigheid van consument, de procesbevoegdheid van een consumentenvereniging om hem te vertegenwoordigen kan worden beperkt wanneer wordt vastgesteld dat er een risico van procedurefraude bestaat, bestaande in het vermijden van de betaling van griffierechten en de gevolgen van een verwijzing in de kosten door niet persoonlijk maar via een consumentenvereniging te procederen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 mei 2023 (ECER 26.7.23) - C-330/23 - Aldi Süd

Oneerlijke handelspraktijken – Prijsaanduidingen - Richtlijn 98/6/EG - Richtlijn 2005/29/EG

Aldi heeft in een reclamefolder aanbiedingen opgenomen waarin was aangegeven het percentage van de prijsverlaging.

De vraag is o.a. artikel 6 bis, leden 1 en 2, van Richtlijn 98/6/EG aldus moet worden uitgelegd dat een in een aankondiging van een prijsvermindering genoemd percentage uitsluitend betrekking kan hebben op de vorige prijs in de zin van artikel 6 bis, lid 2, van de prijsaanduidingsrichtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 7 juni 2023 (ECER 24.7.23) – [C-365/23 - Arce](#)

Beroepssporter – Overeenkomst – Consumentenrecht? - Richtlijn 93/13/EEG

C. en zijn ouders hebben een overeenkomst gesloten met de vennootschap SIA, die tot doel had C. een succesvolle carrière als beroepssporter te bezorgen. In de overeenkomst was bepaald dat SIA de jonge sporter verschillende diensten zou verlenen waarvoor de sporter gedurende de looptijd van de overeenkomst een vergoeding ter hoogte van 10 % van zijn inkomsten zou betalen. SIA heeft een vordering tegen C. en zijn ouders ingesteld teneinde de betaling van de in de overeenkomst vastgestelde vergoeding te verkrijgen.

De vraag is o.a. of een overeenkomst die ziet op het ondersteunen van de ontwikkeling en loopbaan van sporters en die wordt gesloten tussen een handelaar die zich beroepshalve bezighoudt met de ontwikkeling en training van sporters, en een minderjarige die wordt vertegenwoordigd door zijn ouders en die bij de sluiting van de overeenkomst niet beroepshalve aan de betrokken sport deed, binnen de werkingssfeer valt van richtlijn 93/13/EEG.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad - 30 juni 2023 – [C-409/23 – Arvato Finance](#) - [ECLI:NL:HR:2023:1006](#)

Consumentenkrediet – Aankoop in webwinkel – Achteraf betaalservice – Berekening totale kosten van het krediet - Richtlijn 2008/48/EG

Arvato is aanbieder van AfterPay, een achteraf-betaalservice. Verweerder heeft als consument bij een webwinkel drie producten gekocht en daarbij gebruik gemaakt van de betaalmethode AfterPay, tegen betaling van een *payment fee*. Arvato heeft een rekening gestuurd van € 38,97, waarvan € 1,00 ter zake van de *payment fee*. Na meerdere herinneringen vordert Arvato een bedrag van € 80,20. Vervolgens heeft Arvato haar eis verminderd door af te zien van de *payment fee*.

De rechtbank Gelderland heeft op 4 mei 2022 prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad: [ECLI:NL:RBGEL:2022:2441](#).

De Hoge Raad stelt prejudiciële vragen aan het HvJEU met betrekking tot verdragingsrente en buitengerechtigde incassokosten en het begrip 'totale kosten van het krediet voor de consument':

Prejudiciële vragen:

1. Behoren verdragingsrente en buitengerechtigde kosten tot de totale kosten van het krediet voor de consument in de zin van art. 3, onder g, Richtlijn consumentenkrediet en moeten zij in aanmerking worden genomen bij de beoordeling of sprake is van een kredietovereenkomst 'zonder rente en andere kosten' of 'waarbij slechts onbetekenende kosten worden aangerekend' in de zin van art. 2 lid 2, onder f, Richtlijn consumentenkrediet?

2. Maakt het voor het antwoord op vraag 1 verschil of de verdragingsrente en buitengerechtigde kosten verschuldigd zijn op grond van de wet of zijn bedongen? Maakt het – indien sprake is van bedongen verdragingsrente en buitengerechtigde kosten – verschil of deze rente en kosten hoger zijn dan hetgeen zonder het beding op grond van de wet verschuldigd zou zijn?

- [NJB 2023/1780](#)
- [Sdu Nieuws Financieel recht 2023/154](#)
- [RvdW 2023/753](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Polen – 16 januari 2023 (ECER 10.7.23) - [C-301/23- Bank BPH](#)

Onerlijk beding - Kredietovereenkomst in vreemde valuta – Informatieverplichting - Transparantievereiste - Richtlijn 93/13/EEG - Artikel 38 Handvest EU

De verwijzende rechter vraagt zich af welke door de bank verstrekte specifieke inlichtingen volstaan om te kunnen vaststellen dat de kredietnemer bij het ondertekenen van een in een vreemde valuta luidende kredietovereenkomst daadwerkelijk voldoende duidelijk is geïnformeerd over het wisselkoersrisico dat hij loopt. Daarnaast vraagt de verwijzende rechter zich af of in het kader van de verstrekking van de vereiste informatie moet worden verwezen naar een abstract model van de „(normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende) gemiddelde consument” dan wel of daarbij rekening moet worden gehouden met de individuele situatie van de specifieke consument, met inbegrip van zijn kennis en ervaring. De nationale rechter is verplicht om te beoordelen of onderdelen van bedingen het karakter van afzonderlijke contractuele verplichtingen hebben, zodat de nationale rechter kan beoordelen of dit onderdeel geschrapt kan worden uit de overeenkomst. De verwijzende rechter wenst in dat kader te vernemen hoe de verplichting tot het verstrekken van informatie over „de juridische gevolgen die de schrapping van het oneerlijke beding kan hebben” moet worden begrepen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 28 april 2023 (ECER 17.7.23) - [C-339/23 – Horyzont](#)

Kredietovereenkomst – Beoordeling kredietwaardigheid – Sancties - Richtlijn 2008/48/EG

De verwijzende rechter vraagt zich af of artikel 8 van richtlijn 2008/48/EG aldus moet worden uitgelegd dat de daarin neergelegde verplichting van de kredietgever om de kredietwaardigheid van de consument (kredietnemer) te beoordelen gelijkwaardig is aan de andere in deze richtlijn neergelegde verplichtingen, in het bijzonder de informatieverplichtingen van artikel 10 en volgende, zodat de in artikel 23 van de richtlijn bedoelde sancties niet anders kunnen zijn, dat wil zeggen dat zij geen uiteenlopende rechtsgevolgen kunnen hebben naargelang welke van deze verplichtingen niet wordt nagekomen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 13 juni 2023 (ECER 2.8.23) - [C-390/23 - Rzecznik Finansowy](#)

Ambtshalve toetsing oneerlijk beding - Rechtsprekende formatie – Lekenrechter - Richtlijn 93/13/EEG

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces civiel](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen - 27 januari 2023 (ECER 24.7.23) - [C-348/23 - BNP Paribas Bank Polska](#)

Hypotheek – Vreemde valuta - Onerlijk beding - Richtlijn 93/13/EEG

Vordering tot vaststelling van de nietigheid van een kredietovereenkomst en tot betaling van een geldsom wegens onverschuldigde betaling, ten bedrage van de betaalde krediettermijnen.

De vraag is o.a. af of artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG in de weg staan aan een rechterlijke uitlegging van een nationale regeling volgens welke de consument zijn aanspraken die voortvloeien uit de aanwezigheid van oneerlijke bedingen in een overeenkomst niet effectief tegen de handelaar geldend kan maken zolang hij niet heeft verklaard dat hij er niet mee instemt dat de oneerlijke bedingen in stand blijven, dat hij ermee instemt dat deze niet van toepassing zijn en dat hij de gevolgen daarvan, waaronder mogelijk de nietigheid van de gehele overeenkomst, begrijpt en aanvaardt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 8 mei 2023 (ECER 25.7.23) - [C-347/23 – Zabitoń](#)

Hypothecaire lening tbv verhuur - Buy-to-let"-overeenkomst - Begrip "consument", "verkoper of leverancier"

De vraag is o.a. of artikel 2, onder b) en c), van richtlijn 93/13/EEG aldus moet worden uitgelegd dat een natuurlijke persoon die een overeenkomst inzake een hypothecair krediet sluit om middelen te verkrijgen voor de aankoop van een enkele woonruimte, bedoeld voor de verhuur onder bezwarende titel (buy-to-let), moet worden aangemerkt als een "consument" of als "verkoper" in de zin van deze richtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 11 mei 2023 (ECER 7.8.23) - [C-351/23 - GR REAL](#)

Onerlijk beding - Hypotheek – Zekerheidsrecht – Onerlijke handelspraktijken

De verwerende partijen hebben in 2011 een kredietovereenkomst en een overeenkomst tot vestiging van een zakelijk zekerheidsrecht op een onroerend goed als zekerheid voor de schuldvordering met een bank gesloten. De overeenkomst tot vestiging van dat zekerheidsrecht had betrekking op de gezinswoning van de verwerende partijen. In 2016 heeft de bank aan de verwerende partijen medegedeeld het krediet onmiddellijk op te eisen. In 2017 heeft de verwerende partij bij de rechter in eerste aanleg o.a. een verzocht om toepassing van een voorlopige maatregel en aangevoerd te willen afzien van de vrijwillige openbare verkoop van de gezinswoning. De verwerende partijen hebben tot slot aangevoerd dat de bank het krediet niet vervroegd opeisbaar mag verklaren omdat het recht om dat te doen uitsluitend kan voortvloeien uit een gesloten overeenkomst en de partijen bij de gesloten overeenkomst daarover geen afspraken hebben gemaakt.

De vraag is o.a. af of de Slowaakse wetgeving inzake de rechterlijke bescherming van de eigendom van een onroerend goed waarop een zakelijk zekerheidsrecht als zekerheid voor een krediet is gevestigd verenigbaar is met de Unierechtelijke bepalingen inzake consumentenbescherming, in het bijzonder met artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 13 juni 2023 (ECER 26.7.23) - [C-379/23 - Guldbrev](#)

Onerlijke handelspraktijken - Taxatie en aankoop van goud

Guldbrev is een op het internet actieve koper van goud die zich bezighoudt met de taxatie en aankoop van goud bij consumenten. De Ombudsman heeft een verbod op bepaalde reclame gevorderd, alsmede de veroordeling van Guldbrev om bepaalde informatie aan consumenten te verstrekken.

De vraag is o.a. af of de taxatie en de aankoop van goud van consumenten een product vormt in de zin van artikel 2, onder c), d) en i), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29/EG.

COVID-19

ARREST – HvJ – C-765/21 – Azienda Ospedale-Università di Padova - 13 juli 2023 – Italië – ECLI:EU:C:2023:566 – geen conclusie – arrest

Niet voldoen aan vaccinatieplicht COVID-19 - Schorsing verpleegster - Verordening (EG) nr. 726/2004 - Verordening (EG) nr. 507/2006 - Verordening (EU) 2021/953

Een verpleegster wordt geschorst omdat zij geweigerd heeft zich de laten vaccineren tegen COVID-19. De vaccinatieplicht was vastgelegd in een nationale regeling. Met een kort geding heeft de verpleegster bij de verwijzende rechter een verzoek ingediend om opnieuw aan de slag te kunnen gaan op haar afdeling van het universitair ziekenhuis. Daarbij betoogde zij met name, ten eerste, dat artikel 4 van wetsbesluit nr. 44/2021 in meerdere opzichten in strijd was met de Italiaanse grondwet en het Unierecht, en, ten tweede, dat zij een natuurlijke immuniteit genoot die zij had verkregen doordat zij was hersteld van een SARS-CoV-2-infectie.

De verwijzende rechter merkt op dat de vergunningen voor het in de handel brengen van COVID-19-vaccins voorwaardelijk zijn in de zin van verordening nr. 507/2006. Gelet op de recente therapeutische vooruitgang en de recente aankoop van beschikbare geneesmiddelen is het volgens deze rechter niet onredelijk om de geldigheid van deze na advies van het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) door de Europese Commissie verleende vergunningen in vraag te stellen in het licht van artikel 4 van deze verordening, in het bijzonder gelet op de betrokken grondrechten, te weten de fysieke integriteit en de gezondheid, die met name worden beschermd door de artikelen 3 en 35 van het Handvest.

Hof: Het ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing is niet ontvankelijk.[omdat de verwijzende rechter een aantal zaken onvoldoende uiteen heeft gezet].

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 25 april 2023 (ECER 12.7.23) - C-328/23 - Reisebüro et R

Pakketreis – Buitengewone en onvoorziene omstandigheden – COVID-19 - Richtlijn (EU) 2015/2302

Samenvatting onder: Vervoer en reizen

WIKI

- Coronavirus – Europees recht

EHRM factsheets

- COVID-19 health crisis

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

ARREST – EHRM – B.M. e.a. t. Frankrijk - 6 juli 2023 – [persbericht](#) – [arrest 84187/17 e.a](#) - ECLI:CE:ECHR:2023:0706JUD008418717

Detentieomstandigheden – Vaststelling schending in andere EHRM zaak - Lichamelijk onderzoek – Niet uitputting nationale rechtsmiddelen– Artikel 3 EVRM – Artikel 13 EVRM

Klagers klagen over de detentieomstandigheden (overbevolking) in de gevangenis van Fresnes waar zij tussen 2016 en 2019 gedetineerd zaten en over het ontbreken van een effectief rechtsmiddel om over die detentieomstandigheden te klagen.

Er is een schikking getroffen in drie zaken (nrs. 84187/17, 7153/18 and 27525/18). Deze zaken worden daarom geschrapt.

In drie zaken (nrs. 1734/18, 13562/18 en 29241/18) merkt het Hof op dat deze klagers in dezelfde periode in de gevangenis van Fresnes gedetineerd waren als de klagers in de [zaak J.M.B. e.a. Frankrijk](#). Daarin heeft het Hof vastgesteld dat de detentieomstandigheden in strijd waren met artikel 3 EVRM, en dat er bovendien geen effectief rechtsmiddel beschikbaar was om verbetering van de omstandigheden te bewerkstelligen. Het Hof ziet geen reden om in de onderhavige zaak tot een ander oordeel te komen. Schending van artikelen 3 en 13 EVRM.

De door Frankrijk voorgestelde schadevergoeding is volgens het Hof te laag. Het Hof oordeelt dat Frankrijk aan klagers resp. 21.250 euro, 13.250,- euro en 11.750,- euro betaalt voor immateriële schade en aan een van de klagers € 2.400,- aan kosten en uitgaven.

Vijf klagers klagen er ook over dat zij na elk bezoek onderworpen worden aan een lichaamsonderzoek. Het EHRM constateert dat de klagers over het laatste middel niet hebben geklaagd bij de nationale rechter. Op basis van het nationale recht bestond de mogelijkheid om dringende zaken, die raken aan inbreuken op de fundamentele vrijheden, middels een kort geding voor te leggen aan de bestuursrechter. Dit is te beschouwen als een beschikbaar en effectief rechtsmiddel en dus zijn de nationale rechtsmiddelen niet uitgeput. Die klacht is niet ontvankelijk.

EHRM factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

CONCLUSIE - HvJ – C-255/21 – Reti Televisive Italiane - A-G Kokott – 13 juli 2023 – Italië – ECLI:EU:C:2023:588 – [conclusie](#)

Reclamezendtijd voor audiovisuele omroeporganisaties - Richtlijn 2010/13/EU - Richtlijn 2018/1808/EU - Richtlijn 2007/65/EG

De verwijzende rechter stelt vast dat in het geschil aan de orde is de vraag of het aanprijzen door de moedermaatschappij (een audiovisuele omroeporganisatie) van programma's van de dochteronderneming (een radio-omroeporganisatie) rechtmatig is. De vragen gaan over de berekening van de maximumzendtijd voor reclame door de moedermaatschappij van programma's van de dochtermaatschappij.

De systematische, doch crossmediale benadering die RTI voorstaat zou volgens de verwijzende rechter in strijd kunnen zijn met de bedoeling van de nationale wetgever bij de omzetting van richtlijn 2010/13/EU in het nationale recht, en/of zelfs zou kunnen leiden tot een verstoring van de mededinging ten nadele van uitsluitend radio-omroeporganisaties.

De verwijzende rechter verwijst in dit verband naar een besluit van de AGCOM volgens welke de concentratie van televisie- en radio uitzendingen ertoe kan leiden dat concurrenten worden uitgesloten van de markt voor de inzameling van reclame-inkomsten via radio-uitzendingen op nationaal niveau.

De door AGCOM en de TAR Lazio toegepaste uitlegging lijkt niet onredelijk, aangezien die strikt is gebaseerd op wat, ter uitvoering van richtlijn 2010/13/EU, in de Italiaanse wet is bepaald, en rekening houdt met de mededingingsversturende gevolgen die de stelling van RTI kan hebben voor radio-omroeporganisaties die niet zijn geïntegreerd in televisieomroeporganisaties of mediaorganisaties.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 23, lid 2, juncto artikel 1, lid 1, onder a) tot en met f) en onder h) en i), van richtlijn 2010/13/EU, in de versie zoals die vóór de wijziging ervan bij richtlijn (EU) 2018/1808 gold, moet aldus worden uitgelegd dat boodschappen van een televisieomroeporganisatie in verband met programma's of uitzendingen van een radio-omroeporganisatie niet onder het begrip 'boodschappen van de [televisie]omroeporganisatie in verband met haar eigen programma's' in de zin van deze bepaling vallen. De enige uitzondering die hierop geldt, doet zich voor wanneer de programma's waarvoor reclame wordt gemaakt zelfstandige audiovisuele mediadiensten in de zin van artikel 1, lid 1, onder a), i) vormen, die kunnen worden gescheiden van het hoofddoel van de activiteit van de radio-omroeporganisatie en waarvoor de televisieomroeporganisatie de redactionele verantwoordelijkheid draagt in de zin van artikel 1, lid 1, onder c).

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 25 mei 2023 (ECER 1.8.23) - [C-368/23 – Fautromb](#)

Externe accountants – Tuchtprocedure - Wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen - Richtlijn 2006/123/EG - Richtlijn 2006/43/EG - Verordening (EU) nr. 537/2014

De vraag is o.a. af of artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling volgens welke wettelijke auditors en auditkantoren geen enkele commerciële activiteit mogen uitoefenen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 26 mei 2023 (ECER 14.8.23) - [C-401/23](#) – CARCDSF

Verplichte aansluiting bij publieke pensioenregeling - Artikel 56 VWEU

Verweerder is werkzaam als tandarts op Frans grondgebied. In die hoedanigheid is hij verplicht zich aan te sluiten, en derhalve premie te betalen, bij het CARCDSF uit hoofde van de pensioenregeling. Verweerder betwist deze verplichting en heeft de verplichte premies over de jaren 2019 en 2020 niet betaald. Hij betoogt dat het nationale recht dat hem wordt tegengeworpen in strijd is met het Unierecht, wat betreft het recht op het vrij verrichten van diensten. Volgens de verwijzende rechter vormt de verplichting tot aansluiting en premiebetaling bij het CARCDSF op grond van de Franse wetbepaling een afwijking van het recht op het vrij verrichten van diensten overeenkomstig de artikelen 56 tot en met 62 VWEU, aangezien de premieplichtige niet kan kiezen voor een andere uitkering die vergelijkbaar is of beter bij zijn situatie past.

De vraag is o.a. of artikel 56 VWEU zich verzet tegen de verplichting tot aansluiting en premiebetaling bij een publieke socialezekerheidsregeling, zoals bepaald in het Franse wetboek van sociale zekerheid, voor zover met de nationale beperkende maatregel wordt beoogd het financiële evenwicht van de socialezekerheidsregeling te handhaven en te waarborgen, maar dit doel nooit wordt bereikt en het beheer van terugkerende tekorten wordt georganiseerd.

Digitalisering, social media en AI

REGELGEVING

- Zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines, aangewezen krachtens artikel 33, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening, ook wel DSA) (Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1).), [PB C 249 van 14.7.2023](#),
- Samenvatting advies uitvoeringswet EU-datagovernanceverordening ([Privacyweb](#))

OVERIG

- Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging en EU-kader voor cyberbeveiligingscertificering – evaluatie, Feedback mogelijk van 14 Juli 2023 - 16 September 2023 ([EC](#))
- Is the UK data protection authority giving free pass to big tech giants? ([EU law analysis](#))
- The EU AI Act at a crossroads: generative AI as a challenge for regulation ([European law blog](#))
- Voorlopig politiek akkoord over de verordening Europese digitale identiteit ([Europa decentraal](#))
- One Act to Rule Them All ([Verfassungsblog](#))
Soon Brussels' newest big thing - the Artificial Intelligence Act - will enter the Trilogues. In order to better understand what's at stake, who are the main actors and their motivations, and how to make one's mind about all the conflicting claims we need to dive into the legal, economic and political aspects of the AI Act. The aim of this piece is to contextualize major milestones in the negotiations, showcase some of its critical features and flaws, and present challenges it may in the near future pose to people affected by "smart" models and systems.
- Tomorrow Never Dies: VLOPs debacle ([ECLB](#))

Most of us in the consumer protection field celebrate that as of tomorrow, August 25th, the obligations of the Digital Services Act (DSA) will start binding very large online search engines (VLOSEs) and online platforms (VLOPs).

Discriminatie

ARREST – EHRM – 11 juli 2023 – Semenya t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [10934/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD001093421](#)

Verplichte hormoonbehandeling hardloopster - Verbod op discriminatie – Geen effectieve remedie – Artikel 8 EVRM – Artikel 13 EVRM – Artikel 14 EVRM

Samenvatting onder: [Sport](#)

ARREST – EHRM – 29 augustus 2023 – Kovacevic t. Bosnië Herzegovina - [persbericht](#) – [arrest](#) - [43651/22](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0829JUD004365122](#)

Discriminerende behandeling op grond van etniciteit en woonplaats – Verplichting kiesstelsel te hervormen om toe te treden tot de Raad van Europa - Artikel 1, Twaalfde Protocol 12 (verbod van discriminatie - Schending

Samenvatting onder: [Verkiezingen en kiesrecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 30 juni 2023 (ECER 23.8.23) - [C-417/23](#) - [Slagelse Almennyttige Boligselskab Afdeling Schackenborgvænge](#)

Discriminatie op basis van etniciteit - Volkshuisvesting – Probleemwijk - Opzegging huurovereenkomst - Begrip “ethische afstamming” - Richtlijn 2000/43/EG

Twee wijken in een stad in Denemarken zijn aangemerkt als „hard gettogebied”, omdat de wijk aan alle vier de maatstaven aangaande de binding met de arbeidsmarkt, de mate van criminaliteit, het onderwijsniveau en het gemiddelde inkomen van de bewoners voldeed, en omdat meer dan 50 % van de bewoners tot de categorie „immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen” behoorde. Op basis van de wet volkshuisvesting is een ontwikkelingsplan opgesteld over onder andere de herbestemming van bepaalde woningen en verkoop van bepaalde appartementsgebouwen. Dit plan is goedgekeurd. Op basis van dit ontwikkelingsplan heeft de huisvestingsmaatschappij de huurcontracten opgezegd van de verwerende partijen. De huurders hebben onder andere aangevoerd dat de overheid verplicht is om de Deense wet na te leven, maar niet indien die in strijd is met internationale verplichtingen.

De verwijzende rechter vraagt zich af of de respectieve termen „ethische afstamming” en „bepaalde etnische afstamming” in artikel 2, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2000/43 aldus moeten worden uitgelegd dat die termen zien op een groep personen die worden gedefinieerd als „immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen”?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 27 juni 2023 (ECER 21.8.23) - [C-408/23](#) – [Anwaltsnotarin](#)

Gelijke behandeling arbeid en beroep - Leeftijdsgrens voor benoeming tot notaris - Discriminatie op basis van leeftijd - Richtlijn 2000/78/EG

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 17 maart 2023 (ECER 10.7.23) - [C-314/23](#) – [STAVLA](#)

Discriminatie - Dagvergoeding cabinepersoneel (vooral vrouwen) vs dagvergoeding piloten (vooral mannen) - gelijke behandeling mannen en vrouwen - Richtlijn 2006/54/EG - Artikelen 23 en 28 Handvest EU

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

OVERIG

Dr. mr. A.G. Veldman, 'De personele reikwijdte van het EU-discriminatieverbod in de arbeid – uitbreiding naar alle zelfstandige ondernemers?', [NtER 2023-5-6](#), p.

EHRM - facstsheets en guides

- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#)
-

Eigendomsrecht

ARREST – EHRM – *just satisfaction* - G.I.E.M. e.a. t. Italië - 11 juli 2023 – Grote Kamer - persbericht – arrest (level 1) – [1828/06](#) – [34163/07](#) – [19029/11](#) – [ECLI:CE:ECHR:2023:0712JUD000182806](#)

Schadevergoeding ondanks onwettig ontwikkeld land – Artikel 41 EVRM

In het bodemvonnis van 28 juni 2018 heeft de GK geoordeeld dat sprake is van schending van artikel 1 van het Protocol nummer 1 bij het Verdrag (bescherming van eigendom) ten aanzien van alle klagers voor het onterecht confisqueren van onwettig ontwikkeld land. Dat sprake is van een strafrechtelijke aansprakelijkheid voor het onwettig ontwikkelen van land, doet niets af aan de verplichting om over te gaan tot vergoeding, omdat het land ook niet meer teruggegeven kan worden. Geen vergoeding hoeft gegeven te worden voor de verslechtering van de gebouwen die zonder de daartoe vereiste vergunning op het land zijn gebouwd.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Energiemarkt

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 7 juli 2023 (ECER 28.8.2023) – [C-423/23 – Secab](#)

Noodinterventie vanwege hoge energieprijzen - Inkomstenplafond voor producenten - Vordering tot nietigverklaring van een nationale regeling wegens strijd met het Unierecht - Richtlijn (EU) 2019/944 - Richtlijn (EU) 2018/2001 - Verordening (EU) 2022/1854

Op 8 oktober 2022 is verordening (EU) 2022/1854 betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen in werking getreden, waarin in het bijzonder een hoger inkomstenplafond en een ruimere werkingssfeer dan die van artikel 15 bis van een voorlopige Italiaanse wet (decreto-legge nr. 4 van 27 januari 2022) zijn vastgesteld. Verzoekster (energieproducent) heeft een vordering tot nietigverklaring bij de verwijzende rechter ingesteld en stelt dat artikel 15 bis van de betreffende Italiaanse wet in strijd is met de Unieregeling.

De vraag is o.a. of het Unierecht in de weg staat aan een nationale regeling waarin een plafond is vastgesteld voor marktinkomsten uit de verkoop van elektriciteit dat niet garandeert dat producenten 10% van hun inkomsten boven dat plafond kunnen houden en dat niet zorgt voor de instandhouding en stimulering van investeringen in de sector van hernieuwbare energiebronnen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 7 februari 2023 (ECER 21.8.23) - [C-391/23 - Braila Winds](#)

Staatssteun – Belasting opgelegd aan bepaalde elektriciteitsproducenten – Hernieuwbare energiebronnen - Discriminatie

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

OVERIG

- Europese Commissie keurt twee Nederlandse steunregelingen goed ([ECER](#))
Het gaat om een herinvoering van de steunregeling ten behoeve van gasopslag in de Bergermeerpolder alsmede om een wijziging van de SDE++ subsidieregeling ter vermindering van broeikasemissies.
- EU countries greenlight new rules to reduce energy use by 2030 ([EU](#))

Europees OM

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 26 april 2023 (ECER 3.7.2023) – [C-292/23 - Parquet européen](#)

Europees Openbaar Ministerie – Getuigenverklaring – Beroep tegen procedurele handeling EOM – Rechterlijke toetsing - Verordening (EU) 2017/1939

Samenvatting onder: [Recht op effectieve rechtsbescherming](#)

Europese subsidies

ARREST – HvJ – C-313/22 – ACHILLEION - 13 juli 2023 – Griekenland – ECLI:EU:C:2023:574 – geen conclusie – arrest

Bescherming financiële belangen EU – Structuurfondsen – Terugvordering – Begrip “belangrijke wijziging” - Overdracht onderneming aan vennootschap - Vrijheid van ondernemerschap - Eigendomsrecht - Verordening (EG) nr. 1260/1999

Voor de modernisering van een hotel heeft de onderneming Gousios V een steunbedrag van 90 000 EUR ontvangen. Na een audit is het bedrag teruggevorderd omdat het steunbedrag zou zijn overgedragen aan een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en er dus geen navolging was gegeven aan de verplichting om de vaste activa van de gesubsidieerde onderneming niet over te dragen gedurende een periode van vijf jaar na de datum waarop bij besluit was vastgesteld dat de investering was voltooid.

Verzoekster voert o.a. aan dat een onjuiste uitlegging is gegeven aan artikel 30, lid 4, van verordening nr. 1260/1999, voor zover daarin is geoordeeld dat de overdracht van het betrokken hotel automatisch een grond voor terugvordering van de betaalde steun vormde, zonder dat is nagegaan of de betrokken investeringsverrichting daadwerkelijk een belangrijke verandering had ondergaan wat de uitvoeringsvoorwaarden ervan betreft of als gevolg van het verkrijgen van een onrechtmatig voordeel.

Vervolgens voert verzoekster in het hoofdgeding aan dat het betrokken hotel is overgedragen aan een vennootschap waarover een van haar twee aandeelhouders zeggenschap heeft en dat deze overdracht noodzakelijk was om de financiële levensvatbaarheid ervan te verzekeren. Voorts waarborgt verzoekster in het hoofdgeding overeenkomstig artikel 479 van het burgerlijk wetboek, op grond waarvan de overdragende entiteit bij overdracht van een onderneming aansprakelijk blijft voor de schulden van deze onderneming, dat de verkrijgende vennootschap de langetermijnverplichtingen zal nakomen.

Ten slotte beroept verzoekster zich voor de verwijzende rechter op schending van haar vrijheid van ondernemerschap en van haar eigendomsrecht op grond dat de financiële correctie die door het in punt 28 van het onderhavige arrest bedoelde besluit is bevolen, niet had mogen worden opgelegd, aangezien alle langetermijnverplichtingen zijn nagekomen en het doel dat met de toegekende steun werd nagestreefd, is bereikt.

Tsjechië, Estland en Griekenland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 30, lid 4, van verordening (EG) nr. 1260/1999 moet aldus moet worden uitgelegd dat:

– de overdracht van een inrichting waarvoor een investering is gedaan die wordt medegefinancierd door de structuurfondsen van de Europese Unie, een „belangrijke wijziging” van die investeringsverrichting in de zin van die bepaling kan vormen, hetgeen de verwijzende rechter in het licht van de in die bepaling gestelde voorwaarden dient na te gaan, rekening houdend met alle relevante feitelijke en juridische gegevens;

– het zich verzet tegen een nationale regeling die de begunstigde van een subsidie die is betaald in het kader van een door de structuurfondsen van de Unie medegefinancierde investeringsverrichting, zonder uitzondering verbiedt om gedurende vijf jaar na de vaststelling van het besluit betreffende de voltooiing van de betrokken investering een inrichting waarop die verrichting betrekking heeft over te dragen, op straffe van een financiële correctie waarbij die subsidie geheel of gedeeltelijk wordt teruggevorderd.

Artikel 30, lid 4, en artikel 39, lid 1, van verordening nr. 1260/1999, gelezen in samenhang met artikel 17 Handvest EU, moeten aldus moet worden uitgelegd dat de in artikel 39, lid 1, bedoelde financiële correcties moeten worden toegepast wanneer de overdracht van een inrichting waarvoor een investering is gedaan die wordt medegefinancierd door de structuurfondsen van de Europese Unie, een belangrijke verandering van die investeringsverrichting in de zin van dat artikel 30, lid 4, vormt.

Familieleven en familierecht

ARREST – EHRM – Calvi en G.C. t. Italië - 6 juli 2023 – [persbericht](#) – [arrest](#) – [46412/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0706JUD004641221](#)

Onderbewindstelling in verpleeghuis – Artikel 8 EVRM - Schending

In het kader van onderbewindstelling is C.G. in een verpleeghuis geplaatst. Naar aanleiding van een gemaakte en uitgezonden documentaire over de vraag of dat legitiem is geweest hebben de bewindvoerder en de rechter het aan derden, behalve de plaatselijke burgemeester, verboden om contact te hebben met C.G.

Deze maatregel diende het gelegitimeerde doel om C.G. te beschermen, eerst tegen zijn eigen extravagante uitgaven en daarna in verband met zijn verslechterende gezondheid. De autoriteiten boden hem in die situatie echter geen enkel uitzicht op beëindiging van die totale isolatie. C.G. werd voor onbepaalde tijd volledig afhankelijk van zijn bewindvoerder, terwijl met de wens van C.G. (om terug naar huis te gaan) niets werd gedaan.

Tegen deze achtergrond heeft Calvi, een neef die C.G. door het verbod niet kon zien, geklaagd over een schending van art. 8 EVRM. Het Hof gaat daarin mee, omdat er minder ingrijpende middelen voorhanden waren en de genomen maatregelen niet waren afgestemd op de situatie van C.G. De autoriteiten zijn daarmee buiten hun *margin of appreciation* getreden.

 Papy fait de la résistance, devant la CEDH ([Libertés chéries](#))

ARREST – EHRM – Semenya t. Zwitserland - 11 juli 2023 – [persbericht](#) – [arrest](#) – [10934/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD001093421](#)

Verplichte hormoonbehandeling hardlooper - Verbod op discriminatie – Geen effectieve remedie – Artikel 8 EVRM – Artikel 13 EVRM – Artikel 14 EVRM

Samenvatting onder: [Sport](#)

ARREST – EHRM – C. t. Italië - 31 augustus 2023 - [persbericht](#) - [arrest](#) - [47196/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0831JUD004719621](#)

Gezinsleven - Draagmoedertraject - Positieve verplichting tot voortvarende rechterlijke beslissing waarmee juridisch vaderschap van biologische vader vast komt te staan - Voor wensmoeder volstaat mogelijkheid tot adoptie - Artikel 8 EVRM

Klaagster is in 2019 in Oekraïne geboren na een draagmoedertraject. Zij is verwekt met behulp van een anoniem gedoneerde eicel en een zaadcel van de wensvader en gedragen door een Oekraïense draagmoeder. De Oekraïense geboorteakte vermeldt beide wensouders – de biologische vader en zijn partner – als de ouders. De Italiaanse autoriteiten weigerden in 2019 die geboorteakte op te nemen in de registers, omdat deze strijdig was met het openbaar beleid. De nationale rechter bekrachtigde die weigering. In 2022 verzochten de wensouders de geboortegegevens van klagster deels vast te leggen, in zoverre dat de biologische vader wordt geregistreerd. Dat verzoek werd ook geweigerd, omdat het verbod op draagmoederschap niet mag worden omzeild.

EHRM: Hoewel het Italiaans recht niet toelaat dat de gegevens van de wensmoeder op de geboorteakte worden vermeld, biedt het de wensmoeder wel de mogelijkheid klagster te adopteren. De weigering om de vermelding van de wensmoeder op de Oekraïense geboorteakte op te nemen in het register, valt

binnen de beoordelingsmarge van de lidstaat. Geen schending van artikel 8 EVRM ten aanzien van de juridische band met de wensmoeder.

De nationale rechter heeft niet voortvarend een beslissing genomen om het belang van klagster, bij het vastleggen van een juridische band met de biologische vader, te beschermen. Klagster, inmiddels vier jaar oud, wordt vanaf haar geboorte in een voortdurende staat van onzekerheid over haar persoonlijke identiteit gehouden. Klagster wordt als staatloos persoon beschouwd omdat zij geen juridische ouders heeft. Schending van artikel 8 EVRM ten aanzien van de juridische band met haar biologische vader.

ARREST – HvJ – C-462/22 – B.M. – 6 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:553 – geen conclusie – arrest

Echtscheiding – Gewone verblijfplaats – Forumstaat – Wachtijd - Verordening (EG) nr. 2201/2003

Samenvatting onder: [IPR](#)

ARREST – HvJ – C-87/22 – T.T. - 13 juli 2023 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:571 – [persbericht](#) – conclusie – arrest

Kinderontvoering – Voogdij en ouderlijk gezag minderjarige kinderen – Bevoegdheid rechter – Gerecht van de lidstaat waarheen het kind ongeoorloofd is overgebracht - Belang van het kind - Verordening (EG) nr. 2201/2003 - Haags Verdrag van 1980

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 19 juni 2023 (ECER 7.8.23) - [C-381/23](#) – [Geterfer](#)

Kinderalimentatiezaak – In andere lidstaat aanhangige zaak - Verordening (EG) nr. 4/2009

Samenvatting onder: [IPR](#)

CONSULTATIE

Kinderbescherming – systemen integreren, Feedback- en raadplegingsperiode 14 Juli 2023 - 20 Oktober 2023 ([EC](#))

OVERIG

Internationaal draagmoederschap ([IJJ](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#)
- [Parental rights](#) aug 2023
- [Protection of minors](#)
- [Reproductive rights](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

CONCLUSIE - HvJ – A-G PIKAMÄE – 13 juli 2023 – zaak C-340/22 – Cofidis – Portugal – ECLI:EU:C:2023:584 – [conclusie](#)

Directe belastingen – Aan kredietinstellingen opgelegde heffing ter financiering van de sociale zekerheid – Mogelijkheid voor entiteiten met rechtspersoonlijkheid om bepaalde bedragen in mindering te brengen op de belastinggrondslag – Rechtvaardiging – Evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten - Vrijheid van vestiging - Richtlijn 2014/59/EU - Artikel 49 VWEU

Verzoekster is het Portugese filiaal van Cofidis S.A., een Franse kredietinstelling, met statutaire zetel en hoofdbestuur in Frankrijk. Cofidis S.A. is sinds 1996 in Portugal aanwezig via verzoekster. Verzoekster heeft verzocht om heroverweging van haar aangifte van de ASSB. Dit verzoek is afgewezen. Vervolgens heeft verzoekster een arbitrageverzoek ingediend. Een deel van de bezwaren die verzoekster tegen haar eigen aangifte van de ASSB heeft aangevoerd, is gebaseerd op de beoordeling van de verenigbaarheid van die belasting met het Unierecht, in het bijzonder met de fundamentele vrijheid van vestiging, zoals neergelegd in artikel 49 VWEU, en met richtlijn 2014/59/EU.

De vraag is o.a. of het Unierecht zich ertegen verzet dat in een lidstaat bijkantoren van in andere lidstaten gevestigde financiële instellingen worden belast op grond van een wettelijke regeling inzake de aanvullende solidariteitsheffing voor de bankensector, wanneer die heffing wordt geheven over de aangepaste passiva en de notionele waarde van buiten de balans vallende afgeleide financiële instrumenten en de opbrengsten niet worden toegewezen aan de nationale mechanismen voor de financiering van afwikkelingsmaatregelen of worden gebruikt om het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds te financieren.

A-G geeft het Hof in overweging: De in artikel 49 VWEU neergelegde vrijheid van vestiging moet aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan alleen ingezeten kredietinstellingen en dochterondernemingen van niet-ingezeten kredietinstellingen, die rechtspersoonlijkheid bezitten, en dus niet filialen van niet-ingezeten kredietinstellingen, die geen rechtspersoon zijn, de mogelijkheid hebben om hun eigen vermogen en als eigen vermogen in aanmerking komende schuldinstrumenten in mindering te brengen op de grondslag voor een belasting die wordt geheven over de passiva van die entiteiten.

- 🇪🇺 [Portugese bankenbelasting volgens A-G in strijd met EU-recht \(VN-Vandaag-2023/1619\)](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 17 mei 2023 (ECER 18.7.23) - [C-346/23](#) - [Banco Santander](#)

Financiële producten met hoge economische waarde – Procesbevoegdheid consumentenvereniging - Richtlijn 2004/39/EG (MiFID I)

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – CBb – 29 augustus 2023 - [ECLI:NL:CBB:2023:453](#)

Afwikkelingsvergoedingen betaalkaartentransacties - Driepartijenbetaalkaartschema met co-brandingpartner - Omzeilingsverbod – Nettocompensatie - Verordening (EU) 2015/751

Hoger beroep tegen een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam [ECLI:NL:RBROT:2021:13747](#) (niet gepubliceerd). Het geschil gaat over vergoedingen die Amex (American Express) aan KLM als haar co-brandingpartner betaalt bij de uitgifte van een co-branded kredietkaart. Volgens de ACM (Autoriteit Consument en Markt) overtreedt Amex daarmee artikel 4 en/of artikel 5 van de Verordening doordat Amex afwikkelingsvergoedingen aan KLM betaalt die hoger zijn dan 0,3% van de transactiewaarde. De ACM staat Amex in dat verband niet toe om de tegenwaarde van de door haar ingekochte Miles op de aan KLM betaalde vergoedingen in mindering te brengen ('te netteren'). Daarnaast vallen volgens ACM de afzonderlijke vergoedingen ook onder artikel 5 (het omzeilingsverbod) van de Verordening, omdat zij een oogmerk of effect hebben dat gelijkwaardig is aan een (expliciete) afwikkelingsvergoeding.

Prejudiciële vragen zijn kort samengevat:

1. Moet het nettototaalbedrag aan betalingen, kortingen of stimulansen die een co-brandingpartner van een driepartijenbetaalkaartschema in verband met op kaarten gebaseerde betalingstransacties of daaraan gerelateerde activiteiten heeft ontvangen, wordt aangemerkt als nettocompensatie, ook als die co-brandingpartner zelf geen uitgever is?
2. Valt de nettocompensatie direct onder het bereik van artikel 4 van de verordening?
3. Heeft artikel 5 van de Verordening ook betrekking heeft op vergoedingen, met inbegrip van de nettocompensatie, die een co-brandingpartner ontvangt van het betaalkaartschema, als de co-brandingpartner geen uitgever is?
- 4a. Heeft een vergoeding, met inbegrip van de nettocompensatie, die een co-brandingpartner met betrekking tot betalingstransacties of daaraan gerelateerde activiteiten ontvangt, een oogmerk dat gelijkwaardig is aan de afwikkelingsvergoeding, als die vergoeding de bedoeling heeft om de activiteiten van het betaalkaartschema uit te breiden?
- 4b. Heeft een vergoeding, met inbegrip van de nettocompensatie, die een co-brandingpartner met betrekking tot betalingstransacties of daaraan gerelateerde activiteiten ontvangt, een effect dat gelijkwaardig is aan de afwikkelingsvergoeding, als die vergoeding ertoe leidt dat de activiteiten van het betaalkaartschema uitbreiden?
- 4c. Als het antwoord op deze vragen ontkennend luidt, dan rijst de vraag aan de hand van welke criteria en /of factoren moet worden beoordeeld of een vergoeding, met in begrip van de nettocompensatie, die een co-brandingpartner met betrekking tot betalingstransacties of daaraan gerelateerde activiteiten ontvangt, een oogmerk of effect heeft dat gelijkwaardig is aan de afwikkelingsvergoeding?
5. Moet een vergoeding al voor de toepassing van artikel 4 van de Verordening beschouwd worden als deel van de afwikkelingsvergoeding als de vergoeding een oogmerk heeft dat gelijkwaardig is aan de afwikkelingsvergoeding?
6. Mag een door een co-brandingpartner aan een driepartijenbetaalkaartschema betaalde handelarenvergoeding in mindering worden gebracht op betalingen, kortingen of stimulansen die de co-

brandingpartner van het betaalkaartschema in verband met op kaarten gebaseerde betalingstransacties of daaraan gerelateerde activiteiten heeft ontvangen?

7a. Mogen niet alleen monetaire vergoedingen van de co-brandingpartner, maar ook de kosten of de economische tegenwaarde van een prestatie van een co-brandingpartner in mindering worden gebracht op het totaalbedrag dat de co-brandingpartner van het betaalkaartschema ontvangt?

7b. Bij bevestigende beantwoording van deze vraag, op basis van welke maatstaven moet die waarde worden vastgesteld?

REGELGEVING

Implementatiebesluit richtlijn herstelpakket beleggingsondernemingen, *Staatsblad 2023, 269*

OVERIG

Europese Commissie doet voorstellen over modernisering betaaldiensten en openstelling van financiële dienstengegevens ([ECER](#))

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

ARREST – GERECHT EU – T-8/21 – IFIC Holding/Commissie - 12 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:387 – persbericht – arrest

Beperkende maatregelen van de Verenigde Staten tegen Iran – Secundaire sancties waardoor in de Unie gevestigde natuurlijke of rechtspersonen geen handelsbetrekkingen kunnen onderhouden met door deze maatregelen getroffen ondernemingen – Verordening (EG) nr. 2271/96

De Verenigde Staten hebben beperkende maatregelen opgelegd aan Iran. Op grond van deze sancties is het onder andere aan personen buiten de rechtsmacht van de VS (secundaire sancties), zoals in de EU gevestigde natuurlijke of rechtspersonen, verboden om handelsrelaties te onderhouden met personen op de „lijst van speciaal aangewezen onderdanen, personen en entiteiten waarvan de tegoeden en middelen worden geblokkeerd” (hierna: SDN-lijst). Verzoekster, IFIC, is een onderneming met statutaire zetel in Duitsland. Haar aandelen zijn indirect in handen van de Iraanse Staat.

Verzoekster bezit deelnemingen in verschillende Duitse ondernemingen, op grond waarvan zij recht heeft op dividenden. Sinds 5 november 2018 staat zij op de SDN-lijst.

Interveniënte is een Duitse onderneming. Zij is de enige bank in Duitsland waar waardepapieren mogen worden gedeponerd. Een van interveniëntes taken is om verzoeksters dividenden uit haar deelnemingen in Duitse ondernemingen uit te keren. Sinds november 2018 heeft interveniënte de aan verzoekster verschuldigde dividenden op een aparte rekening geblokkeerd en de uitkering ervan geweigerd.

Verzoekster heeft tegen interveniënte een vordering ingesteld om inlichtingen te verkrijgen over de status van haar dividenden en de uitkering daarvan.

Interveniënte heeft bij de Europese Commissie verzocht om toestemming in de zin van artikel 5, tweede alinea, van verordening nr. 2271/96. De Commissie heeft gehoor gegeven aan interveniëntes verzoek en haar toestemming verleend om gedurende twaalf maanden gevolg te geven aan bepaalde wetten van de Verenigde Staten van Amerika inzake de waardepapieren of middelen van verzoekster.

Het Gerecht bevestigt de besluiten van de Commissie waarbij Clearstream Banking AG toestemming heeft gekregen om gevolg te geven aan de Amerikaanse sancties tegen Iran. Het verwerpt het beroep.

REGELGEVING

BNC Fiche: Pakket retail beleggen, *Kamerstuk 22112, nr. 3729*

OVERIG

- Advies van de Europese Centrale Bank van 5 juli 2023 inzake een voorstel voor de hervorming van de economische governance van de Unie (CON/2023/20) 2023/C 290/03, *PB C 290 van 18.8.2023*
- The risk of circumvention of EU sanctions through the immediate family of leading businesspersons and the CJEU's case law ([EU law analysis](#))

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

ARREST – HvJ – C-136/22 P – D & A Pharma / EMA - 13 juli 2023 – ECLI:EU:C:2023:572 – geen conclusie – [arrest](#)

Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Besluit Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) om een wetenschappelijke adviesgroep op te heffen – Beroep tot nietigverklaring - Ontvankelijkheid – Verkregen en daadwerkelijk belang dat kan voortvloeien uit een andere gerechtelijke procedure - Verordening (EG) nr. 726/2004

Met haar hogere voorziening vordert Debrégeas et associés Pharma SAS (D & A Pharma) vernietiging van de beschikking van het Gerecht in zaak T-381/21 waarbij het Gerecht haar beroep tot nietigverklaring van het besluit van het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) om de wetenschappelijke adviesgroep voor psychiatrie van het Comité voor geneesmiddelen voor menselijk gebruik op te heffen, niet-ontvankelijk heeft verklaard.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

CONCLUSIE - HvJ – C-606/21 – Doctipharma - A-G Szpunar – 13 juli 2023 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2023:585 – [conclusie](#)

Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Verkoop op afstand – Niet aan recept onderworpen geneesmiddelen – Bemiddelingsdienst tussen openbare apotheken en het publiek – Beperking verkoop door nationaal recht – Richtlijn 2001/83/EG - Richtlijn 2000/31/EG

Het online te koop aanbieden van geneesmiddelen valt onder verschillende Unierechtelijke handelingen en is al diverse keren aan bod gekomen in een verzoek om een prejudiciële beslissing. Deze vragen gaan o.a. over het verbod voor de verrichter van een dergelijke dienst om bepaalde activiteiten uit te oefenen, dat voortvloeit uit de uitlegging van de toepasselijke nationale bepalingen, alsmede op de verenigbaarheid van dit verbod met richtlijn 2001/83/EG.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, punt 2, van richtlijn 98/34/EG moet aldus worden uitgelegd dat een door een dienstverrichter op een website verleende dienst die erin bestaat apothekers en klanten met elkaar in contact te brengen met het oog op de verkoop, via sites van openbare apotheken die voor een vast bedrag op deze website zijn geabonneerd, van niet aan een recept onderworpen geneesmiddelen, zonder dat deze dienstverrichter, de apotheker en de klant bij de totstandkoming van een verkoopovereenkomst op een andere wijze met elkaar in contact komen dan via elektronische apparatuur, een ‚dienst van de informatiemaatschappij’ vormt. In casu staat het aan de verwijzende rechter om na te gaan of al deze elementen feitelijk aanwezig waren met betrekking tot de in het hoofdgeding aan de orde zijnde dienst.

Artikel 85 quater, lid 2, van richtlijn 2001/83/EG moet aldus worden uitgelegd dat een verbod voor de verrichter van een dienst als beschreven in de eerste prejudiciële vraag, dat voortvloeit uit de uitlegging van nationale bepalingen die personen die gemachtigd of gerechtigd zijn om op afstand niet aan een recept onderworpen geneesmiddelen aan de bevolking te verstrekken, verbieden om van deze dienst gebruik te maken, onder deze bepaling valt. In casu staat het aan de verwijzende rechter om na te gaan of al deze elementen aanwezig waren met betrekking tot de nationale bepalingen die in het hoofdgeding aan de orde zijn.

Artikel 85 quater, lid 2, van richtlijn 2001/83 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen het verbod op een dienst als beschreven in de eerste prejudiciële vraag, dat voortvloeit uit de uitlegging van bepalingen als beschreven in de tweede prejudiciële vraag, tenzij wordt aangetoond dat dat verbod zowel geschikt als noodzakelijk is voor de bescherming van de volksgezondheid, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit te verifiëren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 1 juni 2023 (ECER 7.8.23) - [C-386/23](#) - [Novel Nutriology](#)

Voedingssupplement – Gezondheidsclaims - Verordening (EG) nr. 1924/2006 - Verordening (EU) nr. 432/2012 - Verordening (EU) nr. 536/2013

De vraag is o.a. of voor kruidensubstanties reclame mag worden gemaakt met gezondheidsclaims of met verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen van de nutriënt of het levensmiddel voor de algemene gezondheid of voor het welzijn op het gebied van gezondheid, zoals genoemd in artikel 10, lid 1 en 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006, zolang de beoordeling door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en het onderzoek door de Commissie met betrekking tot de opname van de „botanische substanties” nog niet zijn voltooid.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 12 juli 2023 (ECER 28.8.2023) – [C-438/23](#) - Protéines France e.a.

Benamingen levensmiddelen op basis van plantaardige eiwitten – Verbod om namen van producten die van dierlijke oorsprong zijn te gebruiken - Beroep tot nietigverklaring - Verordening (EU) nr. 1169/2011

Bij de hoogste bestuursrechter van Frankrijk zijn drie afzonderlijke beroepen tot nietigverklaring ingediend door verschillende vennootschappen die actief zijn op de markt van voedingsmiddelen op basis van plantaardige eiwitten. Zij verzoeken besluit nr. 2022-947 van 29 juni 2022 betreffende het gebruik van bepaalde benamingen ter aanduiding van levensmiddelen die plantaardige eiwitten bevatten, nietig te verklaren wegens bevoegdheidsoverschrijding.

De vraag is o.a. of het verbod om benamingen van levensmiddelen van dierlijke oorsprong te gebruiken voor de aanduiding van levensmiddelen op basis van plantaardige eiwitten uitdrukkelijk is geharmoniseerd in de zin van artikel 38, lid 1, door de artikelen 7 en 17 van verordening 1169/2011, wat de gevolgen van deze harmonisatie zijn en of dit in strijd is met artikelen 9 en 17 van deze verordening.

CONSULTATIE

Farmaceutica – veranderingen van de vergunningen om farmaceutica in de handel te brengen (herziening van de EU-regels), Feedback mogelijk van 29 Augustus 2023 - 26 September 2023 ([EC](#))

Godsdienstvrijheid

VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – EHRM – 7 juli 2023 - Pindo Mulla t. Spanje – [persbericht](#)

Bloedtransfusie bij Jehova's getuige tegen wil - Godsdienstvrijheid – Artikel 8 EVRM – Artikel 9 EVRM

Klaagster is een Jehova's Getuige. Een kernprincipe van haar religieuze overtuigingen is haar absoluut verzet tegen bloedtransfusies en het doneren en bewaren van bloed en bloedproducten.

Op het moment dat zij een operatie moest ondergaan heeft zij onder meer een document ondertekend waarin zij aangeeft geen enkele bloedtransfusie (van welke aard dan) te willen ontvangen ook niet als haar leven in gevaar is.

Toen zij verschillende bloedingen kreeg, hebben anesthesiologen in het ziekenhuis contact opgenomen met een rechter voor instructies. De rechter, heeft toestemming gegeven alle medische of chirurgische ingrepen uit te voeren die nodig waren om haar leven te redden. Klaagster klaagt dat haar wensen ten aanzien van bloedtransfusies niet gerespecteerd zijn.

OVERIG

Religious slaughter, Reconciling animal welfare with freedom of religion or belief ([publications office EU](#))

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

OVERIG

- Jaarlijkse rapportage mensenrechten in Nederland 2022: De meerwaarde van verdragsrapportages ([College voor de rechten van de mens](#))
- New Book on the ECHR's Impact on National Private Law ([ECHRblog](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en antidumping

ARREST – GERECHT EU – T-126/21 – Nevinnomysskiy Azot en NAK "Azot"/Commissie - 5 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:376 – [arrest](#)

Antidumpingrecht ammoniumnitraat van oorsprong uit Rusland - Verzoek om een nieuw onderzoek in verband met het vervallen van de maatregelen – Artikel 11, lid 2, van verordening (EU) 2016/1036 – Artikel 5, leden 3 en 9, van verordening 2016/1036 – Termijn – Toereikendheid van het bewijsmateriaal – Aanmaning – Buiten de termijn ingediende informatie

Gerecht: Uitvoeringsverordening (EU) 2020/2100 wordt nietig verklaard.

IE - Intellectuele eigendom

ARREST – HvJ – C-426/21 – Ocilion IPTV Technologies - 13 juli 2023 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:564 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Auteursrecht – Internettelevisie – Mededeling aan publiek - Reproductie voor privégebruik - Richtlijn 2001/29/EG

Verzoeksters zijn televisieproducenten, wiens televisieprogramma's worden aangeboden door verweerster aan commerciële klanten (bijv. hotels en stadions) door middel van 'cloud-oplossingen' die de verweerster aanbiedt door rechtstreekse hosting, of door een 'on-premises-oplossing', waarbij de verweerster aan netwerkexploitanten middelen biedt tot levering van content aan eindgebruikers.

Allereerst is er een geschil over de interpretatie van het concept "reproductie voor privégebruik" in de zin van artikel 5, lid 2, onder b) van de richtlijn auteursrecht waarbij voorafgaande toestemming van rechthebbenden niet vereist is. Volgens verzoeksters worden bij online-videoopnamen "masterkopieën"

gemaakt door verweerster en gedistribueerd aan commerciële klanten. De werking van de herhalingsfunctie is vergelijkbaar, waarbij de klant geen programmering voor opname hoeft in te stellen. Verweerster werpt dit argument tegen, veronderstellend dat louter infrastructuur zoals geheugen en deduplicatie voor optimalisatie wordt verschaft aan klanten en dat vervaardiging van opnames enkel plaatsvindt op commando van de klant.

Daarnaast is er geschil over het concept “mededeling aan het publiek” in de zin van artikel 3, lid 1 van de richtlijn. Volgens verzoeksters is daar sprake van met betrekking tot de on-premises-oplossing, waartegen verweerster inbrengt dat dat niet zo is, aangezien zij enkel de benodigde soft- en hardware ter beschikking stelt alsook technische ondersteuning. Het hof oordeelt dat de kopie die de aanbieder van de cloud-oplossing maakt niet valt onder de toegestane kopie voor privégebruik, en dat deze aanbieder zelf geen mededeling aan het publiek doet.

Hof: Artikel 2 en artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG moeten aldus worden uitgelegd dat een dienst die aan commerciële klanten wordt aangeboden door een exploitant op het gebied van online doorgifte van tv-uitzendingen en die het mogelijk maakt dat deze uitzendingen via een cloudoplossing of aan de hand van de benodigde on-premises-hardware en -software op initiatief van de eindgebruikers van die dienst continu of ad hoc worden opgenomen, niet valt onder de uitzondering op het uitsluitende recht van auteurs en omroeporganisaties om de reproductie van beschermde werken toe te staan of te verbieden, wanneer de kopie die is gemaakt door de eerste gebruiker die een uitzending heeft geselecteerd, door de exploitant ter beschikking wordt gesteld van een onbepaald aantal gebruikers die dezelfde inhoud willen bekijken.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat er geen sprake is van een „mededeling aan het publiek” in de zin van deze bepaling wanneer een exploitant op het gebied van online doorgifte van tv uitzendingen zijn commerciële klant de benodigde hard- en software – met inbegrip van technische ondersteuning – verstrekt die deze commerciële klant in staat stelt zijn eigen klanten uitgestelde toegang tot online tv-uitzendingen te bieden, ook al weet hij dat zijn dienst kan worden gebruikt om toegang te verkrijgen tot beschermde programma-inhoud zonder toestemming van de auteurs ervan.

- HvJ EU over livestreaming en opname door online-video-opnames of herhalingsfunctie. ([Boek9.nl](#))
- HvJ EU over 'kopiëren voor privé-gebruik' en 'mededeling aan publiek'. ([IEF21558](#))

ARREST – GERECHT EU – T-10/22 – Wajos/EUIPO - 5 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:377 – arrest

Driedimensionaal Uniemerkt – Vorm van een houder – Absolute weigeringsgrond – Besluit genomen naar aanleiding van de nietigverklaring door het Gerecht van "een eerdere beslissing - Gezag van gewijsde - Verordening (EG) nr. 207/2009

Het Gerecht verwerpt het beroep.

- Vorm teken noodzakelijk om technische uitkomst te verkrijgen. ([IEF21556](#))

CONCLUSIE - HvJ – C-260/22 – Seven.One Entertainment Group - A-G Collins – 13 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:583 – conclusie

Auteursrecht – Thuiskopieheffing – Omroeporganisaties – Billijke compensatie - Richtlijn 2001/29/EG

Artikel 2, onder e), van richtlijn 2001/29 verleent omroeporganisaties een uitsluitend reproductierecht op de vastleggingen van hun uitzendingen. Krachtens artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29 kunnen de lidstaten ervoor kiezen de in artikel 2 van deze richtlijn bedoelde uitsluitende reproductierechten te beperken door te voorzien in een uitzondering voor het kopiëren voor

privégebruik. Deze uitzondering is van toepassing op reproducties, op welke drager dan ook, die een natuurlijke persoon voor privégebruik maakt, mits de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen. Met zijn verzoek om een prejudiciële beslissing wenst het Landgericht Erfurt te vernemen of het nationale recht een uitzondering voor het kopiëren voor privégebruik in het leven kan roepen met betrekking tot de reproductie van vastleggingen van uitzendingen, waarbij het evenwel omroeporganisaties uitsluit van het recht op een billijke compensatie. De verwijzende rechter wenst in het bijzonder te vernemen of de uitsluiting van de billijke compensatie kan worden gerechtvaardigd door het feit dat bepaalde omroeporganisaties in hun hoedanigheid van producenten van televisieprogramma's recht hebben op een compensatie voor het kopiëren voor privégebruik van hun „inhouse” geproduceerde televisieprogramma

Verweerster is een collectieve beheersvennootschap die auteursrechten en naburige rechten van particuliere televisie- en radiozenders beheert. De opbrengsten die daaruit voortvloeien keert verweerster uit aan de omroeporganisaties. Verzoekster is een omroeporganisatie die de particuliere, uit reclame gefinancierde televisiezender „SAT.1 Gold” verzorgt en in heel Duitsland uitzendt.

Partijen hebben een beheersovereenkomst gesloten. In de beheersovereenkomst is tevens vastgelegd dat de betaling van de thuiskopieheffing moet worden afgedwongen. Partijen twisten over de verplichting van verweerster om ervoor te zorgen dat vorderingen tot vergoeding die voortvloeien uit de zogenoemde thuiskopieheffing als bedoeld in artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29, worden afgedwongen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder e), en artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij eraan in de weg staan dat een lidstaat voorziet in een uitzondering, voor het kopiëren voor privégebruik, op het uitsluitende reproductierecht van omroeporganisaties met betrekking tot de vastleggingen van hun uitzendingen maar een recht op een billijke compensatie voor dat kopiëren uitsluit, indien hun daardoor meer dan minimale schade wordt berokkend. Dat omroeporganisaties krachtens artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29 recht kunnen hebben op een billijke compensatie in hun hoedanigheid van filmproducent, is hierbij irrelevant.

- 📌 Conclusie AG: Geen uitzondering voor privékopie uitzendingen indien er meer dan minimale schade wordt berokkend. ([Boek9.nl](#))
- 📌 Conclusie AG HvJ EU: kopiëren voor privégebruik en het reproductierecht van omroeporganisaties. ([IEF21561](#))

CONCLUSIE - HvJ – C-382/21 P – EUIPO / The KaiKai Company Jaeger Wichmann - A-G Capeta – 13 juli 2023 – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:576 – persbericht – conclusie

Octrooi - Verdrag van Parijs - Gemeenschapsmodellen – Recht van voorrang - Uitlegging Unierecht in overeenstemming met internationaal recht - Verordening (EG) nr. 6/2002

Het EUIPO heeft beroep ingesteld tegen het arrest van 14 april 2021, The KaiKai Company in zaak T-579/19. Bij dit arrest heeft het Gerecht de beslissing van het EUIPO van 13 juni 2019 (zaak R 573/2019-3) vernietigd, waarbij was geweigerd het recht van voorrang te erkennen in de door The KaiKai Company Jaeger Wichmann Gbr ingediende aanvraag tot inschrijving van gymnastiek- en sportapparatuur en -uitrusting als gemeenschapsmodellen. KaiKai's beroep op een recht van voorrang was gebaseerd op een eerdere internationale aanvraag die was ingediend krachtens het Verdrag tot samenwerking inzake octrooien.

Formeel berust deze hogere voorziening op slechts één middel, dat is ontleend aan beweerde schending door het Gerecht van artikel 41, lid 1, van verordening nr. 6/2002. De door het EUIPO aangevoerde argumenten werpen echter belangrijke vragen op over de verhouding tussen internationale overeenkomsten die bindend zijn voor de Unie en het afgeleide Unierecht, alsook over de relevante bevoegdheden en verplichtingen die de rechterlijke instanties van de Unie in dit verband hebben. In de onderhavige hogere voorziening komt ook de uitlegging van een internationaal verdrag aan de orde, in casu het Verdrag van Parijs tot bescherming van de industriële eigendom.

Volgens de A-G kan een internationale overeenkomst die wegens haar specifieke karakter geen rechtstreekse werking heeft, ook niet worden gebruikt bij de uitlegging van Unierechtelijke bepalingen. Het Verdrag van Parijs tot bescherming van de industriële eigendom, dat in deze hogere voorziening aan de orde is, kan rechtstreekse en dus ook interpretatieve werking hebben, aangezien de Uniewetgever, wat betreft het bestaan en de duur van de rechten van voorrang, het modellenrecht van de Unie op dat verdrag heeft willen afstemmen.

A-G geeft het Hof in overweging: het arrest van het Gerecht van 14 april 2021, The KaiKai Company Jaeger Wichmann/EUIPO (Gymnastiek- en sportapparatuur en -uitrusting) (T 579/19, EU:T:2021:186), te vernietigen;

– het tweede middel dat The KaiKai Company Jaeger Wichmann GbR voor het Gerecht heeft aangevoerd, af te wijzen;

– de zaak naar het Gerecht terug te verwijzen voor een uitspraak over het overblijvende middel.

- Conclusie A-G Čapeta: overlapping tussen eerder octrooi en later model geeft voorrang. (IEF21564)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 3 juli 2023 (ECER 24.8.23) - [C-396/23](#) en [C437/23](#) - [LEGO Juris e.a.](#)

Merkenrecht – IE - Herkomstaanduidende functie van het merk - Richtlijn (EU) 2015/2436

Verzoekster is houder van de Hongaarse nationale merken die worden beschermd en algemeen bekend staan als Legoblokjes. De bescherming van het merk omvat „spellen en speelgoederen” als bedoeld in klasse 28 van de Overeenkomst van Nice. Verweerster was voornemens modulair bouwspeelgoed in Hongarije in te voeren. Dit plastic bestaat uit elementen die lijken op Legoblokjes. De belasting- en douanedienst van Hongarije was van mening dat deze waren waarschijnlijk inbreuk maakten op de intellectuele-eigendomsrechten van verzoekster. Om die reden heeft die autoriteit de waren op grond van artikel 17, lid 1, van verordening nr. 608/2013 aan het optreden van de douaneautoriteiten onderworpen totdat is vastgesteld of de waren inbreuk maken op intellectuele-eigendomsrechten van verzoekster.

De vraag is o.a. af of het Unierecht in de weg staat aan het jurisprudentiële criterium van een lidstaat volgens hetwelk sprake is van inbreuk op het merk dat de quasifotografische voorstelling van een van de bouwelementen van het bouwspeelgoed beschermt, in geval van gebruik zonder toestemming van het merk dat wordt gekenmerkt door het feit dat zich in de gesloten verpakking van het bestreden modulaire bouwspeelgoed een onderdeel kan bevinden waarvan de vorm kan worden verward met de voorstelling van het door het merk beschermde onderdeel, terwijl geen enkel ander element van de verpakking naar de merkhouder verwijst.

Insolventie

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 25 april 2023 (ECER 11.7.23) - [C-289/23](#) en [C-305/23](#) - [Corván e.a.](#)

Insolventie – Verzoek om volledige kwijtschelding schulden – Openstaande boetes bij belastingdienst - Richtlijn (EU) 2019/1023 - Artikelen 15, 16 en 47 Handvest EU

De verwerende partijen zijn schuldenaar in een faillissementsprocedure en hebben verzocht om volledige kwijtschelding van de schulden van het boedelpassief dat in de faillissementsprocedure niet kon worden voldaan. De Agencia Estatal de la Administración Tributaria (nationale belastingdienst, Spanje), verzoekster in deze gevoegde zaken, heeft echter bezwaar aangetekend tegen de

kwijtschelding van het niet-betaalde boedelpassief wegens het bestaan van diverse publiekrechtelijke vorderingen. Verzoekster heeft namelijk nog opgelegde boetes uitstaan bij verweerders. Verzoekster verzoekt de verwijzende rechter om de insolvente schuldenaren de toegang tot de door aangevraagde kwijtschelding te weigeren, aangezien de schuldenaar niet te goeder trouw heeft gehandeld bij het aanvragen van de kwijtschelding.

De verwijzende rechter heeft ernstige twijfels over de verenigbaarheid met het Unierecht van een regel die de algemene uitsluiting van publiekrechtelijke schuldvorderingen tot stand brengt zonder de specifieke aard van de schuld of het aandeel van die schuld in de totale schulden in aanmerking te nemen. Volgens de verwijzende rechter is de nationale wet in zijn huidige bewoordingen niet in overeenstemming met het algemene insolventiestelsel, creëert het ongerechtvaardigde verschillen in behandeling en bevoordeelt het gewone en achtergestelde vorderingen zonder reden ten opzichte van andere vorderingen van gelijke of hogere rang. Dit tast het concurrentievermogen van het economisch bestel aan en zal leiden tot onaanvaardbare concurrentieverschillen tussen de lidstaten. Volgens de verwijzende rechter moet de Staat, ter ondersteuning van het stelsel voor de behandeling van insolventie, op dezelfde wijze worden behandeld als andere schuldeisers.

De Spaanse rechter stelt vragen van uitleg over artikel 1, lid 1, lid 2, onder h), en lid 4, en artikel 23, leden 2 en 4, van richtlijn (EU) 2019/1023.

Institutioneel

ARREST – HvJ – gevoegde zaken C-363/21 en C-364/21 – Ferroviennord - 13 juli 2023 – Italië – ECLI:EU:C:2023:563 – conclusie – arrest

Europees systeem van rekeningen (ESR) 2010 – Toetsing rechter - Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU - Verordening (EU) nr. 549/2013 - Richtlijn 2011/85/EU - Artikel 47 Handvest EU

Beroepsprocedure tot vaststelling dat niet is voldaan aan de voorwaarden om verzoekster te plaatsen op de lijst van overheden die in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening van de Italiaanse Staat zijn opgenomen en die zijn aangewezen overeenkomstig verordening (EU) nr. 549/2013.

Kunnen Verordening (EU) nr. 549/2013 en richtlijn 2011/85/EU worden ingeroepen in geschillen tussen verschillende overheidsinstanties onderling of tussen particulieren en statistische autoriteiten?

Welke wijze van effectieve rechterlijke bescherming moeten de lidstaten invoeren bij het instellen van de rechtsmiddelen waarmee de toepassing van de Unieregels op dit gebied kan worden gecontroleerd?

Hof: Verordening (EU) nr. 473/, verordening (EU) nr. 549/2013,, richtlijn 2011/85/EU, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die voorziet in een beperking van de bevoegdheid van de rechter in boekhoudkundige zaken om uitspraak te doen over de gegrondheid van de plaatsing van een entiteit op de lijst van overheidsinstellingen, voor zover het nuttige effect van deze verordeningen en deze richtlijn en de door het Unierecht voorgeschreven daadwerkelijke rechtsbescherming worden gewaarborgd.

ARREST – HvJ – C-107/23 PPU – Lin - 24 juli 2023 – Roemenië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:606 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Bescherming financiële belangen van de Unie – Btw-fraude – Verplichting om fraude waardoor de belangen van de Unie worden geschaad te bestrijden – Beschikking 2006/928/EG – Verjaring van strafrechtelijke aansprakelijkheid – Stelselmatig risico van straffeloosheid – Richtlijn 2006/112/EG – Artikel 49, lid 1 Handvest EU

Het Hof oordeelt dat nationale regels inzake verjaringstermijnen voor strafrechtelijke aansprakelijkheid doeltreffende preventie en bestraffing mogelijk moeten maken. Nationale rechtbanken zijn in beginsel verplicht nationale regels of jurisprudentie te negeren die een systematisch risico creëren dat dergelijke misdrijven onbestraft blijven.

ARREST – GERECHT EU – T-115/20 – Puigdemont - Casamajó en Comín - Oliveres / Parlement - 5 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:372 – [persbericht](#) – [arrest](#)

ARREST – GERECHT EU – T-272/21 – Puigdemont - Casamajó e.a. / Parlement - 5 juli 2023 – zaak– ECLI:EU:T:2023:373 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Beroep tot nietigverklaring – Institutioneel recht – Lid Europees Parlement – Weigering van de voorzitter van het Parlement om gevolg te geven aan een verzoek om verdediging van de voorrechten en de immuniteit – Niet voor beroep vatbare handeling – Niet-ontvankelijkheid - Protocol (nr. 7) betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie

Het beroep van tegen de besluiten van het Europees Parlement om de immuniteit van Puigdemont e.a. op te heffen, wordt verworpen. Het Hof verwerpt ook het beroep van Puigdemont en Comín tegen de weigering van de voorzitter van het Europees Parlement om hun parlementaire immuniteit te verdedigen, als niet-ontvankelijk.

CONCLUSIE - HvJ – C-122/22 P – Dyson e.a./Commissie - A-G Capeta – 6 juli 2023 – ECLI:EU:C:2023:552 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie – Energie-etikettering – Begrip ‘voldoende gekwalificeerde schending’- Richtlijn 2010/30/EU - Gedelegeerde verordening (EU) nr. 665/2013

Beroep tegen arrest Gerecht. Met het arrest van het Gerecht is het beroep wegens niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie verworpen dat Dyson krachtens artikel 268 en artikel 340, tweede alinea, VWEU had ingesteld. Zij stelde schade te hebben geleden als gevolg van de vaststelling door de Commissie van gedelegeerde verordening (EU) nr. 665/2013 inzake de energie-etikettering van stofzuigers. Naar oordeel van het Gerecht was de voorwaarde inzake het bestaan van een voldoende gekwalificeerde schending van het Unierecht echter niet vervuld.

De onderhavige zaak heeft dus betrekking op het begrip „voldoende gekwalificeerde schending” – een voorwaarde voor zowel de aansprakelijkheid van de Europese Unie als die van een lidstaat wegens schending van het Unierecht – en noopt het Hof tot verduidelijking van de methode ter beoordeling van de mate waarin de schending is gekwalificeerd. Meer in het bijzonder doet deze zaak de volgende belangrijke vragen rijzen: maakt het werkelijk uit of de betrokken instelling van de Unie – in dit geval de Commissie – discretionair bevoegd was om op het betrokken gebied op te treden, dan wel of zij een zeer beperkte of geen beoordelingsbevoegdheid daartoe had? Hoe kan worden bepaald of de instelling van de Unie al dan niet beoordelingsbevoegd was? Hoe moet het Hof de in de rechtspraak genoemde elementen gebruiken die de betrokken schending zouden kunnen rechtvaardigen?

Volgens de A-G is de schending door de Commissie van de richtlijn inzake energie-etikettering door te kiezen voor een stofzuigertest waarbij een lege stofzuigerzak wordt gebruikt, voldoende gekwalificeerd. Het arrest van het Gerecht waarbij de vordering van Dyson is afgewezen, moet daarom worden vernietigd.

CONCLUSIE - HvJ – C-551/21 – Commissie / Raad - A-G Kokott – 13 juli 2023 – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:579 – [conclusie](#)

Uitvoeringsprotocol bij partnerschapsovereenkomst inzake visserij tussen de Republiek Gabon en de Europese Gemeenschap (2021-2026) – Ondertekening namens de Europese Unie en voorlopige toepassing – Bevoegdheid tot ondertekening – Bevoegdheid van de Raad tot het sluiten van internationale overeenkomsten – Beginsel van loyale samenwerking tussen de instellingen van de Unie – Artikelen 296 en 297 VWEU – Besluit (EU) 2021/1117

De Europese Commissie vordert nietigverklaring van artikel 2 van het besluit (EU) 2021/1117, en de voorlopige toepassing van het uitvoeringsprotocol bij de partnerschapsovereenkomst inzake visserij tussen de Republiek Gabon en de Europese Gemeenschap (2021-2026). De voorzitter van de Raad wordt volgens het artikel ertoe gemachtigd de persoon (personen) aan te wijzen die bevoegd is (zijn) het protocol namens de Unie te ondertekenen. Voorts vordert zij nietigverklaring van de daarop gebaseerde machtiging van de permanente vertegenwoordiger van de Portugese Republiek en de voorzitter van het Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (Coreper) door de voorzitter van de Raad om dit protocol namens de Unie te ondertekenen. De Commissie betoogt dat de Raad zijn bevoegdheid heeft overschreden en daardoor heeft afgedaan aan haar bevoegdheid tot externe vertegenwoordiging van de Unie krachtens artikel 17, lid 1, zesde volzin, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU). Volgens artikel 218, lid 5, VWEU is de Raad enkel bevoegd om bij een besluit machtiging te verlenen tot ondertekening van een overeenkomst en, in voorkomend geval – in afwachting van de inwerkingtreding –, tot de voorlopige toepassing ervan, maar niet om de ondertekening ervan door een vertegenwoordiger te gelasten. Dit valt veeleer onder de bevoegdheid van de Commissie.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2 van besluit (EU) 2021/1117, en de voorlopige toepassing van het uitvoeringsprotocol bij de partnerschapsovereenkomst inzake visserij tussen de Republiek Gabon en de Europese Gemeenschap (2021 2026) wordt nietig verklaard.

De door de voorzitter van de Raad op 28 juni 2021 verleende machtiging van de permanente vertegenwoordiger van de Portugese Republiek en voorzitter van het Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (Coreper) om dat protocol namens de Unie te ondertekenen, wordt nietig verklaard.

- A-G: het is aan de Commissie en niet de Raad om een persoon aan te wijzen die een internationale overeenkomst namens de Unie mag ondertekenen ([ECER](#))

CONCLUSIE - HvJ – A-G MEDINA – C-363/22 P – Planistat Europe en Charlot/Commissie - 13 juli 2023 – ECLI:EU:C:2023:594 – [conclusie](#)

Niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie – Extern onderzoek door OLAF – Mededeling aan de nationale gerechtelijke autoriteiten van gegevens voordat het onderzoek is afgelopen – Nationale strafrechtelijke procedure – Onherroepelijke buitenvervolginstelling – Begrip ‘voldoende gekwalificeerde schending’ – Materiële en immateriële schade - Verordening (EG) nr. 1073/1999

De vennootschap Planistat Europe en Hervé-Patrick Charlot vorderen vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 6 april 2022, Planistat Europe en Charlot/Commissie, waarbij het Gerecht het beroep van rekwiranten heeft verworpen strekkende tot vergoeding van, ten eerste, de

schade die Charlot zou hebben geleden ten gevolge van de mededeling door het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF) aan de nationale autoriteiten van gegevens met betrekking tot mogelijk strafbare feiten en de klacht die de Europese Commissie bij deze autoriteiten heeft ingediend, en, ten tweede, de materiële schade die rekwiranten zouden hebben geleden ten gevolge van de beëindiging van tussen Planistat Europe en de Europese Commissie gesloten overeenkomsten.

Rekwiranten voeren drie middelen aan, die in wezen zijn ontleend aan een onjuiste rechtsopvatting waarvan het Gerecht ten eerste blijkt heeft gegeven bij de vaststelling welk feit tot de aangevoerde schade heeft geleid, ten tweede blijkt heeft gegeven door te oordelen dat er geen sprake was van een lasterlijke aanklacht van OLAF en de Commissie, en ten derde door de argumenten van rekwiranten betreffende het bestaan van materiële en immateriële schade te verwerpen. Het tweede middel biedt het Hof de gelegenheid zich uit te spreken over de rechterlijke toetsing die het Gerecht moet verrichten in het kader van een beroep wegens niet-contractuele aansprakelijkheid, ten eerste wanneer OLAF informatie meedeelt aan de nationale gerechtelijke autoriteiten en een vermeende lasterlijke aanklacht indient, hoewel de nationale rechterlijke instanties de betrokkenen later buiten vervolging hebben gesteld, en ten tweede wanneer de Commissie in die zaak een klacht met burgerlijke partijstelling indient.

A-G geeft het Hof in overweging: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 6 april 2022 in de zaak Planistat Europe en Charlot/Commissie (T 735/20, EU:T:2022:220), gedeeltelijk te vernietigen voor zover het Gerecht blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door ten eerste de aannemelijkheid van de door OLAF aan de nationale autoriteiten meegedeelde gegevens en feiten niet te onderzoeken en ten tweede de argumentatie van rekwiranten betreffende een eventuele lasterlijke aanklacht niet te onderzoeken. Ik geef het Hof in overweging de beslissing omtrent de kosten aan te houden.

OVERIG

From C-73/14 to ITLOS Case No. 31: Examining the EU's representation before International Courts and Tribunals, in light of the Principle of Sincere Cooperation under EU External Relations Law ([European law blog](#))

Interstatelijke zaken

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – EHRM – Rusland t. Oekraïne - 18 juli 2023 – [persbericht](#) – [beslissing](#) - [36958/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704DEC003695821](#)

Doorhaling procedure – Interstatelijke procedure - Artikel 33 EVRM – Artikel 37, lid 1 onder a) EVRM

In 2021 is Rusland op grond van art. 33 EVRM een interstatelijke procedure tegen Oekraïne gestart. Deze procedure houdt verband met een aantal door Rusland gestelde mensenrechtenschendingen door Oekraïne met betrekking tot MH17, de Krim en gebieden in Oost-Oekraïne. Rusland heeft niet gereageerd op een aantal verzoeken van het Hof. Daaruit heeft het Hof afgeleid dat Rusland de procedure niet wilde voortzetten. Vervolgens heeft het Hof het verzoekschrift van de rol geschrapt overeenkomstig art. 37 lid 1a EVRM.

IPR

ARREST – HvJ - C-462/22 – B.M. - 6 juli 2023 – Duitsland – ECLI:EU:C:2023:553 – geen conclusie – arrest

Echtscheiding – Gewone verblijfplaats – Forumstaat – Wachtijd - Verordening (EG) nr. 2201/2003

De vraag is o.a. of voor het begin van de in artikel 3, lid 1, onder a), vijfde en zesde streepje, van de Brussel II bis-verordening bedoelde wachtijd een eenvoudig verblijf in de forumstaat voldoende is dan wel of verzoeker reeds zes maanden (respectievelijk een jaar) voor de indiening van het echtscheidingsverzoek zijn gewone verblijfplaats moet hebben gevestigd in de forumstaat.

Hof: Artikel 3, lid 1, onder a), zesde streepje, van verordening (EG) nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling de bevoegdheid van het gerecht van een lidstaat om kennis te nemen van een verzoek tot ontbinding van de huwelijksband afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de verzoeker, die onderdaan van die lidstaat is, het bewijs levert dat hij sinds ten minste zes maanden onmiddellijk voorafgaand aan de indiening van zijn verzoek zijn gewone verblijfplaats in deze lidstaat heeft gehad.

ARREST – HvJ - C-87/22 – T.T. - 13 juli 2023 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:571 – persbericht – conclusie – arrest

Kinderontvoering – Voogdij en ouderlijk gezag minderjarige kinderen – Bevoegdheid rechter – Gerecht van de lidstaat waarheen het kind ongeoorloofd is overgebracht - Belang van het kind - Verordening (EG) nr. 2201/2003 - Haags Verdrag van 1980

Geschil tussen twee ouders over het gezag over hun twee kinderen. De ouders zijn Slowaakse burgers, waarvan de vader in Oostenrijk woont en de moeder in Slowakije. De kinderen verblijven(ongeoorloofd) bij hun moeder.

De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid om de draagwijdte te preciseren van artikel 15 van verordening nr. 2201/2003, dat de mogelijkheid biedt een zaak te verwijzen naar een gerecht dat beter in staat is de zaak te behandelen, alsook om zich te buigen over de nog niet eerder aan de orde gestelde vraag hoe deze bepaling zich verhoudt tot artikel 10 van dezelfde verordening, dat betrekking heeft op de bevoegdheid in gevallen van kinderonvoering.

Daarin komt ook aan de orde of de rechter in Oostenrijk internationaal bevoegd is omdat de kinderen steeds hun gewone verblijfplaats in Slowakije hebben gehad.

De vraag is onder andere of in gevallen waarin een lidstaat die op grond van artikel 15, lid 1, onder b), van verordening 2201/2003 wordt verzocht zich bevoegd te verklaren, tegelijkertijd de staat is waar het kind na een ongeoorloofde ontvoering inmiddels zijn gewone verblijfplaats heeft gevestigd, de bevoegdheid naar die lidstaat kan overgaan.

Het Hof oordeelt dat hoewel het gerecht van de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats had, bevoegd is om uitspraak te doen over het gezagsrecht, het bij wijze van uitzondering kan verzoeken om verwijzing van de zaak naar een gerecht van de lidstaat waarnaar het kind is overgebracht. Het is echter noodzakelijk dat het kind een bijzondere band heeft met die andere lidstaat, dat het andere gerecht beter in staat is om de zaak te behandelen en dat de overdracht van de zaak in het belang van het kind is.

Hof: Artikel 15 van verordening (EG) nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat het gerecht van een lidstaat dat op grond van artikel 10 van deze verordening bevoegd is om ten gronde te beslissen over een zaak betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid, bij wijze van uitzondering kan verzoeken

om verwijzing van deze zaak, als bedoeld in artikel 15, lid 1, onder b), van die verordening, naar een gerecht van de lidstaat waarheen het kind door een van zijn ouders ongeoorloofd is overgebracht.

Artikel 15, lid 1, van verordening nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat de enige voorwaarden waaronder een gerecht van een lidstaat dat bevoegd is om ten gronde te beslissen over een zaak inzake ouderlijke verantwoordelijkheid, kan verzoeken om verwijzing van de zaak naar een gerecht van een andere lidstaat, de voorwaarden zijn die uitdrukkelijk in deze bepaling zijn opgenomen. Bij het onderzoek van deze voorwaarden betreffende, ten eerste, het bestaan in laatstgenoemde lidstaat van een gerecht dat beter in staat is de zaak te behandelen en, ten tweede, het belang van het kind, moet het gerecht van de eerste lidstaat rekening houden met het bestaan van een procedure voor de terugkeer van dat kind, die is ingeleid krachtens artikel 8, eerste en derde alinea, onder f), van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage gesloten verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, en waarover nog geen definitieve beslissing is gegeven in de lidstaat waarheen een van zijn ouders het kind ongeoorloofd heeft overgebracht.

- EU-Hof verduidelijkt de voorwaarden voor een bevoegdheidsoverdracht tussen de rechterlijke instanties van de lidstaten in het kader van een internationale kinderontvoering ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 24 juni 2023 (ECER 8.8.23) - [C-395/23 – Anikovi](#)

Bilaterale overeenkomst tussen Bulgarije en Rusland - Verordening (EU) 2019/1111

De vraag is o.a. of de verkoop van onroerende goederen van minderjarige kinderen ook valt onder de werkingssfeer van verordening (EU) 2019/1111, of dat deze buiten werking gesteld wordt door een bilaterale internationale overeenkomst tussen een lidstaat (de Republiek Bulgarije) en een derde staat (de Sovjet-Unie of de Russische Federatie) die is gesloten vóór de toetreding van deze lidstaat tot de Europese Unie.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 19 juni 2023 (ECER 7.8.23) - [C-381/23 – Geterfer](#)

Kinderalimentatiezaak – In andere lidstaat aanhangige zaak - Verordening (EG) nr. 4/2009

De vader van het kind en verweerster waren gehuwd, maar zijn gescheiden. Uit het huwelijk is verzoekster en nog een zoon geboren. De vader is veroordeeld om kinderalimentatie te betalen aan de moeder. Bij vonnis van de kinder- en jeugdrechter werd later aan de vader het „hoofdhuisvestigingsrecht” voor verzoekster en haar broer toegekend. Ook is een zaak over kinderalimentatie (tussen verweerster en de vader) aanhangig. Verzoekster stelt dat zij tijdens schoolvakanties en vrije schooltijden hoofdzakelijk bij de vader verblijft. Zij weigert contact met de moeder. Verzoekster vordert de verstrekking van informatie over het inkomen en vermogen van verweerster en vordert de betaling van de nog te berekenen achterstallige alimentatie. Verweerster vordert afwijzing van deze verzoeken. De rechter heeft dit verzoek afgewezen omdat in België een andere alimentatiezaak aanhangig is, deze zaken zijn niet identiek, maar betreffen wel hetzelfde onderwerp. Tegen deze beslissing tot afwijzing heeft verzoekster hoger beroep ingesteld. In het hoger beroep is de zaak voor een nieuwe behandeling en beslissing naar de verwijzende rechter terugverwezen.

De vraag is o.a. of er sprake is van een in een andere lidstaat aanhangige zaak met hetzelfde onderwerp in de zin van verordening (EG) nr. 4/2009 wanneer in België een zaak over kinderalimentatie tussen de vader en de moeder van het kind aanhangig is, terwijl in Duitsland op een later tijdstip door het inmiddels meerderjarige kind een procedure over kinderalimentatie wordt gevoerd tegen de moeder van het kind.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland - Voornemen - Rechtbank Amsterdam – 16 augustus 2023 - [ECLI:NL:RBAMS:2023:5310](#)

IPR - Misbruik machtspositie Apple – Collectieve actie – Bevoegde rechter - Artikel 102 VWEU - Verordening (EU) nr. 1215/2012

Deze zaak is een zogeheten collectieve actie. Daarin wil elk van de drie eisende stichtingen (RCJ, CCC en ASC) als belangenbehartiger opkomen voor gebruikers van softwareapplicaties die werken op een besturingssysteem (operating system) van Apple (iOS-apps of apps) die zij hebben gekocht in de App Store van Apple. RCJ komt daarnaast ook op voor ontwikkelaars (niet zijnde Apple) van verkochte iOS-apps. Dat zijn personen of bedrijven die iOS-apps hebben ontwikkeld die via de App Store zijn verkocht. Het gaat dus niet om gratis iOS-apps.

Volgens de stichtingen heeft Apple een dominante positie op de markt voor distributie van iOS-apps, omdat gebruikers (en ontwikkelaars) van iOS-apps voor iPhone, iPad en iPod Touch zijn aangewezen op de App Store. Volgens de stichtingen heeft Apple misbruik van haar machtspositie gemaakt, onder meer door een te hoge provisie in rekening te brengen voor aankopen in de App Store. Volgens RCJ heeft Apple daarnaast aan verboden verticale prijsbinding gedaan.

In deze eerste fase van de procedure gaat het nog niet om een inhoudelijke beoordeling van de verwijten die de stichtingen aan Apple maken. Eerst moet de rechtbank beslissen over een aantal procedurele vragen. Dat gaat dan in deze eerste fase om de volgende drie vragen:

- Heeft CCC haar dagvaarding op tijd uitgebracht?
- Heeft deze rechtbank rechtsmacht in deze internationale zaak om op de door de stichtingen ingestelde vorderingen te beslissen?
- Is het oude of het nieuwe collectieve actierecht van toepassing?

In dit vonnis komt de rechtbank tot het oordeel dat één van de drie stichtingen, te weten CCC, niet ontvankelijk is. De rechtbank komt verder tot het oordeel dat zij nog geen beslissing kan geven over haar bevoegdheid in deze internationale zaak en dat zij daarover prejudiciële vragen gaat stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De gedaagden Apple Ireland en Apple Inc. zijn niet in Nederland gevestigd. RCJ en ASC komen op voor de belangen van zakelijke en particuliere gebruikers die aankopen hebben gedaan in de Nederlandse App Store. Daarnaast komt RCJ op voor de belangen van ontwikkelaars wereldwijd, ongeacht hun woon- of vestigingsplaats. Aangezien sprake is van internationale aspecten, moet de rechtbank beoordelen of de Nederlandse rechter bevoegd is.

Voor Apple Ireland, die is gevestigd in Ireland, moet de rechtbank haar bevoegdheid beoordelen aan de hand van de Verordening Brussel I bis, omdat het geschil ten aanzien van Apple Ireland zowel materieel, formeel, als temporeel onder het toepassingsgebied van die verordening valt.

De bevoegdheid van deze rechtbank dient voor Apple Inc., die is gevestigd in de Verenigde Staten van Amerika, bij gebrek aan een toepasselijk verdrag of een toepasselijke verordening, te worden bepaald aan de hand van de commune bevoegdheidsregels in Rv (artikelen 1 tot en met 14 Rv).

Voorgenomen prejudiciële vragen:

Vraag 1 (Handlungsort)

a. Wat moet in een geval als aan de orde in dit geding, waarbij het gestelde misbruik van machtspositie in de zin van artikel 102 VWEU ten uitvoer is gelegd in een lidstaat door middel van verkopen via een online platform dat is gericht op de gehele lidstaat, als de plaats van het schadeveroorzakende handelen worden aangemerkt in de zin van artikel 7, punt 2, Brussel I bis?

b. Maakt het daarbij uit dat het in dit geding gaat om vorderingen die op de voet van artikel 3:305a BW zijn ingesteld door een rechtspersoon die tot doel heeft krachtens een eigen recht de collectieve

belangen te behartigen van meerdere gebruikers die in verschillende rechtsgebieden (in Nederland arrondissementen) binnen een lidstaat hun zetel hebben?

c. Als op basis van vraag 1a (en/of 1b) niet slechts één maar meerdere intern relatief bevoegde rechters in de betreffende lidstaat worden aangewezen, verzet artikel 7, punt 2, Brussel I bis zich dan tegen toepassing van nationaal (proces)recht dat verwijzing naar één gerecht binnen die lidstaat mogelijk maakt?

Vraag 2 (Erfolgsort)

a. Kan in een geval als aan de orde in dit geding, waarbij de gestelde schade is ingetreden als gevolg van online aankopen (waarbij zowel beweerdelijk misbruik van machtspositie in de zin van artikel 102 VWEU heeft plaatsgevonden als een gesteld inbreuk op het kartelverbod in de zin van artikel 101 VWEU) en waarbij de plaats waar deze online aankopen hebben plaatsgevonden niet is vast te stellen, uitsluitend de zetel van de gebruiker als aanknopingspunt dienen voor de plaats waar de schade is ingetreden in de zin van artikel 7, punt 2, Brussel I bis? Of zijn er in deze situatie van online aankopen ook andere aanknopingspunten om een bevoegde rechter aan te wijzen?

b. Maakt het daarbij uit dat het in dit geding gaat om vorderingen die op de voet van artikel 3:305a BW zijn ingesteld door een rechtspersoon die tot doel heeft krachtens een eigen recht de collectieve belangen te behartigen van meerdere gebruikers die in verschillende rechtsgebieden (in Nederland arrondissementen) binnen een lidstaat hun zetel hebben?

c. Als op basis van vraag 2a (en/of 2b) een intern relatief bevoegde rechter in de betreffende lidstaat wordt aangewezen die slechts voor de vorderingen ten behoeve van een deel van de gebruikers in die lidstaat bevoegd is, terwijl voor de vorderingen ten behoeve van een ander deel van de gebruikers andere relatief bevoegde rechters in dezelfde lidstaat bevoegd zijn, verzet artikel 7, punt 2, Brussel I bis zich dan tegen toepassing van nationaal (proces)recht dat verwijzing naar één gerecht binnen die lidstaat mogelijk maakt?

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

X v Trustees of Max Stern estate. German Supreme Court unconvincingly extends Article 26 submission to non-EU defendants. ([GAVL](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Noord-Holland – 7 juni 2023 - [ECLI:NL:RBNHO:2023:5305](#)

Onerlijke handelspraktijken – Verordening (EU) nr. 1215/2012 - Verordening (EG) Nr. 593/2008 (Rome I-Vo) - Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II-Vo)

Eiseres is het slachtoffer geworden van een vorm van dating- en beleggingsfraude. Zij heeft op aanraden van een of meer personen die zich uitgaven onder de naam Leon Logan, verspreid over een aantal maanden, voor een groot bedrag aan crypto's (Tethers) gekocht via het handelsplatform van gedaagde. Op initiatief van Leon Logan heeft eiseres deze Tethers opgeslagen in een wallet waarvan zij dacht dat die van haarzelf was. Dat bleek niet zo te zijn en zij is de gekochte Tethers kwijt.

Volgens eiseres heeft gedaagde zich schuldig gemaakt aan oneerlijke handelspraktijken door zonder registratie van De Nederlandse Bank haar diensten in Nederland aan te bieden en heeft gedaagde ook haar zorgplicht geschonden. Eiseres vordert vernietiging van de overeenkomst(en) met gedaagde en terugbetaling van het door haar ingelegde bedrag. Subsidiair vordert zij schadevergoeding.

De rechtbank overweegt dat zij bevoegd is (mede) omdat gedaagde zich richt op de Nederlandse markt. Zij overweegt voorts dat Nederlands recht van toepassing is. Uitgangspunt van artikel 6 Rome I-Vo is dat een consumentenovereenkomst wordt beheerst door het recht van het land waar de consument zijn

gewone verblijfplaats heeft. Het rechtskeuzebeding in de gebruikersovereenkomst wordt als onredelijk bezwarend aangemerkt.

De rechtbank wijst de gevorderde vernietiging van de overeenkomst(en) af. Weliswaar is sprake van een oneerlijke handelspraktijk doordat gedaagde zich zonder vereiste registratie richtte op de Nederlandse markt, maar niet gebleken is dat eiseres daardoor de betreffende overeenkomst(en) met gedaagde is aangegaan (6:193j lid 3 Burgerlijk Wetboek [BW]). Ook de vordering tot schadevergoeding wordt afgewezen. Weliswaar staat vast dat gedaagde onrechtmatig heeft gehandeld door het verrichten van een oneerlijke handelspraktijk, maar de schade van eiseres is niet aan de schuld van gedaagde te wijten. Tenslotte beslist de rechtbank dat gedaagde haar zorgplicht jegens eiseres niet heeft geschonden.

- ⓑ Rechtbank Noord Holland on applicable law viz a pig butchering scam, echoing the classic difficulty of distinguishing contract from tort. ([GAVL](#))

The court's application of Article 6 Rome I then cuts many corners: it notes Coinbase's argument that its GTCs identify Irish law as the lex contractus, acknowledges that per Rome I (only) mandatory Dutch law trumps Irish law, yet then [4.3.7] rules out the entire application of the lex voluntatis in the GTCs merely on the basis that applying Irish law would be 'too onerous' for the consumer, 'if only' because it is much more difficult to find legal advisers in The Netherlands with knowledge of Irish law. All of that is sloppy at best. The remainder of the judgment then dismisses the claim on the basis of Dutch law.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag – 21 juni 2023 - [ECLI:NL:RBDHA:2023:8562](#)

Alternatieve bevoegdheidsgronden - Verordening (EU) nr. 1215/2012

Collectieve vordering (WAMCA) van belangenorganisatie tegen Airbnb SE, gevestigd te Dublin, Ierland. Bevoegdheidsincident. Kan de rechtbank rechtsmacht ontlenen aan de alternatieve bevoegdheidsgronden van de Brussel I bis-Verordening?

- ⓑ Dutch court wrongly rejects Brussels la consumer title jurisdiction in collective WAMCA action against Airbnb. ([GAVL](#))

NOOT – prejudiciële verwijzing Oostenrijkse rechter, [C-81/23 FCA Italy and FPT Industrial](#)

Volkswagen next level. Request for CJEU clarification of Article 7(2) Brussels la locus damni in FCA Italy and FPT Industrial.

NOOT – prejudiciële verwijzing Hoge Raad 23 juni 2023, [ECLI:NL:HR:2023:965](#)

Hoge Raad stelt prejudiciële vragen over het vermoeden van 'één onderneming' bij toepassing art. 8 sub 1 Brussel I-bis ([cassatieblog](#))

NOOT – Hoge Raad, 23 juni 2023, [ECLI:NL:HR:2023:969](#)

Toepassing van art. 8 lid 1 Rome I vereist vergelijking van beschermingsniveau ([Cassatieblog](#))

NOOT – Hoge Raad 23 juni 2023, [ECLI:NL:HR:2023:969](#)

Measure twice, cut once: Dutch case *Presta v VLEP* on choice of law in employment contracts ([conflict of laws](#))

Presta v VLEP (23 June 2023) illustrates the application of the CEJU's *Gruber Logistics* (Case C-152/20, 15 July 2021) by the Dutch Supreme Court.

NOOT – Hoge Raad 17 maart 2023, [ECLI:NL:HR:2023:408](#)

Toepasselijk recht, gewoonlijke werkland en nauwere band ([Cassatieblog](#))

Het gaat, ook nu, om het bepalen van het toepasselijke recht op arbeidsovereenkomsten tussen Hongaarse internationale vrachtwagenchauffeurs en Silo-Tank – een Hongaarse zusteronderneming van een Nederlands transportbedrijf. De arbeidsovereenkomsten bevatten geen rechtskeuze en er werd geen cao toegepast. De chauffeurs vorderen loonbetaling conform de Cao Beroepsgoederenvervoer en de Cao Goederenvervoer. Dit vloeit volgens hen voort uit art. 6 EVO, art. 8 Rome I en/of de Detacheringsrichtlijn.

Het hof oordeelde eerder dat het Hongaarse recht van toepassing is op de arbeidsovereenkomsten. De Hoge Raad [vernietigde](#) (zie daarover [CB 2018-192](#)). Het verwijzingshof komt nu tot het oordeel dat het Nederlands recht van toepassing is. Tegen dat oordeel komt Silo-Tank in cassatie op.

OVERIG

Some movement on UK accession to Lugano? UN Committee queries European Union about LugaNon. ([GAVL](#))

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Malta – 11 juli 2023 (ECER 29.8.2023) – [C-440/23 - European Lotto and Betting et Deutsche Lotto- und Sportwetten](#)

Kansspelen – Vrijheid van diensten – Verbod op online speelautomaten – Exploitanten online casino's – Artikel 56 VWEU

Partijen hebben een geschil over de terugvordering van verloren inzet. Verzoeker vordert op basis van aan hem overgedragen rechten de vergoeding van schade die is ontstaan door het gebruik van online speelautomaten en de deelname aan (secundaire) loterijen.

De vraag is o.a. of op grond van artikel 56 VWEU de aantasting van de vrijheid van dienstverrichting door een algemeen verbod op online speelautomaten en online casinospelen in de lidstaat van de consument (Duitsland) ten aanzien van exploitanten van online casino's die in hun lidstaat van oorsprong (Malta) een vergunning hebben en gereguleerd zijn, niet kan worden gerechtvaardigd.

Kinderontvoering

ARREST – HvJ – 13 juli 2023 – zaak C-87/22 – T.T. – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:571 – persbericht – conclusie – arrest

Kinderontvoering – Voogdij en ouderlijk gezag minderjarige kinderen – Bevoegdheid rechter – Gerecht van de lidstaat waarheen het kind ongeoorloofd is overgebracht - Belang van het kind - Verordening (EG) nr. 2201/2003 - Haags Verdrag van 1980

Samenvatting onder: [IPR](#)

NOOT – C-638/22 PU, [Rzecznik Praw Dziecka e.a.](#), HvJ 16 februari 2023

The CJEU on Procedural Rules in Child Abduction Cases: private international law and children's rights law ([conflict of laws](#))

OVERIG

Just released: International Child Abduction by Mayela Celis (Madrid: Dykinson, 2023 – in Spanish) ([conflict of laws](#))

Landbouw en visserij

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 1 juni 2023 (ECER 2.8.23) - [C-350/23 - Agrarmarkt Austria](#)

Te late melding steunaanvraag voor vee - Verordening (EU) nr. 640/2014

De betrokkene heeft voor het jaar 2020 een verzamelaanvraag ingediend, waarin hij o.a. verzocht om verlening van gekoppelde steun voor vee dat wordt gehouden op alpenweiden. In 2021 heeft de verzoekende partij, Agrarmarkt Austria, de betrokkene gedeeltelijke betalingen voor 2020 toegekend en stelde dat niet is voldaan aan de voorwaarden voor verlening van gekoppelde steun voor 12 dieren, omdat de melding niet tijdig is gedaan.

De vragen gaan o.a. over uitlegging van diverse verordeningen in het kader van een te late melding voor een steunaanvraag voor vee en of deze melding moet worden aangemerkt als een onjuiste vermelding in het geautomatiseerde gegevensbestand wanneer dit niet bepalend is voor de verificatie van de naleving van de subsidiabiliteitsvoorwaarden. De verwijzende rechter vraagt tevens of sancties moeten worden opgelegd wanneer sprake is van een te late melding.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 20 april 2023 (ECER 21.8.23) – [C-392/23 - Rustrans](#)

Financiering – Aquacultuur - Onregelmatigheden - Verordening nr. 508/2014 - Verordening nr. 1303/2013

Verzoeker heeft bij het ministerie een financieringsaanvraag ingediend voor de uitvoering van een project. Er zijn onregelmatigheden geconstateerd op grond van een nationale noodvordering met

betrekking tot het rechtstreekse verband tussen de bijdrage in natura en de gefinancierde concrete actie. Tevens zijn onregelmatigheden geconstateerd met betrekking tot niet-subsidiabele uitgaven in verband met de grond en/of bouwwerken die door de begunstigde waren ingebracht als bijdrage in natura, in de zin dat de in artikel 69, lid 1, van verordening nr. 1303/2013 vastgestelde grens van 10 % is overschreden.

De verwijzende rechter stelt dat de standpunten van de Commissie en de Roemeense Staat uiteenliepen bij de beoordeling of het beginsel van goed financieel beheer en het efficiëntiebeginsel in acht zijn genomen door het ontbreken van een rechtstreeks verband tussen de bijdrage in natura en de gefinancierde concrete actie. Door de partijen werd namelijk verschillend onderbouwd welke kosten noodzakelijk zijn voor de modernisering van de bestaande aquacultuureenheden.

De vraag is o.a. of de bijdrage in natura van grond rondom vijvers, visteeltvoorzieningen en betonnen bekkens alsook de bouwwerken op deze grond met het oog op modernisering van een aquacultuureenheid door investeringen een subsidiabele uitgave vormt, indien de aquacultuureenheid wordt gemoderniseerd door de aankoop van uitrusting, machines en voorzieningen voor de viskwekerij.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 26 april 2023 (ECER 20.7.23) - [C-370/23](#) - [Mesto Rimavská Sobota](#)

Houtbouw – Verkoop onbewerkt hout - Begrippen „marktdelnemer” en „op de markt brengen” - Verordening (EU) nr. 995/2010

Het ministerie van Landbouw van Slowakije, heeft de verzoekende partij, de stad Rimavska Sobota in Slowakije, een geldboete opgelegd wegens een bestuurlijke overtreding die de stad zou hebben begaan, omdat hij als marktdelnemer heeft verzuimd het stelsel van zorgvuldigheidseisen van de wet inzake hout toe te passen. De verzoekende partij is tevens gelast herstelmaatregelen te treffen.

De vraag is o.a. of artikel 2, onder b), van verordening (EU) nr. 995/ aldus moet worden uitgelegd dat de verkoop (tegen betaling) van onbewerkt hout of brandhout in de zin van bijlage 1 bij deze verordening ook moet worden beschouwd als het op de markt brengen van hout als het hout uit hoofde van de overeenkomst wordt gekapt door de koper op basis van de richtsnoeren en onder toezicht van de verkoper.

OVERIG

Religious slaughter, Reconciling animal welfare with freedom of religion or belief ([publications office EU](#))

LHBTI-rechten

ARREST – EHRM - [Lenis t. Griekenland](#) - 31 augustus 2023 – [persbericht](#) – [arrest](#) – [47833/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0627DEC004783320](#)

Vrijheid van meningsuiting is niet te misbruiken voor aanzetten tot homohaar – Misbruik van recht - Artikel 10 EVRM – Artikel 17 EVRM

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

NOOT – [Maymulakhin en Markiv t. Oekraïne, EHRM 1 juni 2023](#)

Maymulakhin and Markiv v. Ukraine – A Case of Love Conquering All? ([strasbourgobservers](#))

OVERIG

- Same-sex relationships concluded abroad in Namibia – Between (Limited) Judicial Recognition and Legislative Rejection ([conflict of laws](#))
- Strategie voor gelijkheid van lhbtq-personen 2020-2025 – tussentijdse evaluatie, Feedback mogelijk van 21 Augustus 2023 - 18 September 2023 ([EC](#))

EHRM factsheets en guides

- Homosexuality: criminal aspects
- [Sexual orientation issues](#)

Luchtvaart

ARREST – EHRM - [European air transport Leipzig t. België – 11 juli 2023 –persbericht – arrest - 1269/13 - ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD00012691](#)

Bestuurlijke boete – Beroepsprocedure – Artikel 6 EVRM – Begrip “gerecht”

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op een eerlijk proces](#)

ARREST – HvJ - [C-510/21 – Austrian Airlines - 6 juli 2023 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2023:550 – persbericht – conclusie – arrest](#)

Schadevergoeding – Ongeval met hete koffie – Luchtvervoersdiensten - Verordening (EG) nr. 2027/97 - Verdrag van Montreal

Door een kan met hete koffie die van de serveerwagen viel tijdens een vlucht, heeft verzoeker brandwonden opgelopen. Verzoeker vordert schadevergoeding van verweerder en stelt dat er sprake was van gebrekkige eerste verzorging van zijn verwondingen.

Moet de eerste hulp die naar aanleiding van een ongeval als bedoeld in artikel 17, lid 1, van het Verdrag van Montreal, aan boord van het luchtvaartuig is geboden en die leidt tot ander lichamelijk letsel bij de passagier dat van de eigenlijke gevolgen van het ongeval kan worden afgebakend, samen met de gebeurtenis die het eerste letsel heeft veroorzaakt als één enkel ongeval worden aangemerkt.

Het Hof oordeelt dat de strikte aansprakelijkheid van luchtvaartmaatschappijen onder het Verdrag van Montreal zich uitstrekt tot ontoereikende eerste hulp aan boord van een vliegtuig.

Hof: Artikel 17, lid 1, van het op 28 mei 1999 te Montreal gesloten Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, dat op 9 december 1999 door de Europese Gemeenschap is ondertekend en namens haar is goedgekeurd bij besluit 2001/539/EG van de Raad van 5 april 2001, moet aldus worden uitgelegd dat de gebrekkige eerste hulp aan een passagier aan boord van een luchtvaartuig, die heeft geleid tot de verergering van het lichamelijk letsel ten gevolge van een „ongeval” in de zin van die bepaling, moet worden geacht deel uit te maken van dit ongeval.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 23 februari 2023 (ECER 17.7.23) - [C-335/23](#) – Qatar Airways

Boeking vlucht via speciale verkoopactie - Annulering vlucht vanwege COVID-19 – Toepasselijkheid verordening – Recht op nieuw ticket? - Verordening (EG) nr. 261/2004

Verzoekster heeft vliegtickets geboekt in het kader van een speciale verkoopactie met een strikt beperkte geldigheidsduur. Deze actie was alleen tot bepaalde beroepsgroepen (onder meer docenten en artsen) gericht en was tot een aantal tickets (ongeveer 20 000) beperkt. De door verzoekster betaalde ticketprijs 197,40 EUR bestond uit 0,00 EUR ticketprijs en 197,40 EUR belastingen en door de vervoerder opgelegde heffingen. Als gevolg van de coronapandemie zijn de betrokken vluchten door verweerster geannuleerd. Vervolgens heeft verzoekster in eerste aanleg verzocht om een nieuwe reisdatum. Verzoekster vordert nu na de wijziging van de vordering in hoger beroep dat de nieuwe vlucht in de zomer van 2023 wordt uitgevoerd. Verweerster weigert dit.

Volgens verweerster is verordening 261/2004 op grond van artikel 3, lid 3 niet van toepassing omdat de tickets zijn gekocht via een speciale verkoopactie. De vraag is o.a. aan de orde of er sprake is van een “gratis” ticket. De verwijzende rechter vraagt zich af of de rechtspraak van het BGH ook in casu van toepassing is, zodat er sprake is van een voor het publiek toegankelijk tarief waardoor de passagiersrechtenverordening van toepassing kan zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Duitsland - 22 juni 2023 (ECER 8.8.23) - [C-405/23](#) - Touristic Aviation Services

Luchtvaartclaim - Vertraging door gebrek aan personeel bij laden van bagage – Buitengewone omstandigheden? - Verordening (EG) nr. 261/2004

De vraag is o.a. of artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus moet worden uitgelegd dat de omstandigheid dat er te weinig personeel is voor de bagagebelading een buitengewone omstandigheid is of dat een bestaand gebrek aan beladingspersoneel tot de normale uitoefening van het bedrijf van deze luchtvaartmaatschappij wordt gerekend, zodat van een rechtvaardiging op grond van artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 alleen sprake kan zijn indien de reden voor het gebrek aan personeel een buitengewone omstandigheid in de zin van deze bepaling vormt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Finland - 22 juni 2023 (ECER 1.8.23) - [C-385/23](#) – Finnair

Luchtvaartclaim - Verborgen ontwerpfout van nieuw type vliegtuig – Buitengewone omstandigheid? - Verordening (EG) nr. 261/2004

De vraag is o.a. aan de orde wanneer een verborgen ontwerpfout van een nieuw type vliegtuig als een buitengewone omstandigheid kan worden beschouwd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 26 mei 2023 (ECER 21.8.23) - [C-411/23](#) - D.

Luchtvaartclaim – Door fabrikant gesignaleerd probleem met motor – Buitengewone omstandigheid? - Verordening (EG) nr. 261/2004

De vraag is o.a. of een door de fabrikant gesignaleerd probleem met de constructie van een vliegtuigmotor een „buitengewone omstandigheid” vormt dat onder het begrip „onverwachte problemen” valt van verordening (EG) nr. 261/2004, indien de vervoerder enkele maanden voorafgaand aan de vlucht van het mogelijke constructieprobleem op de hoogte was.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 17 maart 2023 (ECER 10.7.23) - C-314/23 – STAVLA

Discriminatie - Dagvergoeding cabinepersoneel (vooral vrouwen) vs dagvergoeding piloten (vooral mannen) - gelijke behandeling mannen en vrouwen - Richtlijn 2006/54/EG - Artikelen 23 en 28 Handvest EU

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

EUROPESE COMMISSIE

Mededeling van de Commissie tot verlenging van de overgangperiode die is vastgesteld in de richtsnoeren voor staatssteun aan luchthavens en luchtvaartmaatschappijen wat betreft regionale luchthavens 2023/C 244/01, *PB C 244 van 11.7.2023, (ECER)* - (Europa decentraal)

OVERIG

Fly the Green Deal; Europe's vision for sustainable aviation (publications office EU)

WIKI

- Wiki luchtvaartclaims

Manipulatiesoftware auto's

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 5 april 2023 en 26 april 2023 (ECER 6.7.2023) – C-251/23 en C-308/23 - Mercedes-Benz Group e.a.

Motorrijtuig – Manipulatie-instrument – Schadevergoeding - Verordening nr. 715/2007

In beide zaken vorderen verzoeksters van verweerders een schadevergoeding in verband met de aankoop van een voertuig dat naar mening van verzoeksters is uitgerust met een verboden manipulatie-instrument.

De vraag is of een personenvoertuig met een dieselmotor waarvoor de emissienorm Euro 5 geldt, ongeacht of in het motormanagementsysteem ervan een schakeling is geïnstalleerd die conceptueel moet worden aangemerkt als manipulatie-instrument in de zin van artikel 3, punt 10, van verordening nr. 715/2007, in strijd met het Unierecht wanneer gezien het ontwerp van dat systeem en de regeling van de daarin geïnstalleerde functies van meet af aan duidelijk is dat het voertuig, nadat de motor is warmgedraaid, zelfs dan in de „mix” meer dan 180 mg stikstofdioxide per kilometer uitstoot wanneer het onder die omstandigheden een testcyclus overeenkomstig de NEDC ondergaat.

Mededinging

ARREST – HvJ - C-376/20 P – Commissie / CK Telecoms UK Investments - 13 juli 2023 – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:561 – persbericht – conclusie – arrest

Horizontale fusie - Retailmarkt voor mobiele telecommunicatiediensten – Bewijslast – Begrip ‚belangrijke concurrentiefactor’ – Begrip ‚naaste concurrenten’ - Verordening (EG) nr. 139/2004 - Verordening (EEG) nr. 4064/89

De onderhavige zaak is de eerste die betrekking heeft op een concentratie op een oligopolistische markt die, volgens de Commissie, leidt tot een significante belemmering van de daadwerkelijke mededinging in de zin van artikel 2, lid 3, van verordening (EG) nr. 139/2004 ten gevolge van zogenoemde „niet-gecoördineerde” of „unilaterale” horizontale effecten, dat wil zeggen bij afwezigheid van een machtspositie van de fusieonderneming. Hieruit volgt dat deze zaak ook de eerste is waarin het Hof in de gelegenheid wordt gesteld de reikwijdte van het begrip „significante belemmering van de daadwerkelijke mededinging” te specificeren, voor zover deze belemmering berust op dergelijke niet-gecoördineerde of unilaterale effecten. Dit begrip heeft namelijk de kern gevormd van de hervorming die werd doorgevoerd met de vaststelling van verordening nr. 139/2004, zoals met name blijkt uit de overwegingen 25 en 26 ervan, alsmede uit de punten 24 en volgende van de richtsnoeren van de Commissie voor de beoordeling van horizontale fusies op grond van de verordening van de Raad inzake de controle op concentraties van ondernemingen.

In het onderhavige geval vordert de Commissie met haar hogere voorziening vernietiging van het arrest van het Gerecht, in zaak *T 399/16* waarbij de concentratie die zou resulteren in de overname van Telefónica Europe plc door Hutchison 3G UK Investments Ltd onverenigbaar is verklaard met de interne markt, nietig heeft verklaard. Volgens het Gerecht is, kort gezegd, de Commissie voorbijgegaan aan de bewijsvereisten die gelden voor de controle op concentraties die leiden tot niet-gecoördineerde effecten op een oligopolistische markt. In het kader van haar hogere voorziening betwist de Commissie in wezen zowel deze vereisten als de omvang van de controle die het Gerecht dienaangaande heeft uitgeoefend, die onverenigbaar zouden zijn met de relevante criteria die zijn ontleend aan de rechtspraak van het Hof, met name aan het arrest van 10 juli 2008, *Bertelsmann en Sony Corporation of America/Impala*

Hof: Vernietigt het arrest van 28 mei 2020, in zaak T 399/16, en verwijst de zaak terug naar het Gerecht.

CONCLUSIE – HvJ - - C-255/21 – Reti Televisive Italiane - A-G Kokott - 13 juli 2023 – zaak C– Italië – ECLI:EU:C:2023:588 – conclusie

Reclamezendtijd voor audiovisuele omroeporganisaties - Richtlijn 2010/13/EU - Richtlijn 2018/1808/EU - Richtlijn 2007/65/EG

Samenvatting onder: Diensten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 13 juni 2023 (ECER 23.8.23) - C-428/23 - ROGON e.a.

Kartelverbod – Reglement van Duitse voetbalbond voor spelersbemiddeling - Sportieve doelstelling – HvJ arresten Wouters en Meca Medina - Artikel 101 VWEU

Partijen twisten over kartelrechtelijke stakingsvorderingen die samenhangen met een door verweerder, de Duitse Voetbalbond (DFB), vastgesteld reglement voor de spelersbemiddeling. Als lid van de FIFA is DFB verplicht de beslissingen van de FIFA om te zetten.

Zijn op het reglement van een sportvereniging dat zich richt tot leden van de vereniging en het gebruikmaken regelt van diensten van externe ondernemingen op een aan de verenigingsactiviteit

voorafgaande markt de door het Hof in de arresten „Wouters” (van 19 februari 2002, C-309/99) en „Meca Medina” (van 18 juli 2006, C-519/04 P) ontwikkelde beginselen van toepassing volgens welke bij de toepassing van het kartelverbod

- de algemene context waarbinnen het betrokken besluit is genomen of zijn werking ontplooit, en meer in het bijzonder de doelstelling daarvan moet worden beoordeeld,
- en voorts moet worden onderzocht of de uit het besluit voortvloeiende mededingingsbeperkende gevolgen noodzakelijkerwijs verbonden zijn aan deze nagestreefde doeleinden,
- en of zij, gelet op deze doeleinden, evenredig zijn (hierna: „Meca Medina-toets”)?

Indien de eerste prejudiciële vraag bevestigend wordt beantwoord: moet in dat geval de Meca Medina-toets op alle regelingen van dat reglement worden toegepast of hangt deze toepassing af van inhoudelijke criteria zoals bijvoorbeeld de nabijheid of de afstand van de afzonderlijke regeling tot de sportieve activiteit van de vereniging?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 19 april 2023 (ECER 29.8.2023) – C-453/23 - Prezydent Miasta Mielca

Vrijstelling onroerendezaakbelasting – Mededinging – Belastingvoordeel - Verordening (EU) 2015/1589

Cassatieberoep ingesteld door verzoekster (een vennootschap die belastingplichtige is voor de onroerendezaakbelasting op haar infrastructuur en de grond waarop deze gelegen is) bij de hoogste bestuursrechter tegen de uitspraak van de regionale bestuursrechter van 19 oktober 2021 op het beroep tegen de individuele interpretatie van het belastingrecht door de burgemeester van Mielec (het uitleggend orgaan).

De vraag is of de mededinging in het licht van artikel 107, lid 1, VWEU vervalst wordt of dreigt te worden vervalst wanneer een lidstaat een voor alle ondernemers bestemd belastingvoordeel toekent, bestaande in de vrijstelling van onroerendezaakbelasting op de terreinen, gebouwen en bouwwerken die deel uitmaken van de spoorweginfrastructuur in de zin van de bepalingen inzake het spoorwegvervoer die ter beschikking wordt gesteld van de spoorwegvervoerders.

REGELGEVING

Wet van 28 juni 2023 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op het notarisambt in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2019/2121 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen (PbEU 2019, L 321/1) (Wet implementatie richtlijn grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen), Staatsblad 2023, 252

Milieu, natuur, duurzame energie

ARREST – EHRM - European air transport Leipzig t. België – 11 juli 2023 –persbericht – arrest - 1269/13 - ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD00012691

Bestuurlijke boete – Beroepsprocedure – Artikel 6 EVRM – Begrip “gerecht”

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op een eerlijk proces

ARREST – HvJ - gevoegde zaken C-212/21 P en C-223/21 P – Europese Investeringsbank / ClientEarth en Commissie / Clientearth - 6 juli 2023 — ECLI:EU:C:2023:546 – conclusie – arrest

Verdrag van Aarhus - Herziening van onder het milieurecht vallende administratieve handelingen– Europese Investeringsbank – Kredietverstrekking – Bevoegdheden van de Unierechter - Verordening (EG) nr. 1367/2006

Kunnen milieuorganisaties opkomen tegen een kredietverstrekking door de Europese Investeringsbank (hierna: „EIB” of „bank”) wegens schending van het milieurecht? Het EIB heeft ClientEarth bij brief meegedeeld dat dat niet het geval is, waarna laatstgenoemde tegen die brief beroep heeft ingesteld. Het Gerecht heeft de betwiste brief nietig verklaard. Het Gerecht heeft vastgesteld dat de EIB ten onrechte het litigieuze besluit niet als milieurecht heeft aangemerkt en er geen juridisch bindende en externe werking aan heeft toegekend. Het Hof wijst de hogere voorzieningen af.

- EU-Hof: Unierechter kan kennisnemen van een beroep tot nietigverklaring van een besluit waarbij de EIB heeft beslist op een verzoek tot interne herziening van een besluit van haar raad van bewind (ECER)

CONCLUSIE – HvJ - C-252/22 – Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD - A-G Medina - 13 juli 2023 – Roemenië – ECLI:EU:C:2023:592 – conclusie

Verdrag van Aarhus – Toegang tot de rechter - Afvalbeheer - Aanleg van een stortplaats - Maatschap van advocaten - Begrip “Publiek”

Verzoekster, een maatschap van advocaten, heeft nietigverklaring gevorderd van bepaalde bestuursrechtelijke handelingen die ten grondslag lagen aan de aanleg van een stortplaats, alsook de verwijdering van die stortplaats.

De vraag is o.a. of een maatschap van advocaten die om toegang tot de rechter in milieuaangelegenheden verzoekt, juridisch bekwaam en bevoegd is om de belangen van zijn leden en het algemeen belang te behartigen. Met de gestelde vragen wordt het Hof verzocht de procedureregels die de lidstaten aan de leden van het „publiek” kunnen opleggen om beroep in te stellen in het kader van het milieurecht van de Unie, opnieuw te onderzoeken in het licht van de verplichting van de lidstaten om een doeltreffende bescherming van het milieu te waarborgen.

A-G geeft het Hof in overweging: In het kader van een geding inzake schending van het milieurecht van de Unie kan een maatschap van advocaten worden beschouwd als een lid van het ‚publiek’ in de zin van artikel 2, lid 4, van het Verdrag van Aarhus, gelezen in samenhang met artikel 9, lid 3, van dat verdrag, in omstandigheden waarin deze maatschap geen schending van een recht of een eigen belang van die entiteit aanvoert, maar een schending van de rechten en belangen van natuurlijke personen, te weten de advocaten waaruit zij bestaat. De natuurlijke personen waaruit deze maatschap van advocaten bestaat, kunnen worden beschouwd als een ‚groep’ van natuurlijke personen die optreden via een vereniging of organisatie in de zin van die bepalingen, mits aan de in de nationale wetgeving of praktijk

gestelde voorwaarden is voldaan. Deze vereisten moeten wel een ruime toegang tot de rechter waarborgen.

In het kader van een geding inzake schending van het milieurecht van de Unie verzet artikel 9, lid 3, van het Verdrag van Aarhus, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, zich niet tegen een bepaling van nationaal recht die de ontvankelijkheid van een beroep van een maatschap van advocaten afhankelijk stelt van het bewijs van een eigen belang of van de voorwaarde dat zij met de instelling van dat beroep beoogt een rechtssituatie te beschermen die rechtstreeks verband houdt met het specifieke voorwerp waarvoor dit soort organisatie is opgericht. Rekening houdend met het feit dat het openbaar belang in milieugeschillen overheerst, staat het evenwel aan de nationale rechter om de procedureregels met betrekking tot de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om een beroep in te stellen zo veel mogelijk uit te leggen in overeenstemming met de doelstellingen van artikel 9, lid 3, en met het doel om een ruime toegang tot de rechter te waarborgen. Dergelijke regels mogen het bepaalde categorieën ‚leden van het publiek‘, waaronder met name organisaties, verenigingen of groepen die zich oprecht inzetten voor de bescherming van het milieu en voldoen aan alle vereisten van het nationale recht, niet daadwerkelijk onmogelijk maken om op te komen tegen een na een administratieve procedure genomen besluit dat in strijd kan zijn met het milieurecht van de Europese Unie.

In het kader van een procedure inzake schending van het milieurecht van de Europese Unie moet artikel 9, leden 3, 4 en 5, van het Verdrag van Aarhus, gelezen in het licht van artikel 47, eerste en tweede alinea, van het Handvest, aldus worden uitgelegd dat het vereiste dat bepaalde gerechtelijke procedures voorzien in ‚passende en doeltreffende middelen‘ en ‚niet onevenredig kostbaar‘ zijn, niet impliceert dat specifieke regels en/of criteria moeten zijn vastgelegd ter beperking van de kosten die aan de in het ongelijk gestelde partij kunnen worden opgelegd. Het staat echter aan de nationale rechter om aan zijn nationale procesrecht een uitlegging te geven die zo veel mogelijk in overeenstemming is met de doelstellingen van artikel 9, leden 3 en 4, van het Verdrag van Aarhus, zodat gerechtelijke procedures in hun geheel niet onevenredig kostbaar zijn.

CONCLUSIE – HvJ - C-434/22 – Latvijas valsts meži - A-G Kokott - 13 juli 2023 – Letland – ECLI:EU:C:2023:595 – [conclusie](#)

Kappen van bomen in Natura 2000 gebied voor brandbestrijding - Richtlijn 92/43/EEG

Krachtens artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn moeten de gevolgen van plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor natuurreservaten van Europees belang – zogenoemde Natura 2000-gebieden – vooraf worden beoordeeld. Moeten echter ook preventieve beschermingsmaatregelen tegen brand in bosgebieden vooraf worden beoordeeld? En wat zijn de gevolgen wanneer er geen beoordeling plaatsvindt? Deze vragen moeten in de onderhavige prejudiciële procedure worden beantwoord.

De aanleiding voor het hoofdgeding is dat de gebruiker van een bos in een Natura 2000-gebied zonder voorafgaande beoordeling bomen heeft gekapt om de bestrijding van branden in de toekomst te vergemakkelijken. Nadat de voor de bescherming van het gebied bevoegde instanties daarvan kennis hadden gekregen, hebben zij bepaalde maatregelen gelast, die de gebruiker aanvecht. Naast de verplichting om dergelijke preventieve brandbeschermingsmaatregelen te beoordelen, moet met name worden besproken welke maatregelen opgelegd kunnen worden wanneer dergelijke activiteiten zonder voorafgaande beoordeling worden uitgevoerd.

A-G geeft het Hof in overweging: Het kappen van bomen in een beschermingszone voor boshabitats, teneinde in dat gebied installaties te onderhouden of aan te leggen overeenkomstig de wettelijke eisen inzake bescherming tegen bosbranden, is een project in de zin van artikel 6, lid 3, eerste volzin, van richtlijn 92/43/EEG..

Preventieve maatregelen op grond van algemene wettelijke voorschriften inzake brandbescherming of daarop gebaseerde brandbeschermingsplannen kunnen alleen direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een beschermingszone in de zin van artikel 6, lid 3, eerste volzin, van richtlijn 92/43 wanneer zij ook deel uitmaken van de noodzakelijke instandhoudingsmaatregelen overeenkomstig artikel 4, lid 4, en artikel 6, lid 1. Preventieve brandbeschermingsmaatregelen die niet aan deze voorwaarde voldoen en afbreuk zouden kunnen doen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, moeten daarentegen worden onderworpen aan een in artikel 6, lid 3, eerste volzin, bedoelde passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied.

De verplichting uit hoofde van artikel 6, lid 3, van richtlijn 92/43 om de gevolgen voor het gebied te beoordelen, omvat geen uitzondering voor maatregelen op grond van nationale regelgeving inzake brandbestrijding. Dergelijke wetgeving kan in beginsel dan ook geen ontheffing verlenen van de vereisten van artikel 6, lid 3.

Preventieve brandbeschermingsmaatregelen die significante gevolgen kunnen hebben voor een speciale beschermingszone en die niet dienen om een actueel of imminent daadwerkelijk gevaar voor een hoger rechtsgoed af te weren en evenmin zijn vastgesteld als instandhoudingsmaatregelen bedoeld in artikel 4, lid 4, en artikel 6, lid 1, van richtlijn 92/43, mogen niet worden uitgevoerd voordat een in artikel 6, lid 3, bedoelde passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied heeft plaatsgevonden. De lidstaten moeten echter ervoor zorgen dat dergelijke maatregelen zo spoedig mogelijk kunnen worden beoordeeld.

De autoriteiten van een lidstaat zijn in het kader van hun bevoegdheden uit hoofde van artikel 288, derde alinea, VWEU en artikel 4, lid 3, VEU verplicht de beëindiging te gelasten van maatregelen die in strijd met artikel 6, lid 3, van richtlijn 92/43 zijn uitgevoerd. Een onderneming die als orgaan van de lidstaat moet worden aangemerkt, is reeds direct en zonder enige nationale regeling of enig bestuurlijk bevel verplicht om een einde te maken aan een dergelijke maatregel.

- E Conclusie A-G Kokott over passende beoordelingsplicht (in de zin van art. 6, derde lid, Habitatrichtlijn) voor het bij wijze van brandbeschermingsmaatregel kappen van bomen in Natura 2000-gebied. ([omgevingsweb-26-07-2023](https://www.omgevingsweb.be/26-07-2023))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slovenië - 20 april 2023 (ECER 12.7.230 - [C-254/23 – INTERZERO](#) e.a)

Kaderrichtlijn afvalstoffen – Producentenverantwoordelijkheid – Diensten van algemeen belang – Vrijheid dienstverrichting – Vrijheid van vestiging - Omzetting richtlijn in nationaal recht

Verzoek tot inleiding van een procedure voor toetsing van de grondwettigheid van de Wet inzake milieubescherming voor zover daarin het systeem van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is geregeld en voor zover daarin de overgangperiode voor de invoering van het nieuwe systeem van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is geregeld.

Verzoekende partijen stellen dat de betwiste regeling in strijd is met de Sloveense grondwet en met het VWEU, aangezien de wetgever een marktgerichte economische activiteit heeft omgezet in een activiteit die buiten de markt staat. Zij betogen dat de betwiste regeling een ongerechtvaardigde beperking van de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverrichting vormt..

De verwijzende rechter vraagt zich onder andere af of een rechtspersoon die op het grondgebied van de Republiek Slovenië het exclusieve recht heeft om de activiteit uit te oefenen waarmee de verplichtingen uit hoofde van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor soortgelijke producten collectief worden nagekomen kan worden aangemerkt als een onderneming die belast is met het beheer van diensten van algemeen economisch belang in de zin van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

NOOT – [C-61/21 JP](#), HvJ 22 december 2022

Dr. S.W. Haket, 'JP: Neemt het Hof van Justitie rechten van particulieren serieus?', [NtER 2023-5-6](#), p.

In het arrest JP oordeelt het Hof van Justitie dat bepalingen uit de Richtlijn luchtkwaliteit geen individuele rechten toekennen aan particulieren op grond waarvan zij een schadevergoeding zouden kunnen vorderen van een lidstaat. De betreffende bepalingen vereisen van de lidstaten dat voor bepaalde stoffen de in de richtlijn vastgestelde grenswaarden niet worden overschreden en dat een luchtkwaliteitsplan wordt vastgesteld teneinde de grenswaarde of streefwaarde te bereiken. Het Unierecht sluit niet uit dat een aansprakelijkstelling –onder minder beperkende voorwaarden wordt ingesteld op basis van nationaal recht.

NOOT – [C-444/21 Commissie/Ierland](#), HvJ 29 juni 2023

EU-Hof: aanwijzing van speciale beschermingszones in de zin van habitatrichtlijn verschilt van verplichting tot nemen van noodzakelijke instandhoudingsmaatregelen ([ECER](#))

NOOT – [T-354/21 ClientEarth v Commission](#) en [HvJ C-249/23 P](#)

The paradoxical existence of overriding public interests in the EU: ClientEarth v the European Commission ([European law blog](#))

REGELGEVING

- BNC Fiche: Herziening Richtlijn Scheepsverontreiniging, [Kamerstuk 22112, nr. 3738](#)
- Wet van 10 juli 2023 tot wijziging van de Klimaatwet (implementatie Europese klimaatwet) [Staatsblad 2023, 271](#)
- Commissie presenteert een voorstel voor een gerichte herziening van de Kaderrichtlijn afvalstoffen (KRA) ([ECER](#))
- The EU Sustainability Directive and Jurisdiction ([conflict of laws](#))

CONSULTATIE

- Bodemgezondheid – de bodems in de EU beschermen, duurzaam beheren en herstellen, goedkeuring door Commissie, Feedback mogelijk van 7 Juli 2023 - 27 Oktober 2023 ([EC](#))
- Effect van afvalbeheer op het milieu - EU-kader afvalstoffen, goedkeuring door Commissie, Feedback mogelijk van 7 Juli 2023 - 27 Oktober 2023 ([EC](#))

OVERIG

- Aanbeveling (EU) 2023/1425 van de Commissie van 27 juni 2023 over het vergemakkelijken van financiering voor de overgang naar een duurzame economie, [PB L 174 van 7.7.2023](#)
- Speciaal verslag 17/2023: “Circulaire economie — Trage overgang van de lidstaten ondanks EU-maatregelen”, [PB C 236 van 4.7.2023](#) - [ECER](#)
- Speciaal verslag 19/2023 Europese Rekenkamer “Inspanningen van de EU om te komen tot duurzaam bodembeheer — Weinig ambitieuze normen, onvoldoende doelgerichtheid”, [PB C 245 van 12.7.2023](#) - [ECER](#)
- Mededeling van de Commissie over het Europees burgerinitiatief (EBI) “Stop het ontvinnen van haaien - Stop de handel” 2023/C 275/01, [PB C 275 van 4.8.2023](#)
- Europese Commissie publiceert analyse over duurzamere agrifood sector en start consultatie ([ECER](#))
- Commissie en Hoge Vertegenwoordiger presenteren gezamenlijke mededeling over het verband tussen klimaat en veiligheid ([ECER](#))
- Zero pollution, Outlook 2022([publications office EU](#))
- The EIB climate survey, Government action, personal choices and the green transition ([publications office EU](#))
- Implementing the European Green Deal; Handbook for local and regional governments ([publications office EU](#))
- Towards sustainable food consumption; Promoting healthy, affordable and sustainable food consumption choices ([publications office EU](#))
- Fly the Green Deal; Europe's vision for sustainable aviation ([publications office EU](#))
- Environmental crime in the age of climate change: Threat assessment 2022 ([publications office EU](#))
- Intertemporal Freedom in the Historic Climate Protection Ruling of the German Federal Constitutional Court ([verfassungsblog](#))
- Out of the Woods? ([verfassungsblog](#))
Large-scale deforestation not only accelerates climate change and biodiversity loss, it is also a serious threat to human rights. While the EU has pursued strategies to combat illegal logging since the early 2000s, it has mostly turned a blind eye to the adverse human rights effects of deforestation. The new EU Regulation on Deforestation (EUDR) acknowledges that human rights and the protection of forests are inextricably linked, but is this really a “major step for ‘deforestation-free’ trade”?
- De blinde vlek in klimaatzaken ([NJB](#))
*Na de baanbrekende Urgenda-uitspraak van de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2019:2006) zijn we nu in afwachting van een aantal Straatsburgse uitspraken in zaken waarin de strijd tegen broeikasgasuitstoot en daarmee klimaatverandering centraal staat. Gaat de Grote Kamer van het EHRM de Nederlandse Hoge Raad volgen en oordelen dat uit de artikelen 2 (het recht op leven) en 8 (het recht op bescherming van het privéleven) EVRM een verplichting voor verdragsstaten voortvloeit om deze uitstoot volgens het op internationaal niveau vastgelegde tijdspad te reduceren?
Het gaat daarbij om drie zaken (vgl. fact sheet Climate change, op de website van het EHRM).*
- The long road to increased corporate responsibility ([Leiden law blog](#))
Climate litigation is rich in insights on failing climate governance. What can we learn from lawsuits against car corporations trying to stop the distribution of fossil-fuelled cars?

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#) feb 2023
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Ne bis in idem

CONCLUSIE – HvJ - C-147/22 – Központi Nyomozó Főügyészség - A-G Emilou - 6 juli 2023 – Hongarije – ECLI:EU:C:2023:549 – [conclusie](#)

Ne bis in idem – Strafrechtelijk onderzoek in andere lidstaat - Strafvervolgung - Artikelen 50 en 54 Handvest EU

Het Hof heeft in zijn rechtspraak duidelijk gemaakt dat het beginsel ne bis in idem ook van toepassing kan zijn indien openbaar aanklagers tijdens de onderzoeksfase sepotbesluiten nemen, maar alleen wanneer die besluiten zijn genomen na een beoordeling ten gronde van de zaak waarbij uitgebreid onderzoek heeft plaatsgevonden. In de onderhavige zaak vraagt de verwijzende rechter het Hof met name om verduidelijking van de criteria op basis waarvan met het oog op de toepassing van het beginsel ne bis in idem getoetst moet worden of een onderzoek als „uitgebreid” moet worden beschouwd.

De vraag is o.a. of het ne bis in idem-beginsel eraan in de weg staat dat in een lidstaat een strafprocedure wordt ingesteld met betrekking tot dezelfde persoon en dezelfde feiten na afloop van een in een andere lidstaat voltooide strafprocedure die definitief is afgesloten met een beslissing van het openbaar ministerie waarbij het onderzoek is beëindigd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 50 Handvest EU en artikel 54 van de Schengenovereenkomst moeten aldus worden uitgelegd dat een besluit van een openbaar aanklager om een procedure ten aanzien van een verdachte te beëindigen, berust op een „uitgebreid onderzoek” waardoor de verdachte derhalve recht heeft op de bescherming van het beginsel ne bis in idem, wanneer de openbaar aanklager dat besluit heeft genomen nadat een voldoende omvangrijke hoeveelheid bewijsmateriaal grondig is geanalyseerd. Voor de vaststelling of dat het geval was, moeten de autoriteiten in de tweede lidstaat in het bijzonder nagaan i) of het sepotbesluit in belangrijke mate was ingegeven door praktische, economische of beleidsmatige redenen, en ii) of de openbaar aanklager in de eerste lidstaat heeft nagelaten – omdat het onmogelijk, te moeilijk of eenvoudigweg onnodig werd geacht – om aanvullende bewijzen te verzamelen die voor de beoordeling van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte van bijzonder belang konden zijn.

NOOT – [C-97/21 MV](#), HvJ 4 mei 2023

More confusion about « ne bis in idem »: judgment of the CJEU in the case of MV – 98 ([Johan Callewaert](#))

*In the case of MV – 98 (C-97/21, 4.5.2023), the CJEU made another application of the **ne bis in idem** principle to **dual proceedings**. This time, these resulted from the Bulgarian tax authorities imposing a financial penalty on MV – 98, in addition to the sealing of its business premises. All of this because MV – 98 had failed to record the sale of a packet of cigarettes worth approximately 2.60 euros!*

EHRM factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#)

Oekraïne

OVERIG

Three Legal Questions Arising From Reported Practices of Enforced Disappearance in Russian-Occupied Ukrainian Territories ([EJILtalk](#))

WIKI

- [Wiki Oekraïne](#)

Onderwijs en studenten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 10 mei 2023 (ECER 3.7.2023) – [C-299/23](#) - [Darvate e.a.](#)

Beroepsprocedure – Weigering visa voor studiedoeleinden – Doeltreffend rechtsmiddel - Richtlijn 2016/801

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en Unieburgerschap](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education](#)

Overlevering en uitlevering

ARREST – EHRM - [Carvajal Barrios t. Spanje](#) - 13 juli 2023 – [persbericht](#) - [arrest](#) - [13869/22](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704DEC001386922](#)

Klacht m.b.t. uitlevering wegens risico op levenslange gevangenisstraf zonder uitzicht op vrijlating niet-ontvankelijk – Artikel 3 EVRM

De zaak betreft de uitlevering van de heer Carvajal Barrios (voormalig hoofd van de Venezolaanse contraspionage) aan de Verenigde Staten, waar hij wordt gezocht voor drugsmokkel. De klager beroept zich op artikel 3 EVRM en stelt dat uitlevering hem zal blootstellen aan het risico op een levenslange gevangenisstraf zonder uitzicht op voorwaardelijke vrijlating.

Om de klacht te laten slagen, moet klager aantonen dat er een *reële* risico bestaat dat hem in de Verenigde Staten daadwerkelijk die straf zal worden opgelegd. Aangezien hij nog niet is berecht, is het moeilijk om de uitkomst vast te stellen. Het Hof is er echter van overtuigd dat hij zal worden berecht in een rechtssysteem dat de rechtsstaat en de beginselen van een eerlijk proces eerbiedigt.

Verder overweegt het Hof dat daadwerkelijke veroordeling en straf geen vaststaande gegevens zijn. Zo is het mogelijk dat hij wordt vrijgesproken en zijn er omstandigheden denkbaar waarin de klager niet de zwaarst mogelijke straf zal krijgen: denk aan schuldbekentenis of een schikking en daarnaast kunnen

verzachtende omstandigheden een rol spelen. Dat in het geval van de klager *geen* rekening zal worden gehouden met verzachtende omstandigheden, is niet aangetoond. Al met al is een levenslange gevangenisstraf zonder uitzicht op voorwaardelijke vrijlating hoogst ongebruikelijk in de Verenigde Staten.

Het Hof concludeert dat de klager niet heeft aangetoond dat hij bij uitlevering een reëel risico loopt om veroordeeld te worden tot levenslange gevangenisstraf zonder voorwaardelijke vrijlating in strijd met artikel 3 EVRM en oordeelt daarom dat het verzoek niet-ontvankelijk is.

ARREST – HvJ - C-142/22 – The Minister for Justice and Equality - 6 juli 2023 – Ierland – ECLI:EU:C:2023:544 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Rechterlijke autoriteit – EAB – Nederlandse Officier van Justitie – Strafrechtelijke vervolging – Kracht van gewijsde - Toestemmingsprocedure - Kaderbesluit 2002/584/JBZ

O.E. is in 2017 bij beslissing van de Ierse rechter overgeleverd aan Nederland. Die overlevering vond plaats op grond van drie Europese aanhoudingsbevelen, die zijn uitgevaardigd door Nederlandse officieren van justitie. Er is geen bezwaar gemaakt tegen het feit dat de aanhoudingsbevelen waren uitgevaardigd door Nederlandse officieren van justitie. O.E. is in Nederland veroordeeld voor de strafbare feiten waarvoor de aanhoudingsbevelen waren uitgevaardigd. Na die veroordeling hebben de Nederlandse autoriteiten de Ierse autoriteiten verzocht om toestemming voor de verdere vervolging van O.E. voor aanklachten die niet het voorwerp waren van de oorspronkelijke aanhoudingsbevelen. O.E. heeft bezwaren aangevoerd tegen het verlenen van toestemming en aangevoerd dat het verzoek om toestemming afkomstig moet zijn van de ‘rechterlijke autoriteit’ die de oorspronkelijke aanhoudingsbevelen heeft uitgevaardigd. Vanwege een aantal arresten van het EU-Hof kunnen (Nederlandse) officieren van justitie niet (langer) worden aangemerkt als ‘rechterlijke autoriteit’. Die arresten zijn echter gewezen nadat de Ierse beslissing om O.E. op grond van de oorspronkelijke EAB’s over te leveren, gezag van gewijsde had verkregen.

De rechter wil met name weten of een overgeleverde zich tijdens de toestemmingsprocedure voor verdere vervolging mag beroepen op de status van de oorspronkelijke Europese Aanhoudingsbevelen, die veranderd is als gevolg van uitspraken van het EU-Hof tussen het einde van de overleveringsprocedure en het begin van de toestemmingsprocedure.

Nederland, Hongarije en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 27, lid 3, onder g), en lid 4, van kaderbesluit 2002/584/JBZ moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een Europees aanhoudingsbevel op grond waarvan een persoon is overgeleverd, is uitgevaardigd door een autoriteit die geen „uitvaardigende rechterlijke autoriteit” in de zin van artikel 6, lid 1, van dit kaderbesluit is, niet eraan in de weg staat dat de uitvoerende rechterlijke autoriteit op een later moment na een bij haar aanhangig gemaakt verzoek van een uitvaardigende rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 6, lid 1, toestemming ervoor verleent dat deze persoon wordt vervolgd of berecht, of van zijn vrijheid wordt beroofd wegens enig ander vóór de overlevering begaan feit dan dat welk de reden tot die overlevering is geweest.

- E EU-Hof oordeelt dat een gebrek in een oorspronkelijk EAB geen belemmering vormt om toestemming te verlenen voor vervolging wegens andere strafbare feiten op grond van het Kaderbesluit EAB ([ECER](#))

CONCLUSIE – HvJ - C-261/22 – G.N. - A-G Čapeta - 13 juli 2023 – Italië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:582 – persbericht – conclusie

EAB – Uitleveringsverzoek moeder met minderjarig kind – Belang van het kind - Kaderbesluit 2002/584/JBZ

De Belgische rechterlijke autoriteit heeft een EAB uitgevaardigd tegen G.N. een Nigeriaans staatsburger, teneinde de aan haar opgelegde gevangenisstraf voor de duur van vijf jaar voor mensenhandel en hulp bij illegale immigratie, ten uitvoer te leggen. Op het moment van haar aanhouding in Bologna in 2021 was G.N. samen met haar inwonende minderjarige zoon.

De vraag is o.a. of artikel 1, leden 2 en 3, en de artikelen 3 en 4 van kaderbesluit 2002/584/JBZ aldus moeten worden uitgelegd dat de overlevering van een moeder met inwonende minderjarige kinderen moet worden geweigerd of in ieder geval uitgesteld.

Volgens de A-G kan de tenuitvoerlegging van een EAB tegen een moeder van kleine kinderen worden geweigerd wanneer dat in het belang van het kind is. Een dergelijke weigering is echter alleen mogelijk indien de uitvoerende autoriteit niet over voldoende informatie beschikt om er absoluut zeker van te zijn dat de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel niet indruist tegen het belang van het kind.

A-G: Artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584/JBZ verzet zich er in beginsel niet tegen dat de tenuitvoerlegging van een tegen een moeder van jonge kinderen uitgevaardigd EAB wordt geweigerd wanneer dat in het belang van het kind is.

Een dergelijke weigering is enkel mogelijk indien de uitvoerende autoriteit, na vaststelling van de concrete situatie van het kind en na gebruikmaking van het communicatiemechanisme als bedoeld in artikel 15, lid 2, van kaderbesluit 2002/584/JBZ, niet over voldoende informatie beschikt om er absoluut zeker van te zijn dat de tenuitvoerlegging van het EAB niet indruist tegen het belang van het kind.

Tijdelijk uitstel van de overlevering op grond van artikel 23, lid 4, van kaderbesluit 2002/584/JBZ is niet mogelijk voor een andere persoon dan de gezochte persoon noch buiten ernstige humanitaire redenen, bijvoorbeeld wanneer het leven of de gezondheid van de gezochte persoon ernstig in gevaar wordt gebracht.

- A-G: de tenuitvoerlegging van een tegen een moeder van jonge kinderen uitgevaardigd EAB kan worden geweigerd wanneer dat in het belang van het kind is ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 22 juni 2023 (ECER 7.8.23) - C-402/23 - Dimas

Verbod op overlevering van eigen onderdanen - Recht op vrij verkeer - Bilateraal uitleveringsverdrag - Artikel 21, lid 1 VWEU

D. is in Marokko geboren. Hij heeft zowel de Marokkaanse nationaliteit als de Nederlandse. Hij is gearresteerd in Spanje ingevolge een internationaal aanhoudingsbevel van 24 mei 2016 uitgevaardigd door de rechtbank in Marokko, om zijn betrokkenheid bij een strafbaar feit op het gebied van drugshandel te onderzoeken. D. woont niet in Spanje, hij was er op doorreis.

De vraag is o.a. of artikel 18 en artikel 21, lid 1, VWEU aldus moeten worden uitgelegd dat het verbod op overlevering van eigen onderdanen, dat is opgenomen in een tussen een lidstaat van de Unie en een derde land gesloten bilateraal uitleveringsverdrag, moet worden uitgebreid tot onderdanen van andere lidstaten van de Unie die niet instemmen met de door het derde land verzochte uitlevering wanneer zij hun recht op vrij verkeer uitoefenen op het grondgebied van de aangezochte lidstaat.

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Privacy en persoonsgegevens

ARREST – EHRM - Glukhin t. Rusland - 4 juli 2023 - [persbericht](#) – [arrest](#) - [11519/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001151920](#)

Schending rechten Russische demonstrant door gebruik gezichtsherkenningstechnologie – Artikel 8 EVRM – Artikel 10 EVRM

Klager is Russisch staatsburger en woont in Moskou. In 2019 nam klager de metro in Moskou om te demonstreren. In Moskou hangen meer dan 220.000 CCTV-camera's met live-gezichtsherkenningstechnologie. Een paar dagen later werd klager gearresteerd toen hij de metro nam. Klager voert aan dat Russische autoriteiten hem hadden geïdentificeerd en (live) hadden getraceerd met behulp van de camera's.

Klager klaagt dat zijn administratieve veroordeling en het gebruik van de gezichtsherkenningstechnologie daarbij leiden tot een schending van artikelen 8 en 10 EVRM.

Het EHRM oordeelt unaniem dat de artikelen 8 en 10 EVRM zijn geschonden. De Russische autoriteiten hebben geen enkele tolerantie getoond ten aanzien van zijn – ontegensprekelijk – vreedzame solo-demonstratie. De demonstratie had geen gevaar voor publieke orde en veiligheid opgeleverd. Er waren überhaupt geen voldoende en/of relevante redenen aangevoerd om de arrestatie en veroordeling te rechtvaardigen. Het Hof merkt op dat het voor klager lastig was om te bewijzen dat gezichtsherkenningstechnologie was gebruikt. Volgens het Hof is er echter geen andere verklaring voor het feit dat de politie hem zo snel kon identificeren na het protest. Daarnaast heeft de Russische regering het gebruik van de camera's voor dit doel ook niet ontkend. Dit interfereren in het recht van klager heeft dan wel een basis in het Russische recht, maar het Hof oordeelt dat de genoemde maatregelen in het bijzonder ingrijpend zijn nu het ging om een vreedzame demonstratie die geen enkel gevaar opleverde voor het publiek of de veiligheid. Klager is dan ook enkel veroordeeld voor een klein vergrijp. De verwerking van biometrische persoonsgegevens van klager met behulp van gezichtsherkenningstechnologie in het kader van een administratieve strafprocedure - enerzijds om hem te identificeren, en anderzijds om hem op te sporen en te arresteren - beantwoordt niet aan "een dringende sociale behoefte" en kan dus niet worden beschouwd als "noodzakelijk in een democratische samenleving".

ARREST – EHRM - Hurbain t. België - 4 juli 2023 – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) - [57292/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD005729216](#)

Anonimisering online krantenartikel is noodzakelijk en proportioneel – Recht om vergeten te worden - Artikel 10 EVRM

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

ARREST – HvJ - C-252/21 – Meta Platforms e.a. - 4 juli 2023 – Duitsland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:537 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Nationale mededingingsautoriteit – AVG – Facebook - Verzameling gegevens – Bevel tot beëindiging inbreuk AVG - Verordening (EG) nr. 1/2003 - Verordening (EU) 2016/679

Facebook verzamelt gegevens van eigen gebruikers, maar via websites van derden ook van niet-gebruikers via de zogenaamde „Facebook Business Tools”. Deze interfaces ondersteunen de doorgifte van gebruikersgegevens aan Facebook.com, ongeacht of de gebruikers van de website of app daadwerkelijk de aanklikbare iconen aanklikken. Facebook gebruikt deze gegevens om zijn advertentie-activiteit te verbeteren. In 2019 heeft het Duitse Bundeskartellamt Facebook opgedragen te stoppen met het zonder toestemming verzamelen en gebruiken van gebruikers- en apparaatgerelateerde gegevens die afkomstig zijn van Instagram, WhatsApp, Oculus en Masquerade en van de bezoeken aan websites of apps van derden. De Duitse mededingingsautoriteit heeft Facebook en de Ierse en Duitse zusterondernemingen een verbod opgelegd tot gegevensverwerking als bedoeld in de gebruikersvoorwaarden, alsmede tot uitvoering daarvan, en bevolen de inbreuk te beëindigen. Verzoeksters hebben beroep ingesteld tegen dit besluit.

De verwijzende rechter stelt vragen onder andere over de bevoegdheid van de nationale mededingingsautoriteit bij het vaststellen en het bevelen tot beëindiging van inbreuken op de AVG. Daarnaast worden vragen gesteld over de verzameling van gegevens van gebruikers van Facebook door programmeringsinterfaces zoals Facebook Business Tools en het gebruik van andere bij Facebook behorende diensten, zoals Instagram, WhatsApp en Oculus.

Het Hof geeft (uitgebreid) uitleg aan artikelen 6, 9 en 51 AVG. Het Hof oordeelt o.a. dat een nationale mededingingsautoriteit in het kader van haar onderzoek naar misbruik van een machtspositie kan vaststellen dat inbreuk is gemaakt op de AVG. Aangezien deze mededingingsautoriteit gebonden is aan het beginsel van loyale samenwerking, moet zij wel rekening houden met elk besluit of onderzoek van de krachtens deze verordening bevoegde toezichthoudende autoriteit.

Duitsland, Oostenrijk, Italië en Tsjechië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

- 📌 Hof van Justitie EU: prejudiciële vragen in de zaak Facebook beantwoord. ([IT4309](#))
- 📌 EU-Hof: nationale mededingingsautoriteit kan bij onderzoek naar misbruik machtspositie een inbreuk op de AVG vaststellen ([ECER](#))
- 📌 The European Court of Justice in Meta Platforms leaves competition and data protection authorities with an assignment ([European law blog](#))
- 📌 As Meta awoke one day from uneasy dreams it found itself transformed...([Panopticon](#))
- 📌 Het HvJEU heeft de deur geopend voor potentiële kartelschadezaken op basis van schendingen van de AVG ([Privacyweb](#))
- 📌 Competition law as a powerful tool for effective enforcement of the GDPR ([verfassungsblog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 22 mei 2023 – C-313/23 - JT Inspektorat kam Visshia sadeben savet e.a - C-316/23 – C-332/23

Toegang tot banksaldi rechters - Toezichthouder - AVG - Verordening (EU) 2016/679 – Artikel 47 Handvest EU

Om te voldoen aan zijn verplichting een openbaar register bij te houden van de vermogensverklaringen van rechters en openbare aanklagers, verzoekt de toezichthoudende autoriteit bij de hoge raad voor de magistratuur in Bulgarije (IVSS) de verwijzende rechter om toegang tot onder het bankgeheim vallende gegevens betreffende de rekeningsaldi per 31 december 2022 van zes rechters of openbare aanklagers en vier van hun familieleden.

Er rijzen vragen over de verenigbaarheid van de verlenging van de bevoegdheden van een justitiële toezichthoudende autoriteit (IVSS) na het verstrijken van haar ambtstermijn met de vereisten van de

onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, alsook over de reikwijdte van de toetsing door de rechter die beslist over de verstrekking van persoonsgegevens als [bevoegde] instantie, waarbij een verplichting bestaat om vormvereisten te onderzoeken.

Prejudiciële vragen:

1. Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, [VEU], gelezen in samenhang met artikel 47, tweede alinea, van Handvest EU, aldus worden uitgelegd dat op zich, of in bepaalde omstandigheden, niet wordt voldaan aan de plicht van de lidstaten om te zorgen voor doeltreffende voorzieningen in rechte ten behoeve van een onafhankelijke rechterlijke toetsing, wanneer de functies van een autoriteit die tuchtrechtelijke sancties kan opleggen aan rechters en beschikt over bevoegdheden om gegevens te verzamelen met betrekking tot hun vermogen, voor onbepaalde tijd nog steeds vervuld worden nadat de ambtstermijn van die instantie zoals bepaald in de grondwet is verstreken? Als een dergelijke verlenging van deze bevoegdheden toelaatbaar is, onder welke voorwaarden?

2. Moet artikel 2, lid 2, onder a), van verordening (EU) 2016/679 aldus worden uitgelegd dat de ontsluiting van informatie die onder het bankgeheim valt met het oog op de verificatie van het vermogen van rechters en openbare aanklagers en de daaropvolgende openbaarmaking ervan een activiteit is die niet binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt? Is het antwoord anders als deze activiteit ook de verstrekking van gegevens van familieleden van rechters en openbare aanklagers omvat die zelf geen rechter of openbare aanklager zijn?

3. Indien het antwoord op de tweede vraag luidt dat het Unierecht van toepassing is, moet artikel 4, punt 7, AVG dan aldus worden uitgelegd dat een gerechtelijke autoriteit die een andere overheidsinstantie toegang verleent tot gegevens over het rekeningsaldo van rechters en openbare aanklagers en hun familieleden, beslist over het doel van of de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens en dus de „verwerkingsverantwoordelijke” voor de persoonsgegevens is?

4. Indien het antwoord op de tweede vraag luidt dat het Unierecht van toepassing is en het antwoord op de derde vraag ontkennend luidt, moet artikel 51 AVG dan aldus worden uitgelegd dat een gerechtelijke autoriteit die een andere overheidsinstantie toegang verleent tot gegevens over het rekeningsaldo van rechters en openbare aanklagers en hun familieleden, verantwoordelijk is voor het toezicht op [de toepassing van] die verordening en derhalve met betrekking tot die gegevens als „toezichhoudende autoriteit” moet worden aangemerkt?

5. Indien het antwoord op de tweede vraag luidt dat het Unierecht van toepassing is en het antwoord op ofwel de derde ofwel de vierde vraag bevestigend luidt, moet artikel 32, lid 1, onder b), AVG of artikel 57, lid 1, onder a), van deze verordening dan aldus worden uitgelegd dat een gerechtelijke autoriteit die een andere overheidsinstantie toegang verleent tot gegevens over het rekeningsaldo van rechters en openbare aanklagers en hun familieleden, verplicht is om, wanneer er gegevens zijn over een inbreuk in verband met persoonsgegevens die in het verleden is gepleegd door de instantie waaraan deze toegang moet worden verleend, informatie in te winnen over de maatregelen die zijn genomen om de gegevens te beschermen en bij haar beslissing om toegang te verlenen rekening te houden met de toereikendheid van deze maatregelen?

6. Indien het antwoord op de tweede vraag luidt dat het Unierecht van toepassing is, en ongeacht het antwoord op de derde en de vierde vraag, moet artikel 79, lid 1, AVG gegevensbescherming juncto artikel 47 Handvest EU dan aldus worden uitgelegd dat wanneer volgens het nationale recht van een lidstaat bepaalde categorieën van gegevens slechts na toestemming van een rechterlijke instantie mogen worden verstrekt, de ter zake bevoegde rechterlijke instantie ambtshalve rechtsbescherming moet verlenen aan de personen wier gegevens worden verstrekt, door van de overheidsinstantie die om toegang tot de gegevens heeft verzocht en waarvan bekend is dat zij in het verleden inbreuken in verband met persoonsgegevens heeft gepleegd, te verlangen dat zij informatie verstrekt over de maatregelen die op grond van artikel 33, lid 3, onder d), AVG zijn genomen en over de daadwerkelijke toepassing daarvan?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 3 mei 2023 (ECER 9.8.23) - C-383/23 – ILVA

Inbreuk AVG - Begrip “onderneming” – Berekening geldboete - Omzet van het concern - Verordening (EU) 2016/679

Verweerder, ILVA A/S heeft inbreuk gemaakt op artikel 83, leden 2 en 5 van verordening (EU) 2016/679, in samenhang met artikel 83, lid 9, artikel 5, lid 1, punt e), en lid 2, artikel 4, lid 1, en artikel 6 van deze verordening en nationale wetsbepalingen, vanwege het niet nakomen van haar verplichtingen als verwerkingsverantwoordelijke in verband met de bewaring van persoonsgegevens in de periode van mei 2018 tot en met januari 2019. ILVA A/S maakt als dochteronderneming deel uit van het concern Lars Larsen Group.

De vraag is o.a. of het begrip „onderneming” in artikel 83, lid 5 van verordening (EU) 2016/679 aldus moet worden opgevat dat bij de vaststelling van een geldboete wegens een inbreuk door een onderneming op de AVG rekening moet worden gehouden met de omzet van het concern waarvan de onderneming deel uitmaakt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 21 juni 2023 (ECER 3.8.23) - C-394/23 - Mousse

AVG – Verplicht invulveld met mevrouw of heer – Noodzakelijkheidsbeginsel - Verordening (EU) nr. 2016/679

Verzoekster betoogt dat: - de verplichting om een van de twee rubrieken „De heer” of „Mevrouw” in te vullen bij de onlineaanvraag van een vervoersbewijs, kortingskaart of abonnement op de website „SNCF Connect” niet voldoet aan de vereisten van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie. De omstandigheid dat de uitdrukkingen „De heer” of „Mevrouw” in commerciële correspondentie gangbaar zijn, zou niet volstaan ter rechtvaardiging van de noodzaak om deze gegevens te verzamelen.

De vraag is o.a. of de verzameling van gegevens met betrekking tot de aanspreektitels van klanten, die beperkt blijft tot de vermeldingen „De heer” of „Mevrouw”, als noodzakelijk kan worden beschouwd bij de uitlegging van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 27 juni 2023 (ECER 17.8.23) – C-416/23 - Österreichische Datenschutzbehörde

AVG – Verzoek om inzage - Begrip “buitensporig verzoek”- Verordening (EU) 2016/679

De klacht gaat over een verzoek om inzage toegezonden aan een in Nederland gevestigde vennootschap dat is afgewezen. De Datenschutzbehörde heeft de behandeling van de klacht krachtens artikel 57, lid 4, AVG afgewezen. Ter motivering gaf de Datenschutzbehörde aan dat de verzoeker om inzage in totaal 77 klachten bij haar had ingediend.

De vraag is o.a. af of „klachten” als bedoeld in artikel 77, lid 1, AVG ook vallen onder het begrip „verzoek” in artikel 57, lid 4, AVG, wanneer sprake is van een „buitensporig verzoek” op basis van ditzelfde artikel en of de toezichthoudende autoriteit in geval van „buitensporige” verzoeken vrij is in haar keuze om ofwel een redelijke vergoeding aan te rekenen op basis van de administratieve kosten van de behandeling van het verzoek ofwel de behandeling bij voorbaat te weigeren.

REGELGEVING

Commissie stelt procedureregels voor met betrekking tot de handhaving van de AVG in grensoverschrijdende zaken ([ECER](#))

OVERIG

- Videoconferentiesysteem van de EU-hoven voldoet aan de EU-regels inzake gegevensbescherming ([ECER](#))
- Is the UK data protection authority giving free pass to big tech giants? ([EU law analysis](#))
- Transferts de données vers les États-Unis : vers un arrêt Schrems III ? ([libertés chéries](#))
- More than Formal Recognition? ([verfassungsblog](#))
- How the Platform Work Directive Protects Workers' Data ([verfassungsblog](#))

The Commission's proposal of the new platform labour directive came with a core promise to platform workers in the EU: to recognize the impact algorithmic management has on their working conditions.(..)

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#)
- [Personal data protection](#) juli 2023
- [Right to the protection of one's image](#) juli 2023

Procesrecht en recht op eerlijk proces

ARREST – EHRM - Thanza t. Albanië – 4 juli 2023 –[persbericht](#) – [arrest](#) - [41047/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD004104719](#)

Hervormingen rechterlijke macht – Ontslag rechter Supreme court na corruptieonderzoek – Recht op eerlijk proces - Schending artikel 6 - Geen schending artikel 8 EVRM

In 2016 heeft de Albanese regering hervormingen doorgevoerd in de rechterlijke macht en een antecedentenonderzoek bij zittende rechters ingevoerd. Klager is op dat moment rechter bij het Albanese hooggerechtshof. Een onafhankelijke commissie oordeelt dat klager in de voor het antecedentenonderzoek in te vullen formulieren niet heeft vermeld dat hij kortstondig strafrechtelijk is onderzocht in een corruptiezaak, ongepast contact heeft gehad met personen binnen de georganiseerde misdaad en daardoor makkelijk onder druk gezet kon worden door criminelen. Dit leidt tot het ontslag van klager. Dit oordeel wordt door een speciale beroepskamer in stand gelaten.

Klager betoogt dat de artikelen 6, 8 en 13 EVRM zijn geschonden omdat hij in de procedure geen eerlijke en openbare behandeling heeft gehad door een onafhankelijk en onpartijdig tribunaal en het ontslag ervoor heeft gezorgd dat hij zijn werk niet meer kan doen. Het EHRM oordeelt als volgt.

Het antecedentenonderzoek levert op zichzelf geen schending op van artikel 6 EVRM. Wel heeft klager geen adequate mogelijkheid gehad om de bevindingen van het onderzoek betreffende het contact met personen binnen de georganiseerde misdaad aan te vechten, nu de bewijslast om dat tegen te spreken bij klager is gelegd en het wellicht onmogelijk was om iets tegen de beschuldigingen in te brengen, omdat klager geen toegang heeft gekregen tot het bewijs dat de commissie in het bezit zou hebben. Schending artikel 6 EVRM.

Het ontslag is volgens het EHRM een zware disciplinaire sanctie die met voldoende bewijs moet worden ondersteund vanwege het effect dat het ontslag op het privéleven van klager heeft. De autoriteiten hebben geconstateerd dat klager appartementen heeft gekocht en verbouwd terwijl klager en zijn familie destijds onvoldoende middelen hadden om dat te kunnen doen. Vervolgens heeft klager niet gerechtvaardigd waar grote hoeveelheden spaargeld vandaan kwamen in latere jaren. De handelswijze van de autoriteiten en hun toepassing van het nationale recht zijn niet willekeurig geweest en niet kennelijk onredelijk en de uitkomst ervan is evenmin disproportioneel. Er hebben zich geen tekortkomingen in de besluitvorming voorgedaan. Artikel 8 EVRM is derhalve niet geschonden.

 Judges and Organized Crime ([verfassungsblog](#))

ARREST – EHRM - European air transport Leipzig t. België – 11 juli 2023 –persbericht – arrest - 1269/13 - ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD00012691

Bestuurlijke boete – Beroepsprocedure – Artikel 6 EVRM – Begrip “gerecht”

Klager is een rechtspersoon opgericht naar Duits recht en heeft een vestiging in België. Tussen 2000 en 2006 is vastgesteld dat klager verschillende overtredingen heeft begaan van het besluit van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de bestrijding van luchtverkeerslawaai. Het openbaar ministerie heeft besloten niet over te gaan tot vervolging, maar heeft wel een aantal bestuurlijke boetes opgelegd. Klager heeft bij het bestuursorgaan dat de besluiten heeft opgelegd bezwaar ingediend tegen deze besluiten. Daarna heeft klager tegen een aantal besluiten administratief beroep ingesteld bij een beroepscollege voor het leefmilieu. Later is nog beroep ingesteld bij de Raad van State. De beroepen zijn niet-ontvankelijk verklaard wegens overschrijding van de beroepstermijn danwel ongegrond verklaard.

Geen schending van artikel 6, eerste lid, EVRM. Het Hof stelt vast dat de instantie die de boete heeft opgelegd en het beroepscollege voor het leefmilieu bestuursorganen zijn en dus niet kunnen worden aangemerkt als gerechten in de zin van artikel 6, eerste lid EVRM. De bezwaarprocedure en administratief beroepsprocedure bij de instanties waren met waarborgen omkleed omdat klager is gehoord en zich daarnaast ook schriftelijk kon verdedigen. Ook kon klager alle stukken raadplegen en was het mogelijk om documenten en ontlastende bewijsmateriaal in te dienen.

Vervolgens kon klager tegen de bestuurlijke boetes beroep instellen bij de Raad van State. In het geval van een bestuurlijke boete, is er sprake van een ‘ingestelde vervolging’ in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM. De Raad van State is bevoegd om te oordelen over de juistheid, relevantie en ontvankelijkheid van de gronden waarop de betwiste bestuurlijke boete is gebaseerd en is bevoegd te oordelen of het opleggen van een boete evenredig is met betrekking tot de vastgestelde feiten. De drie hoogste Belgische rechtscollages oordelen consequent en unaniem dat deze controle voldoet aan de eisen van artikel 6 EVRM.

Het Hof stelt vast dat de Raad van State heeft geoordeeld over alle aangevoerde middelen en ook is ingegaan op de evenredigheid van de opgelegde boetes. De Raad van State heeft klager in enkele beroepen niet-ontvankelijk verklaard omdat het beroep te laat was ingesteld. Klager had daarbij zelf niet voldaan aan de eisen die in het nationale recht zijn gesteld. Het recht op toegang tot de rechter is niet absoluut en er kunnen beperkingen worden ingesteld door het vaststellen van beroepstermijnen. Deze beperkingen mogen echter niet de essentie van het grondrecht aantasten. Staten hebben in dat kader ook een zekere beoordelingsmarge. Dergelijke termijnen zijn niet in strijd met artikel 6, eerste lid, EVRM

als ze een legitiem doel nastreven en er een redelijke verhouding is tussen het middel en het doel. In casu is er geen sprake van willekeur. De procedure bij de Raad van State voldoet aan de eisen die artikel 6, eerste lid, EVRM.

GECOMMUNICEERDE ZAAK – EHRM - Veldsink-Schoonbeek en Veldsink t. Nederland – 28 augustus 2023 - 26337/22 - subject matter of the case

Toegang tot rechter – Terugbetaling proceskosten bestuursrechtelijke procedure – Forfaitair systeem – Geen volledige vergoeding - Artikel 6 EVRM

Klagers hebben bezwaar gemaakt tegen het bevel tot het verwijderen van gebouwen op hun grond die volgens de gemeente in strijd met het bestemmingsplan zijn gebouwd. Zij zijn bij de ABRvS in het gelijk gesteld en kregen een vergoeding voor de kosten van juridische vertegenwoordiging op basis van een forfaitair systeem. Met een beroep op artikel 6, lid 1, EVRM klagen klagers dat hun recht op toegang tot de rechter is geschonden vanwege het feit dat hun proceskosten niet volledig zijn vergoed.

Vragen aan partijen: 1. Komt een 'forfaitair' systeem van terugbetaling van gerechtskosten in administratieve procedures neer op een beperking van het recht van klagers op toegang tot de rechter op grond van artikel 6, lid 1, EVRM (zie, mutatis mutandis, Černius en Rinkevičius t. Litouwen, nrs. 73579/17 en 14620/18, § 68, 18 februari 2020, en Dragan Kovačević t. Kroatië, nr. 49281/15, §§ 70-71, 12 mei 2022)? 2. Onverminderd het antwoord op de vorige vraag en ervan uitgaande dat er sprake is geweest van een beperking van het recht van klagers op toegang tot de rechter op grond van artikel 6, lid 1, van het Verdrag, werd met die beperking een legitiem doel nagestreefd (zie Černius en Rinkevičius, § 69, en Dragan Kovačević, § 76, beide hierboven aangehaald) en waren de aangewende middelen proportioneel ten opzichte van het beoogde doel (zie Zubac t. Kroatië [GC], nr. 40160/12, § 78, 5 april 2018, en de daarin aangehaalde zaken)?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 9 juni 2023 (ECER 3.8.23) - C-369/23 Vivacom Bulgaria

Verenigbaarheid nationale regels inzake rechterlijke bevoegdheid voor schadevorderingen tegen de hoogste bestuursrechter - Richtlijn 2006/112/EEG - Artikel 4, lid 3 en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU - Artikel 47 Handvest EU

Het hoofdgeding is gebaseerd op een cassatieberoep van BTK tegen een beslissing van de bestuursrechter in eerste aanleg, waarbij het beroep van BTK, tegen de hoogste bestuursrechter en het nationaal agentschap voor inkomsten is afgewezen. In het beroep had BTK aangevoerd dat zij schade had geleden ten belope van de btw- schulden die waren betaald op de naheffingsaanslag.

Verzoekende partij, BTK, heeft facturen uitgeschreven aan ondernemingen, op basis van contracten voor de verkoop van prepaidkaarten en vouchers voor telecommunicatiediensten, waarop btw van 0 % was vermeld. De verwerende partij, het nationaal agentschap voor inkomsten heeft daarom een naheffingsaanslag tegen BTK uitgevaardigd, waarbij werd vastgesteld dat BTK extra btw verschuldigd was. Tegen de aanslag werd administratief beroep (het belastinggeschil) en beroep in rechte (het hoofdgeding) ingesteld door BTK. In de administratieve beroepsprocedure werd de aanslag gehandhaafd door de rechter in eerste aanleg en tweede aanleg. In deze procedure oordeelde de hoogste bestuursrechter en zijn uitspraak is onherroepelijk.

De vraag is o.a. of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 Handvest EU in de weg staat aan een nationale regeling op grond waarvan een vordering tot vergoeding van schade die is veroorzaakt door een schending van het Unierecht door de hoogste bestuursrechter, waarbij die rechter verweerder is, door hem in laatste aanleg moet worden behandeld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 15 maart 2023 (ECER 20.7.23) - C-326/23 - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Benoeming rechter - Onafhankelijkheid en onpartijdigheid - Verordening (EG) nr. 1/2003 - Artikel 47 Handvest EU

De mededingingsautoriteit heeft een overeenkomst tussen de verzoekende partijen aangemerkt als een mededingingsbeperkende praktijk op de binnenlandse markt voor de productie en verkoop van grijs cement en staking ervan bevolen. Met dat besluit zijn aan die entiteiten geldelijke sancties opgelegd. De verzoekende partij heeft verzocht om vernietiging van het arrest, beëindiging van de procedure voor zover deze onrechtmatig zou zijn, en terugverwijzing van de zaak naar een rechtsprekende formatie die naar behoren is samengesteld, en, bij gebreke daarvan, vernietiging van het aan de orde zijnde arrest en terugverwijzing van de zaak naar de naar behoren samengestelde rechtsprekende formatie in de tweede aanleg. De verzoekende partij wijst ten aanzien van de onrechtmatigheid van de procedure op de omstandigheden rond de benoeming van de rechter, zijn gedrag na zijn benoeming en stelt dat de benoeming en zijn gedrag na de benoeming niet voldeed aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid.

1. Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU juncto artikel 47, eerste alinea, Handvest EU aldus worden uitgelegd dat de behandelende rechter een ingevolge het Unierecht en de grondwet van de betreffende lidstaat ontoelaatbare handeling (ontoelaatbaar verzoek) van een partij waarmee wordt opgekomen tegen de benoeming van een rechter – die naar nationaal recht en het Unierecht niet aan rechterlijke toetsing is onderworpen – door ter discussie te stellen of die rechter in staat is om uitspraak te doen, buiten beschouwing moet laten, aangezien er geen verband is tussen de omstandigheden van de benoemingsprocedure van de rechter en de omstandigheden van de betrokken zaak en er geen reële gronden zijn om zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid in twijfel te trekken op basis van andere omstandigheden dan het door de partij betwiste correcte verloop van de benoemingsprocedure, waaronder ook het gedrag van die rechter na zijn benoeming en zijn vatbaarheid voor beïnvloeding door de wetgevende of de uitvoerende macht, zodat die handeling naar nationaal recht is aan te merken als een onaanvaardbare actio popularis en kennelijk onverholen misbruik van het nationale procesrecht oplevert?

2. Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU juncto artikel 47, eerste alinea, Handvest EU aldus worden uitgelegd dat op doeltreffende en toereikende wijze aan de criteria met betrekking tot een bij wet ingesteld gerecht in de zin van het Unierecht wordt voldaan als partijen naar nationaal recht in het kader van een zogenaamde onpartijdigheidstoets of een verzoek om wraking van een rechter kunnen verlangen dat wordt getoetst welke impact alle omstandigheden rond de benoemingsprocedure en het gedrag van de rechter na zijn benoeming hebben op zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid in de aanhangige zaak?

NOOT – Grosam t. Tsjechië, EHRM 1 juni 2023

The Strasbourg Court Goes Astray ([verfassungsblog](#))

On 1 June 2023, the Grand Chamber of the ECtHR concluded a saga that even experts of the Strasbourg Court might have overlooked. In the Grosam case, the alleged shortcomings in the disciplinary procedure involving a Czech enforcement officer (bailliff) have been addressed.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 19 mei 2023 (ECER 1.8.23) - [C-389/23 Bulgarfrukt](#)

Europees betalingsbevel – Betekeningsverordening – Exceptie van niet of niet regelmatige betekening - Verordening nr. 1393/2007

Op verzoek van de in Duitsland gevestigde partij, Bulgarfrukt, heeft de rechter in eerste aanleg krachtens verordening nr. 1896/2006 een Europees betalingsbevel uitgevaardigd tegen de in Bulgarije gevestigde verwerende partij, Oranzherii Gimel II EOOD. De betekening of kennisgeving is krachtens verordening nr. 1393/2007 verricht via de Bulgaarse autoriteiten en de betekening of kennisgeving heeft volgens de autoriteiten in 2019 plaatsgevonden. In de veronderstelling dat de betekening of kennisgeving rechtsgeldig was geschied, heeft de voor het Europees betalingsbevel bevoegde rechter in Duitsland in 2020 de in artikel 18, lid 1, van verordening nr. 1896/2006 bedoelde uitvoerbaarverklaring afgegeven. In 2021 heeft de verwerende partij een verweerschrift ingediend tegen het betalingsbevel en voerde o.a. aan dat zij pas in 2021 van het Europees betalingsbevel had vernomen en gepreciseerd dat zij de exceptie van niet- of niet-regelmatige betekening of kennisgeving krachtens § 1092a ZPO (Duitse nationale regelgeving) wilde opwerpen. De verwerende partij stelt tot slot dat het Europees betalingsbevel niet aan haar is betekend of ter kennis gebracht.

De vraag is o.a. of verordening (EG) nr. 1393/2007 en verordening (EG) nr. 1896/2006 zich verzetten tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de rechter een Europees betalingsbevel nietig moet verklaren naar aanleiding van een ingesteld rechtsmiddel indien dat betalingsbevel niet of niet rechtsgeldig aan de verweerder betekend of ter kennis gebracht is.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(civil limb\)](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

ARREST – EHRM - Tristan t. Moldavië – 4 juli 2023 –[persbericht](#) – [arrest](#) – [13451/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD001345115](#)

Vervolgning onder oude recht – Wetswijziging - Veroordeling op basis van nieuw strafrecht was niet te voorzien en in strijd met artikel 7 EVRM

De zaak betreft een oud-burgemeester die klaagt dat zij is veroordeeld voor een misdrijf waarvan zij naar haar mening niet langer kon worden vervolgd, vanwege een wijziging van het Wetboek van Strafrecht terwijl de strafzaak tegen haar nog aanhangig was. Volgens de klagster waren de misdrijven waarvan zij werd beschuldigd niet langer strafbaar onder het nieuwe recht.

Het Hof overweegt dat het enige verschil tussen de formulering van de nieuwe en oude versie van de wet ziet op de termen die zijn gebruikt om de dader te definiëren: de nieuwe definitie van een "overheidsfunctionaris" bakent de groep personen af die vervolgd zou kunnen worden voor het misdrijf waarvan de klagster werd beschuldigd. Nu dit een bestanddeel van het misdrijf vormt, dient de nationale rechter terughoudend te zijn met het specificeren van de reikwijdte ervan, aldus het Hof. Hieraan is in deze zaak niet voldaan. De nationale rechter had geen enkele verklaring gegeven waarom de nieuwe definitie gelijkwaardig was aan de oude, hoewel de formulering wezenlijk anders was, en had niet geantwoord op de vraag of burgemeesters, waaronder de klagster, in een van de twee categorieën personen vielen die in de nieuwe definitie worden genoemd.

Het Hof oordeelt dan ook dat de klagster na de inwerkingtreding van het nieuwe strafrecht redelijkerwijs niet kon voorzien dat zij verder vervolgd en veroordeeld zou worden. Hieruit volgt dat de beslissing van de nationale rechter niet redelijkerwijs te voorzien was. Artikel 7 EVRM (geen straf zonder wet) is geschonden.

GECOMMUNICEERDE ZAAK - EHRM - [Martina t. Nederland](#) - 7 juli 2023 - [61433/21](#) - [Statement of facts](#)

Vrijspraak – Compensatie voor tijd in voorlopige hechtenis – Vermoeden van onschuld - Artikel 6 EVRM

Op 17 februari 2020 heeft het Gerechtshof Den Haag klager vrijgesproken van alle tenlasteleggingen die verband houden met de invoer van cocaïne. Vervolgens heeft klager een verzoek ingediend tot compensatie voor de tijd doorgebracht in voorlopige hechtenis (artikel 533, lid 1 Wetboek van Strafvordering) en een verzoek tot vergoeding van juridische kosten en uitgaven (artikel 530 Wetboek van Strafvordering). Het Gerechtshof Den Haag heeft deze verzoeken in twee afzonderlijke uitspraken afgewezen. Het hof heeft geoordeeld dat, aangezien de vrijspraak van klager een “technische” vrijspraak is geweest, er geen gronden zijn om hem een schadevergoeding toe te kennen. Met een beroep op artikel 6, lid 2 EVRM klaagt klager dat het Gerechtshof twijfels heeft geuit over zijn onschuld, ook al was hij van alle aanklachten vrijgesproken.

Het EHRM vraagt partijen of de uitspraken van het Gerechtshof verenigbaar zijn met het vermoeden van onschuld, zoals neergelegd in artikel 6, lid 2 EVRM (zie onder meer [Allen t. het VK](#), nr. 25424/09, §§ 120-26, EHRM 2013, en [Pasquini t. San Marino](#) (nr. 2), nr. 23349/17, §§ 48-54, 20 oktober 2020). Heeft het Gerechtshof in het bijzonder twijfels geuit over de onschuld van klager toen het oordeelde dat de vrijspraak van klager een “technische” vrijspraak is geweest?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 29 juni 2023 (ECER 18.8.23) - [C-400/23](#) - [VB II](#)

Strafprocedure in afwezigheid van de verdachte – Verstrekken van informatie – Recht op nieuw proces - Richtlijn (EU) 2016/343

De strafprocedure wordt van begin af aan gevoerd in afwezigheid van VB. Tot op heden is hij niet officieel op de hoogte gebracht van de aanklacht tegen hem. De reden hiervan is dat hij niet kan worden gelokaliseerd. In het vooronderzoek vluchtte hij voordat de politie de verdachten kon arresteren. Er werd ook een Europees aanhoudingsbevel tegen hem uitgevaardigd, maar hij kon niet worden gevonden. Gedurende het vooronderzoek en de gerechtelijke procedure werd hij vertegenwoordigd door drie aangewezen verdedigers. Geen van hen heeft hem ooit gezien of contact met hem of zijn familie gehad. De procedure is nog steeds aanhangig.

De vragen gaan o.a. over het voeren van een strafprocedure in afwezigheid van de verdachte. Hieronder vallen onder andere het verstrekken van informatie jegens de verdachte en het moment waarop deze kennisgeving zou moeten geschieden, het in kennis stellen van de beslissing in de verstekprocedure en het recht op een nieuw proces in aanwezigheid van de verdachte.

NOOT – [C-660/21](#) [Procureur de la Republique tegen K.B. en F.S.](#), HvJ 22 juni 2023

EU-Hof: Unierecht verzet zich niet tegen verbod op ambtshalve vaststelling door feitenrechter van verzuim om verdachte tijdig over zwingrecht te informeren ([ECER](#))

REGELGEVING – Elektronisch bewijsmateriaal

- Verordening (EU) 2023/1543 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2023 betreffende het Europees verstrekingsbevel en het Europees bewaringsbevel voor elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken en de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen als gevolg van een strafprocedure, [PB L 191 van 28.7.2023](#)
- Richtlijn (EU) 2023/1544 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2023 tot vaststelling van geharmoniseerde regels inzake de aanwijzing van aangewezen vestigingen en de aanstelling van wettelijke vertegenwoordigers ten behoeve van de vergaring van elektronisch bewijsmateriaal in strafprocedures, [PB L 191 van 28.7.2023](#)
- Definitieve vaststelling van EU-regels voor betere toegang tot elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken ([ECER](#))

REGELGEVING - overig

- Besluit nr. 1/2023 van het Gespecialiseerd Comité dat is opgericht bij artikel 8, lid 1, punt r), van de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, van 19 juni 2023 tot vaststelling van een standaardformulier voor verzoeken om wederzijdse rechtshulp [2023/1621], [PB L 199 van 9.8.2023](#)

OVERIG

- Nieuwe leidraad bij Cybercrime Verdrag: bevestiging ruime bevoegdheden voor het verzamelen van elektronisch bewijsmateriaal en internationale samenwerking. ([BS-06-07-2023](#))
- Artikel: Over het interstatelijke vertrouwensbeginsel bij het JIT en de Sky-ECC-operatie. ([BS-04-07-2023](#))

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

ARREST – EHRM - [Camara t. België](#) – 18 juli 2023 - [persbericht](#) – [arrest](#) - [49255/22](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0718JUD004925522](#)

Asielcrisis – Rechtsstaat en rechtszekerheid vereisen het voldoen aan rechterlijke uitspraken – Artikel 6 EVRM – Schending

Klager heeft verzocht om internationale bescherming. Van juli tot november 2022 heeft hij geen onderdak gekregen, ondanks een gerechtelijk bevel om hem te voorzien van materiële hulp en een verblijfplaats. Het gerechtelijk bevel dat was uitgesproken op 22 juli 2022, werd definitief op 29 augustus 2022, en werd uiteindelijk uitgevoerd op 4 november 2022. Het EHRM stelt vast dat de afdwingbaarheid van het bevel vereiste dat de Staat het initiatief zou nemen tot tenuitvoerlegging, maar dat dit pas is

gebeurd na een voorlopige voorziening, toegewezen door het EHRM op 31 oktober 2022. (Overigens zijn er momenteel 358 vergelijkbare zaken aanhangig bij het Hof waarin voorlopige voorzieningen zijn toegewezen.) Het Hof kan niet anders dan constateren dat de Belgische autoriteiten er systematisch niet in slagen om rechterlijke beslissingen uit te voeren met betrekking tot de opvang van internationale asielzoekers. Het Hof is zich bewust van de uitdagingen waar de Belgische overheid voor staat, maar kan toch niet aanvaarden dat de tijd die het heeft geduurd om het gerechtelijk bevel, gericht op de bescherming van de menselijke waardigheid, uit te voeren, redelijk was. Het systematisch tekortschieten overbelast zowel de nationale rechter als het EHRM. Het Hof oordeelt dat er niet slechts vertraging is geweest, maar eerder een duidelijke weigering om te voldoen aan gerechtelijke bevelen, zodat de kern zelf in het gedrang is gekomen van het door artikel 6 EVRM beschermde recht. Dit moet worden uitgelegd in het licht van de Preambule bij het Verdrag, en daarom in het licht van de rechtsstaat. Een van de fundamentele aspecten van de rechtsstaat is het principe van rechtszekerheid, dat in het bijzonder vereist dat wanneer de rechter definitief over een kwestie heeft beslist, die beslissing niet in twijfel mag worden getrokken. Het EHRM oordeelt unaniem dat een schending heeft plaatsgevonden van artikel 6 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 10 mei 2023 (ECER 3.7.2023) – [C-299/23 - Darvate e.a.](#)

Beroepsprocedure – Weigering visa voor studiedoeleinden – Doeltreffend rechtsmiddel - Richtlijn 2016/801

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en Unieburgerschap](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 22 mei 2023 – [C-313/23 - JT Inspektorat kam Visshia sadeben savet e.a](#) - [C-316/23](#) – [C-332/23](#)

Toegang tot banksaldi rechters - Toezichthouder - AVG - Verordening (EU) 2016/679 – Artikel 47 Handvest EU

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 11 april 2023 en 6 april 2023 (ECER 4.7.2023) – [C-256/23](#) en [C-290/23](#) - [ECHA e.a.](#)

Vergoedingen administratieve kosten – Europees agentschap voor Chemische Stoffen – Beroep tegen beslissing agentschap - Verordening (EG) nr. 1907/2006 - Artikel 299 VWEU

Verweersters hebben bij verzoekster (het Europees agentschap voor Chemische Stoffen (ECHA)) een registratiedossier ingediend waarbij zij aanspraak maakten op lagere vergoedingen en vergoedingen voor administratieve kosten. Verzoekster stelt dat verweersters geen aanspraak konden maken op vermindering van de vergoeding voor administratieve kosten. Omdat verweersters de vergoeding niet hebben betaald, heeft verzoekster beroep ingesteld waarbij zij van verweersters betaling vordert van de administratieve kosten.

De vraag is o.a. of op grond van artikel 94, lid 1, van verordening (EG) nr. 1907/2006 en artikel 299 VWEU ter zake van de uitvoerbaarheid van beslissingen van het Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) beroep kan worden ingesteld door het Agentschap.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 26 april 2023 (ECER 3.7.2023) – [C-292/23 - Parquet européen](#)

Europees Openbaar Ministerie – Getuigenverklaring – Beroep tegen procedurele handeling EOM – Rechterlijke toetsing - Verordening (EU) 2017/1939

Verweerders, tegen wie door het Europees Openbaar Ministerie een onderzoek wegens subsidiefraude en valsheid in geschrifte loopt, hebben beroep ingesteld tegen het oproepen van twee getuigen. De gedelegeerde Europese aanklagers betwisten dat het door verweerders ingestelde beroep in behandeling kan worden genomen.

De vraag is o.a. of artikel 42, lid 1, van verordening (EU) 2017/1939 zich verzet tegen een nationale regeling waarbij er geen rechterlijke toetsing plaats kan vinden van een procedurele handeling van het Europees Openbaar Ministerie (EOM) die rechtsgevolgen ten aanzien van derden creëert.

Rechtsstaat en rechterlijke macht

ARREST – EHRM - Tuleya t. Polen – 6 juli 2023 - [persbericht](#) – [arrest](#) - [54588/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0706JUD005458813](#)

Rechterlijke macht – Disciplinaire maatregelen – Bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig gerecht – Schending artikel 6, 8 en 10 EVRM – Voorzien bij wet

Klager is een bekende rechter die in Polen actief betrokken is bij de bescherming van de rechtsstaat. Tegen hem zijn in 2018 vijf vooronderzoeken ingesteld wegens verschillende gedragingen waaruit zou blijken dat klager de grenzen van de rechterlijke onafhankelijkheid zou hebben overschreden. De onderzoeken zagen op uitlatingen van klager bij publieke optredens en in televisieprogramma's of gedragingen in zijn functie als rechter. Een van de onderzoeken is ingesteld nadat klager prejudiciële vragen heeft gesteld aan het Hof van Justitie van de EU over nieuwe disciplinaire maatregelen ten aanzien van rechters. Na de verschillende onderzoeken heeft de Disciplinaire Kamer van het Poolse hooggerechtshof de immuniteit van klager als rechter opgeheven en is klager voor de duur van twee jaar geschorst als rechter. Daarnaast is bepaald dat klagers salaris tijdens de schorsing wordt verlaagd. De Disciplinaire Kamer is in 2022 vervangen door een andere Kamer. Deze heeft de schorsing opgeheven en de verlaging van het salaris teruggedraaid. Het strafrechtelijke onderzoek naar klager loopt nog steeds en geen van de vooronderzoeken hebben geleid tot het opleggen van disciplinaire maatregelen.

Schending van artikel 6, eerste lid, EVRM. De Disciplinaire Kamer van het Poolse hooggerechtshof heeft de immuniteit van klager opgeheven. De rechters in die kamer zijn benoemd door de Poolse president op aanbeveling van de nationale raad voor de rechtspraak, die onvoldoende onafhankelijkheid heeft van de uitvoerende en wetgevende macht. Het Hof constateert dat de Disciplinaire Kamer van het hooggerechtshof niet kan worden aangemerkt als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat is ingesteld bij wet, in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM. Het Hof verwijst daarbij naar motiveringen bij de eerder gewezen arresten *Reczkowicz* en *Juszczyszyn*.

Schending van artikel 8 EVRM. Er is tegen klager een strafrechtelijk vooronderzoek ingesteld wegens het stellen van prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU in strijd met artikel 267 VWEU. De maatregelen van opheffen van immuniteit en schorsing trekken de rechterlijke integriteit en de professionele reputatie van klager in twijfel en hebben impact op zijn privéleven. De maatregelen vallen dus onder de werkingssfeer van artikel 8 EVRM en zijn ook een beperking op het grondrecht. In de Poolse wetgeving is een wettelijke grondslag te vinden voor de maatregelen. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de wetgeving en maatregelen de rechterlijke onafhankelijkheid ondermijnen en in strijd zijn met artikel 267 VWEU. De maatregelen zijn opgelegd door de Disciplinaire Kamer van het Poolse hooggerechtshof. Dat is geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM. Ook was het oordeel om de immuniteit op te heffen en klager te schorsen niet voorzienbaar voor

klager. Het Hof oordeelt dan ook dat er geen sprake is van een beperking van het grondrecht die bij wet is voorzien.

Schending van artikel 10 EVRM. Drie van de onderzoeken betreffen gedragingen die vallen onder de werkingssfeer van artikel 10 EVRM. Klager heeft in zijn hoedanigheid als rechter en als lid van een organisatie voor rechters, uitlatingen gedaan over de hervormingen van de rechterlijke macht in een televisieprogramma en bij publieke bijeenkomsten. Het Hof constateert dat er sprake is van een causaal verband tussen de uitlatingen die klager heeft gedaan en het opheffen van de immuniteit van klager en de opgelegde tijdelijke schorsing. Er is dan ook sprake van een beperking van het recht gewaarborgd in artikel 10 EVRM. Op grond van de Poolse wetgeving is het mogelijk om onderzoek naar rechters in te stellen. Volgens het Hof waren de maatregelen voor klager echter niet voorzienbaar. De onderzoeken naar de gedragingen van klager zijn geïnitieerd door een functionaris die verantwoordelijk is voor tuchtzaken. Klager is niet geïnformeerd over het verloop van de onderzoeken en kon slechts een schriftelijke verklaring geven. Aan klager hadden minimale procedurele waarborgen moeten worden geboden. Die waarborgen zijn echter niet geboden. Ook zijn de maatregelen van de opheffing van de immuniteit en de schorsing opgelegd door een instantie die niet kan worden aangemerkt als een onafhankelijke en onpartijdig gerecht ingesteld bij wet, in de zin van artikel 6 EVRM. De beperking van het recht van artikel 10 EVRM kan niet als rechtmatig worden aangemerkt. Er was weliswaar een wettelijke grondslag, maar die bood klager geen bescherming tegen willekeur.

 EHRM: meerdere schendingen in zaak tuchtrecht Poolse rechters (NJB)

ARREST – EHRM - Manole t. Moldavië – 18 juli 2023 –persbericht – arrest - 26360/19 - ECLI:CE:ECHR:2023:0718JUD002636019

Rechterlijke macht - Disciplinaire sanctie opgelegd aan rechter – Ontslag – Uitlatingen aan media over dissenting opinion van rechter – Artikel 10 EVRM - Schending

Klaagster was werkzaam als rechter in het Hof van beroep van Chişinău. In 2017 heeft ze met twee andere rechters in de meervoudige kamer zitting gehad in een zaak die ging over de appeltermijn in een zaak tussen een krant en de voorzitter van het Moldavische parlement. In een openbare zitting is het dictum van het arrest voorgelezen. Bij het arrest is een dissenting opinion van klager toegevoegd. Voordat de tekst van het arrest online was gepubliceerd, maar na de zitting, heeft een journalist van het televisiekanaal dat verbonden is aan de krant die betrokken was bij de rechtszaak, met klager contact opgenomen over de dissenting opinion. Klager heeft de journalist uitleg gegeven over de redenen voor haar dissenting opinion. Het televisiekanaal heeft diezelfde dag een artikel gepubliceerd over de communicatie met klager en de inhoud van haar afwijkende mening. Een gerechtelijk inspecteur heeft de Raad voor de magistratuur een notitie gestuurd over de informatie uit de media met betrekking tot de zaak en de openbaarmaking door klager van de dissenting opinion. Omdat de Raad heeft vastgesteld dat het gedrag van klager in strijd was met de wet die de positie van rechters regelt, heeft de Raad de president van de republiek Moldavië verzocht om klager te ontheffen uit haar functie als rechter. De president heeft in juli 2017 het verzoek ingewilligd. Klager heeft tegen dat besluit beroep ingesteld bij het Hoogerechtshof, dat het beroep in november 2018 ongegrond heeft verklaard.

Schending van artikel 10 EVRM. Het Hof constateert dat het ontslag van klager uitsluitend is gebaseerd op het feit dat zij haar dissenting opinion aan een journalist kenbaar had gemaakt voordat het arrest was gepubliceerd, maar wel na de zitting waar de dissenting opinion openbaar was gemaakt. Er is sprake van een beperking op artikel 10 EVRM. De beperking heeft een wettelijke grondslag en de wet was ook toegankelijk voor klager. Het Hof neemt aan dat de wetgeving voorzienbaar is geweest voor klager en dat de beperking ook legitiem was gezien het doel van het waarborgen van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht.

Ten aanzien van de vraag of de beperking ook noodzakelijk was in een democratische samenleving overweegt het Hof dat klager in beginsel gebonden was aan de plicht om in haar functie discretie te betrachten, mede om de onpartijdigheid van rechters en de rechtspraak te waarborgen, en dat die discretie haar ervan zou hebben moeten weerhouden om uitlatingen te doen in de media als het arrest met de dissenting opinion nog niet is gepubliceerd. De rechtszaak betrof weliswaar een aangelegenheid

van nationaal belang, maar klagster heeft de keuze gemaakt om, ondanks het feit dat haar afwijkende standpunt bekend was, de specifieke vragen van de journalist te beantwoorden. Ten aanzien van de proportionaliteit van de opgelegde sanctie, constateert het Hof dat de door de Raad gekozen wettelijke procedure weinig waarborgen bood tegen de ruime beoordelingsmarge die de Raad daarin ook had. Ook heeft het Hooggerechtshof in de zaak alleen geoordeeld over het standpunt van klagster zonder dat het heeft gekeken naar de door de Raad gevolgde procedure en heeft het geen evenredigheidstoets toegepast. Ontslag was ten tijde van de zaak de enige sanctie die aan klagster kon worden opgelegd. Dat is een zeer zware sanctie die het einde betekende van haar loopbaan. De staat heeft, naar oordeel van het Hof, geen argumenten ingebracht die een rechtvaardiging zouden kunnen vormen voor de zwaarte van deze sanctie. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat ten tijde van het beroep bij het hooggerechtshof de wet werd gewijzigd, waardoor het ook mogelijk zou worden om een minder zware sanctie dan ontslag op te leggen bij gedragingen zoals die van klagster.

ARREST – HvJ - gevoegde zaken C-615/20 en C-671/20 – Y.P. e.a. en M.M. – 13 juli 2023 – Polen – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2023:562 – persbericht – conclusie – arrest

Hervorming rechterlijke macht – Onafhankelijkheid – Tuchtkamer – Strafrechtelijke vervolging rechter – Recht op effectieve rechtsbescherming - Artikel 2 en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU - Artikel 47 Handvest EU

Het voorwerp van de inbreukprocedure in de zaak C-204/21, Commissie/Polen valt gedeeltelijk samen met de onderhavige prejudiciële procedure. De vragen gaan over de verenigbaarheid met het Unierecht van bepaalde aspecten van de recente hervorming van het Poolse gerechtelijk bestel. De vragen betreffen de toestemming die de tuchtkamer heeft verleend om een rechter te vervolgen en te schorsen, waarmee zij hem of haar het recht ontnemt om uitspraak te doen in bepaalde aan deze rechter toegewezen strafzaken.

Na de beslissing van de tuchtkamer is de president van de kamer waarin de rechter zitting had, gelast de samenstelling van de rechtsprekende formatie te wijzigen in alle zaken die in eerste instantie aan deze rechter waren toegewezen. Volgens Pools recht is alleen de rechtsprekende formatie die het gehele proces heeft gevoerd bevoegd om daarin uitspraak te doen, bijgevolg moeten de strafzaken weer opnieuw worden behandeld.

Volgens de verwijzende rechter is deze situatie in strijd met artikel 47 van het Handvest, in het bijzonder met het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en het recht van eenieder op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Indien het Hof zou beslissen dat de tuchtkamer deze toestemming volgens het Unierecht niet rechtmatig kon verlenen, wenst de verwijzende rechter te vernemen welke gevolgen deze conclusie heeft voor de samenstelling van de rechterlijke instantie waarbij de strafzaak aanhangig is gemaakt.

Nederland, België, Denemarken, Zweden, Finland en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof oordeelt dat nationale rechterlijke instanties een handeling waarbij in strijd met het Unierecht de schorsing van een rechter wordt gelast, buiten toepassing moeten laten.

- EU-Hof: een beslissing op grond waarvan in strijd met het EU-recht de schorsing van een rechter wordt gelast moet buiten toepassing worden gelaten ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 22 mei 2023 – [C-313/23](#) - [JT Inspektorat kam Visshia sadeben savet e.a](#) - [C-316/23](#) – [C-332/23](#)

Toegang tot banksaldi rechters - Toezichthouder - AVG - Verordening (EU) 2016/679 – Artikel 47 Handvest EU

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 24 april 2023 (ECER 19.7.23) - [C-349/23](#) – [Zetschek](#)

Gelijke behandeling leeftijd en beroep – Verzoek om uitstel pensionering rechter - Discriminatie – Richtlijn 2000/78/EG

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 1 juni 2023 (ECER 1.8.23) - [C-374/23](#) – [Adoreikė](#)

Bezoldiging rechters – Onafhankelijkheid van rechters

Verzoekers zijn rechters bij de bestuursrechtbank in eerste aanleg. Zij vorderen vergoeding van schade ten bedrage van respectievelijk 74 286,09 EUR en 95 620,17 EUR, onder meer omdat de hoogte van hun bezoldiging afhangt van de politieke wil van de uitvoerende en wetgevende machten, hetgeen niet alleen onverenigbaar is met het in artikel 109, lid 2, van de grondwet van de Republiek Litouwen verankerde beginsel van de onafhankelijkheid van rechters, maar ook met de internationale verplichtingen van de Republiek Litouwen.

De vraag is o.a. af of artikel 2 en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU aldus moeten worden uitgelegd dat daarmee de wetgevende en de uitvoerende macht van de lidstaten een onbeperkte en exclusieve discretionaire bevoegdheid wordt verleend om door middel van een nationale wettelijke regeling de bezoldiging van rechters vast te stellen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 13 juni 2023 (ECER 2.8.23) - [C-390/23](#) - [Rzecznik Finansowy](#)

Ambtshalve toetsing oneerlijk beding - Rechtsprekende formatie – Lekenrechter - Richtlijn 93/13/EEG

Betalingsbevelprocedure op basis van een orderbriefje. Buitengewoon beroep tegen een betalingsbevel Schending van het beginsel van de rechtsstaat. Beginsel van gebondenheid aan het internationale recht en het beginsel van consumentenbescherming doordat is verzuimd om ambtshalve het oneerlijke karakter van contractuele bedingen in een kredietovereenkomst te onderzoeken en te onderzoeken of de kredietovereenkomst van kracht blijft wanneer de oneerlijke contractuele bedingen eruit worden geschrapt.

De vraag is o.a. af of artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47, tweede alinea, Handvest EU zich verzet tegen een regeling van nationaal recht waarin is bepaald dat de rechterlijke instantie van laatste aanleg bij de behandeling van een buitengewoon beroep ingesteld tegen een onherroepelijke uitspraak beslist in een rechtsprekende formatie waarin een persoon (lekenrechter) zitting heeft.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 13 juni 2023 (ECER 2.8.23) - [C-390/23](#) - [Rzecznik Finansowy](#)

Ambtshalve toetsing oneerlijk beding - Rechtsprekende formatie – Lekenrechter - Richtlijn 93/13/EEG

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces civiel](#)

OVERIG

- New EIN-DRI Rule of Law Report 2023 ([ECHRblog](#))
- Restoring the Rule of Law By Breaching It ([verfassungsblog](#))
- How to Form the Czech Constitutional Court? ([verfassungsblog](#))
A newly elected president, Petr Pavel, is selecting almost all of the fifteen members of the Czech Constitutional Court ("CCC") during the next two years. Unexpectedly, Pavel's selection process has sparked a great deal of controversy and discussion about how a president should choose constitutional judges. What happened?

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#) aug 2023

Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling

ARREST – EHRM - [Nemtsova t. Rusland](#) – 11 juli 2023 –[persbericht](#) – [arrest](#) - [43146/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD004314615](#)

Onderzoek naar moord op prominente politicus - Artikel 2 EVRM

De zaak gaat over het onderzoek naar de moord op klagers vader, Boris Nemtsov, een prominente politicus en oppositieleider, die in 2015 naast het Kremlin in Moskou is vermoord. Het Hof oordeelt dat de Russische autoriteiten onvoldoende hebben onderzocht wie de moordopdracht heeft gegeven. Evenmin is onderzocht wat het motief achter de moord is geweest en of er mogelijke betrokkenheid van bepaalde overheidsfunctionarissen was. Het onderzoek is in zijn geheel niet effectief geweest.

ARREST – EHRM - Verzilov e.a. t. Rusland – 29 augustus 2023 –persbericht – arrest – 25276/15 - ECLI:CE:ECHR:2023:0829JUD002527615

Mishandeling door kozakken tijdens optreden Pussy Riot – Onvoldoende onderzoek - Artikelen 3 en 10 EVRM - Schending

Tijdens de olympische winterspelen in Sochi in 2014 hebben klagers, leden van de feministische band Pussy Riot, een spontaan optreden gegeven voor een olympisch reclamebord. Zij zijn tijdens het optreden aangevallen en met een zweep en pepperspray mishandeld door een groep mannen, waarvan drie in Kozakken-uniform, waardoor zij het optreden moesten staken. Klagers zijn naar de politie gegaan. Er is onderzoek gedaan, maar dit heeft niet tot vervolging geleid.

Bij het EHRM stellen klagers dat de staat verantwoordelijk was voor de aanval en dat de staat vervolgens heeft verzuimd om een effectief onderzoek in te stellen.

Het EHRM oordeelt dat op basis van de medische verklaringen, getuigenverklaringen en videobeelden, buiten redelijke twijfel is vast komen te staan dat de mishandelingen hebben plaatsgevonden en dat de gedragingen ernstig genoeg zijn om binnen het bereik van artikel 3 EVRM (verbod op foltering of onmenselijke behandeling) te vallen. Het onderzoek van de politie naar de mishandelingen is onvoldoende geweest, nu er geen moeite is gedaan om de Kozakken te identificeren en er onvoldoende oog is geweest voor de tegenstrijdigheden in de verklaringen van de Kozakken. Het ontbreken van een effectief onderzoek levert een schending van artikel 3 EVRM op.

Voorts oordeelt het EHRM dat de Kozakkendienst tijdens de olympische spelen als taak had de politie te assisteren en zodoende de gedragingen van de Kozakken onder de verantwoordelijkheid van de staat vielen. De Kozakkendienst werd gefinancierd door en stond onder controle van de staat. Minstens twee van hen droegen tijdens de aanval een Kozakkenuniform en konden daarom geacht worden hun officiële taak in de ordehandhaving te vervullen, zodat het niet uitmaakt of zij formeel in dienst waren of niet. Tot slot waren de bevoegdheden van de Kozakken niet formeel bij wet geregeld en is niet duidelijk geworden of zij wel in staat waren en een opleiding hadden gehad om de openbare orde te kunnen handhaven. De Russische staat was aldus verantwoordelijk voor de vernederende behandeling van klagers. Als gevolg daarvan is ook de vrijheid van meningsuiting in artikel 10 EVRM geschonden, nu klagers hun optreden niet vrijelijk konden opvoeren.

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – EHRM - M.A. e.a. t. Frankrijk – 27 juni 2023 –persbericht 31.8.23 – beslissing – 63664/19 - 64450/19 - 24387/20 - 24391/20 - 24393/20 - ECLI:CE:ECHR:2023:0627DEC006366419

Criminalisering prostitutie - Artikelen 2, 3 en 8 EVRM

Klagers zijn tweehonderdeenenzestig mannen en vrouwen van verschillende nationaliteiten die stellen dat zij “gewoonlijk betrokken zijn bij prostitutie, op een legale manier volgens de bepalingen van de Franse wet”. Bij wet van 13 april 2016 is de criminalisering van klanten van prostituees ingevoerd. Volgens klagers worden zij daardoor ertoe aangezet om hun werk op clandestiene wijze uit te voeren, waardoor zij juist meer worden blootgesteld aan risico's voor hun fysieke integriteit. Het beïnvloedt bovendien hun privéleven.

Het Hof doet nog geen uitspraak ten gronde, maar verklaart klagers ontvankelijk. Klagers kunnen worden aangemerkt als slachtoffer in de zin van artikel 34 EVRM.

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – EHRM - Chennouf e.a. t. Frankrijk – 20 juni 2023 - persbericht 13.7.23 - [beslissing](#) - [4704/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0620DEC000470419](#)

Recht op leven – Terroristische aanslag - Positieve verplichting – Artikel 2 EVRM

Bij een terroristische aanslag in Montauban zijn twee militairen vermoord. De klacht is ingediend door de ouders, weduwe en zoon van een van de militairen. Klagers klagen dat de autoriteiten hebben nagelaten de nodige maatregelen te nemen om de aanslag te voorkomen. Daarmee hebben ze hun positieve verplichting om het recht op leven te beschermen geschonden.

Het Hof merkt op dat rekening moet worden gehouden met de bijzondere moeilijkheden die inherent zijn aan het voorkomen van terroristische aanslagen. In de tweede plaats heeft het Hof vastgesteld dat alle klagers een schadevergoeding hebben gekregen. Het Hof concludeert dat klagers niet langer kunnen worden aangemerkt als slachtoffer, in de zin van artikel 34 EVRM. De klacht is niet ontvankelijk.

Sport

ARREST – EHRM - Semenya t. Zwitserland – 11 juli 2023 - [persbericht](#) – [arrest](#) – [10934/21](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0711JUD001093421](#)

Verplichte hormoonbehandeling hardloopster - Verbod op discriminatie – Geen effectieve remedie – Artikel 8 EVRM – Artikel 13 EVRM – Artikel 14 EVRM

Klaagster in deze zaak is een professioneel hardloopster die een hoog testosterongehalte heeft als gevolg van *Differences of Sex Development* (DSD). Zij klaagt over voorschriften van de Wereldatletiekbond (IAAF) die voorschrijven dat zij haar testosterongehalte door een hormoonbehandeling onder een bepaald punt moet houden om te kunnen deelnemen aan internationale atletiektornooien. Als zij hier niet aan voldoet wordt het klaagster op grond van haar (genetische) geslachtskenmerken verboden deel te nemen aan internationale atletiekwedstrijden. Dit is volgens vaste rechtspraak van het Hof alleen toegestaan in het geval van 'zeer zwaarwegende redenen.'

Als gevolg van een arbitrageverplichting stond alleen een rechtsgang naar eerst het CAS (*Court of Arbitration of Sports*) en daarna het Federale Hof open. Het CAS benoemt in zijn uitspraak dat de hormoonbehandeling 'aanzienlijke' bijwerkingen heeft, dat ook mét de hormoonbehandeling niet gegarandeerd is dat de atletes in kwestie het voorgeschreven testosteron-gehalte zullen hebben en dat bewijs ontbreekt dat een hoger testosterongehalte tot een daadwerkelijk significant voordeel leidt, maar gaat niet in op hoe deze punten zich verhouden tot het EVRM. Het Federale Hof gaat vervolgens ook niet op deze punten in. Tegen die achtergrond oordeelt het EHRM dat niet is komen vast te staan dat er zwaarwegende redenen zijn die kunnen rechtvaardigen dat er onderscheid wordt gemaakt op basis van geslacht of geslachtskenmerken. De artikelen 8 en 14 EVRM zijn geschonden, aldus het Hof.

Er is daarnaast ook een schending van artikel 13 EVRM, omdat er geen effectieve remedie voorhanden was die voldoende institutionele en procedurele waarborgen aan klaagster bood om haar rechten onder het EVRM te beschermen.

- Sport : Les traitements hormonaux dans les compétitions internationales ([libertés chéries](#))
- A Human Rights Breakthrough in Sports Law? ([verfassungsblog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 7 juni 2023 (ECER 24.7.23) – [C-365/23](#) - [Arce](#)

Beroepssporter – Overeenkomst – Consumentenrecht? - Richtlijn 93/13/EEG

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

Staatssteun

ARREST – HvJ - gevoegde zaken C-73/22 P en C-77/22 P – Grupa Azoty e.a. / Commissie en Advansa Manufacturing e.a. / Commissie en Dralo – 13 juli 2023 – ECLI:EU:C:2023:570 – conclusie – arrest

Staatssteun – Richtsnoeren inzake handel in broeikasgasemissierechten na 2021 – Begrip voor beroep vatbare handeling - Beroep door particulieren - Richtlijn 2003/87/EG - Richtlijn (EU) 2018/410

De verzoekende ondernemingen vorderen vernietiging van de beschikkingen van het Gerecht in zaken T-726/20 en T-741/20 waarbij het Gerecht hun beroepen tot gedeeltelijke nietigverklaring van de mededeling van de Commissie van 25 september 2020, „Richtsnoeren betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021” niet-ontvankelijk heeft verklaard.

Deze zaken bieden het Hof de gelegenheid om zeer belangrijke verduidelijkingen aan te brengen in de uitlegging van bepaalde voorwaarden op basis waarvan een beroep dat particulieren bij het Gerecht instellen ontvankelijk is, te weten het begrip „voor beroep vatbare handeling” en de voorwaarde van rechtstreekse geraaktheid, alsook de verhouding tussen deze twee voorwaarden.

Hof: De hogere voorzieningen in de zaken C 73/22 P en C 77/22 P worden afgewezen.

- EU-Hof: de niet vermelding van een bepaalde bedrijfstak in staatssteunrichtsnoeren verhindert niet dat lidstaat steun voor ondernemingen aanmeldt op grond van een richtlijn ([ECER](#))

CONCLUSIE – HvJ - gevoegde zaken C-693/21 P en C-698/21 P – EDP España / Naturgy Energy Group en Commissie – A-G Pitruzzella - 13 juli 2023 – ECLI:EU:C:2023:591 – conclusie

Staatssteun – Door Spanje ten gunste van steenkoolcentrales vastgestelde maatregel om milieuvriendelijke investeringen te bevorderen – Formele onderzoeksprocedure – Motiveringsplicht – Beroep tot nietigverklaring - Verordening (EU) 2015/1589 - Artikel 107, lid 1, en Artikel 108, lid 2, VWEU

Met twee gevoegde hogere voorzieningen verzoeken rekwirantes om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 8 september 2021, Naturgy Energy Group/Commissie waarbij het verzoek tot nietigverklaring van besluit C(2017) 7733 final van de Commissie van 27 november 2017 betreffende steunmaatregel SA.47912 (2017/NN) – Milieustimuleringsmaatregel voor steenkoolcentrales werd afgewezen.

A-G geeft het Hof in overweging: het eerste middel in hogere voorziening toe te wijzen het bestreden arrest te vernietigen en het besluit van de Commissie nietig te verklaren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 7 februari 2023 (ECER 21.8.23) - C-391/23 - Braila Winds

Staatssteun – Belasting opgelegd aan bepaalde elektriciteitsproducenten – Hernieuwbare energiebronnen - Discriminatie

De verzoekende partij, Brăila Winds SRL, is een van de dochterondernemingen van de ENGIE-groep en produceert windenergie door middel van een windturbine die zij in eigendom heeft. Met ingang van 1 november 2021 is een belasting van 80 % ingevoerd die wordt geheven over de door

elektriciteitsproducenten gerealiseerde extra inkomsten als gevolg van o.a. het verschil tussen de gemiddelde maandelijkse verkoopprijs van elektriciteit. Producenten van elektriciteit uit fossiele brandstoffen en producenten van elektriciteit uit biomassa hoeven deze belasting niet te betalen.

De vraag is o.a. of de bepalingen van de artikelen 107 en 108 VWEU aldus moeten worden uitgelegd dat een nationale regeling, waarvan slechts aan bepaalde elektriciteitsproducenten een belasting wordt opgelegd, staatssteun voor vrijgestelde entiteiten vormt waarvoor een meldingsplicht geldt en of de regeling discriminerend is indien zij slechts geldt voor bepaalde producenten van elektriciteit, waaronder die van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen.

EUROPESE COMMISSIE

Mededeling van de Commissie tot verlenging van de overgangperiode die is vastgesteld in de richtsnoeren voor staatssteun aan luchthavens en luchtvaartmaatschappijen wat betreft regionale luchthavens 2023/C 244/01, PB C 244 van 11.7.2023 – (ECER) - (Europa decentraal)

OVERIG

- Europese Commissie keurt Nederlandse steunmaatregel goed voor goederenvervoer over het spoor (ECER)
- Europese Commissie keurt twee Nederlandse steunregelingen goed (ECER)

Het gaat om een herinvoering van de steunregeling ten behoeve van gasopslag in de Bergermeerpolder alsmede om een wijziging van de SDE++ subsidieregeling ter vermindering van broeikasemissies.

Strafrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 1 juni 2023 (ECER 25.7.23) - C-372/23 - Teritorialna direksia Mitnitsa Burgas

Douanesmokkel - Onachtzaamheid of opzet? - Confiscatie voorwerp - Verordening 952/2013 - Kaderbesluit 2005/212/JBZ

Samenvatting onder: Belastingen, douane

REGELGEVING

Voorstel richtlijn - Strafrecht – EU-regels inzake de rechten van slachtoffers (update), Goedkeuring door Commissie, Feedback mogelijk van 13 Juli 2023 - 26 September 2023 (EC)

OVERIG

Environmental crime in the age of climate change: Threat assessment 2022 (publications office EU)

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Toegang tot documenten

ARREST – GERECHT EU – T-377/21 – Eurecna / Commissie - 12 juli 2023 – ECLI:EU:T:2023:398 – arrest

Toegang tot documenten – Eindverslag onderzoek van OLAF naar de uitvoering van een door het EOF gefinancierde dienstenovereenkomst – Weigering van toegang – Motiveringsplicht - Verordening (EG) nr. 1049/2001

Met haar beroep krachtens artikel 263 VWEU vordert verzoekster, Eurecna SpA, nietigverklaring van het besluit van 26 april 2021 waarbij het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) haar na afloop van onderzoek OC/2019/0766/B4 toegang heeft geweigerd tot zijn eindverslag en tot de bijlagen erbij.

Gerecht: Het besluit van 26 april 2021 waarbij het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) Eurecna SpA na afloop van onderzoek OC/2019/0766/B4 toegang heeft geweigerd tot zijn eindverslag en tot de bijlagen erbij, wordt nietig verklaard. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 25 mei 2023 (ECER 21.7.23) - C-336/23 HP - Hrvatska pošta

Verzoek om informatie - Begrip „hergebruik van informatie” - Richtlijn (EU) 2019/1024

Het gaat om een verzoek om informatie (overeenkomsten voor bouwwerken, tussentijdse betalingsbewijzen, proces-verbaal van oplevering van het gebouw enzovoort). De vraag is o.a. af of het begrip „hergebruik van informatie” in de zin van artikel 2, punt 11, van richtlijn (EU) 2019/1024 moet worden begrepen als toegang tot alle informatie die een openbaar lichaam/overheidsonderneming heeft geproduceerd of in bezit heeft.

NOOT – T-354/21 ClientEarth v Commission en HvJ C-249/23 P

The paradoxical existence of overriding public interests in the EU: ClientEarth v the European Commission ([European law blog](#))

Verkiezingen en kiesrecht

ARREST – EHRM – Kovacevic t. Bosnië Herzegovina - 29 augustus 2023 –persbericht – arrest - 43651/22 - ECLI:CE:ECHR:2023:0829JUD004365122

Discriminerende behandeling op grond van etniciteit en woonplaats – Verplichting kiesstelsel te hervormen om toe te treden tot de Raad van Europa - Artikel 1, Twaalfde Protocol 12 (verbod van discriminatie) - Schending

In de Grondwet van Bosnië wordt onderscheid gemaakt tussen "constituerende volkeren" (Bosniërs, Kroaten en Serviërs) en "anderen en burgers van Bosnië en Herzegovina". Laatstgenoemden zijn leden van etnische minderheden en degenen die zich niet verbonden verklaren met een bepaalde etnische groep vanwege gemengde huwelijken, gemengd ouderschap of andere redenen. Op staatsniveau worden machtsdelingsregelingen op een dussdanige wijze ingevoerd dat het onmogelijk is om besluiten te nemen tegen de wil van de vertegenwoordigers van een "constituerend volk". Daarnaast hebben alleen personen die verklaren zich verbonden te hebben met een "constituerend volk" het recht zich kandidaat te stellen voor het Huis van de Volkeren en het Presidium. Klager klaagt over dat hij niet de vrijheid heeft om te stemmen op zijn kandidaat van keuze omdat hij geen verklaring heeft afgelegd dat hij zich verbonden voelt met het constituerende volk en in een bepaald deel van het land woont.

Het EHRM neemt in de beoordeling mee de historische context van de grondwet van het land, die voort gekomen is uit de Dayton-vredesakkoorden van 1995. Deze vredesakkoorden maakten een einde aan een bruto conflict dat werd gekenmerkt door genocide en 'etnische zuivering'. Deze akkoorden hadden tot doel de vrede te waarborgen door speciale privileges toe te kennen aan de drie dominante etnische groepen. Het probleem is echter dat het politieke systeem zodanig was ingericht dat etniciteit boven andere zaken werd geplaatst en waarbij ook rekening gehouden moest worden gehouden met bijv. politieke ideologie, economie en sociale kwesties. Op die wijze werd etnische verdeeldheid geïntensiveerd en de democratische essentie van verkiezingen ondermijnd. Het EHRM wijst er ook op dat in eerdere zaken is vastgesteld dat er sprake is van schending ivm discriminatie maar dat – ondanks de verplichting na toetreding tot de Raad van Europa – het kiesstelsel nog niet hervormd is. Het EHRM stelt wederom een schending vast.

- 📌 Kovačević v Bosnia and Herzegovina, and the saga of the Dayton Peace Agreement's incompatibility with the European Convention on Human Rights ([EJILtalk](#))
- 📌 Opening Pandora's Box? ([Verfassungsblog](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#)

Vervoer, reizen en rijbewijs

CONCLUSIE – HvJ – C-227/22 – Regionalna direktsia „Avtomobilna administratsia“ Pleven – A-G Pikamäe - 13 juli 2023 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2023:589 – conclusie

Rijbewijs – Extra medische onderzoeken tbv geschiktheid - Richtlijn 2006/126/EG

De vraag is o.a. of de bepalingen van richtlijn 2006/126 de lidstaten toestaan om van bestuurders van voertuigen van de categorieën C, CE, C1, C1E, D, DE, D1, D1E te verlangen dat zij zich onderwerpen aan medische onderzoeken om hun psychische en geestelijke geschiktheid te laten vaststellen, met tussenpozen die korter zijn dan de geldigheidsduur van het rijbewijs, en om in dat verband een afzonderlijk document te verlangen waaruit die geschiktheid blijkt, dan wel of het bezit van een geldig

rijbewijs tevens de psychische en geestelijke geschiktheid van de bestuurder bewijst, aangezien deze geschiktheid reeds bij de eerste afgifte of verlenging van het rijbewijs is vastgesteld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 7, leden 1 en 3, van richtlijn 2006/126/EG rbi moeten aldus worden uitgelegd dat zij eraan in de weg staan dat een lidstaat van houders van een geldig rijbewijs voor de categorieën C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 en D1E verlangt dat zij met tussenpozen die korter zijn dan de geldigheidsduur van het rijbewijs, een medisch onderzoek ondergaan om hun geestelijke geschiktheid te laten vaststellen, en in dit verband van hen een afzonderlijk document naast het rijbewijs eist waaruit die geschiktheid blijkt.

Artikel 7, leden 1 en 3, van richtlijn 2006/126 en bijlage III daarbij moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling die, naast de minimumnormen inzake geestelijke geschiktheid die in bijlage III zijn opgenomen, nieuwe categorieën van aanvullende voorwaarden invoert teneinde de psychologische geschiktheid vast te stellen van bestuurders van een motorvoertuig dat bestemd is voor het vervoer van personen en goederen. Dit belet de lidstaten echter niet om strengere maatregelen vast te stellen in het kader van de medische onderzoeken waarin deze richtlijn voorziet.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 25 april 2023 (ECER 12.7.23) - [C-328/23](#) - Reisebüro et R

Pakketreis – Buitengewone en onvoorzien omstandigheden – COVID-19 - Richtlijn (EU) 2015/2302

Verzoekers zijn consumenten en wonen in Oostenrijk. Zij hebben een pakketreis geboekt naar Cuba. In de reisdocumenten die aan verzoekers zijn verzonden stonden de coronamaatregelen, zoals een verplichte PCR test, vermeld waaraan verzoekers moesten voldoen om te kunnen reizen naar Cuba. Op 13 februari 2021 mochten verzoekers niet aan boord omdat zij geen PCR-test konden overleggen. Zij hebben hun vakantie omgeboekt naar 20 februari. Op 19 februari 2021 hebben verzoekers het reisbureau meegedeeld dat zij „wegens onvermijdbare en buitengewone omstandigheden niet aan de reis zouden beginnen”. Op 19 februari 2021 gold hoe dan ook een negatief reisadvies van het hoogste niveau voor heel Cuba. Verzoekers vorderen terugbetaling van de hele reissom. Volgens verweersters was er geen sprake van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden. Verzoekers waren van begin af aan op de hoogte van de pandemie en er hebben zich geen nieuwe omstandigheden voorgedaan. Er kan geen vordering tegen eerste verweerster als reisbureau worden ingesteld.

De vraag is o.a. wat moet worden verstaan onder onvermijdbare en buitengewone omstandigheden, zoals genoemd in artikel 12, lid 2, van richtlijn 2015/2302 die zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan kunnen voordoen en die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis of voor het vervoer van personen naar de plaats van bestemming, en die de consument het recht geven de pakketreisovereenkomst zonder betaling van een beëindigingsvergoeding te beëindigen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 23 mei 2023 (ECER 19.7.23) - [C-320/23](#) - Bundesarbeitskammer

Annulering pakketreis – Annuleringskosten - Richtlijn (EU) 2015/2302 - Verordening (EG) nr. 861/2007

Een consument heeft een reis geboekt voor de reisperiode 25 juni tot 1 juli 2022. In september 2021 verklaarde de consument de reisovereenkomst te willen beëindigen; middels de annuleringsfactuur van de verwerende partij werden de kosten hiervoor in rekening gebracht. De consument betaalde dit bedrag onder voorbehoud en droeg haar vorderingen tot terugvordering van dat bedrag over aan de verzoekende partij Bundesarbeiterkammer. De verwerende partij heeft de vordering betwist.

De rechtbank in Wenen heeft de vordering in haar geheel toegewezen. Het verklaarde in juridische bewoordingen o.a. dat de aangehaalde annuleringsovereenkomst niet toelaatbaar was. De reisorganisatie is in hoger beroep gegaan.

De verwijzende rechter stelt dat de richtlijn niet duidelijk maakt met welke tijdstippen rekening moet worden gehouden. In de onderhavige zaak liggen er namelijk lange perioden tussen het aanbod om een pakketreisovereenkomst te sluiten (zomer 2020), de boeking (november 2020), de annulering (september 2021) en de reisperiode (zomer 2022). De verwijzende rechter twijfelt tevens over de bepaling van het bedrag van de beëindigingsvergoeding.

REGELGEVING

- BNC Fiche: Herziening Richtlijn havenstaatcontrole, *Kamerstuk 22112, nr. 3736*
- BNC Fiche: Wijziging van Verordening onderbrekingen en rusttijden ongeregeld personenvervoer, *Kamerstuk 22112, nr. 3730*

OVERIG

- Europese Commissie presenteert een mededeling met betrekking tot een gemeenschappelijke Europese gegevensruimte voor toerisme ([ECER](#))
- Europese Commissie keurt Nederlandse steunmaatregel goed voor goederenvervoer over het spoor ([ECER](#))
- Europese Commissie presenteert voorstellen om goederenvervoer te vergroenen ([ECER](#))

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 29 mei 2023 (ECER 18.7.23) C-337/23 - [APS Beta Bulgaria et Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhnia](#)

Consumentenkrediet - Verzekeringsovereenkomst – Borgstelling - Oneerlijke handelspraktijken - Richtlijn 93/13/EEG - Richtlijn 2005/29/EG - Richtlijn 2008/48/EG

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 30 maart 2023 (ECER 5.7.2023) – [C-236/23 - Matmut](#)

Motorrijtuigenverzekering - Nietigheid van de wettelijke aansprakelijkheidsverzekeringsovereenkomst – Verkeersongeval - Richtlijn 72/166/EEG

Cassatieberoep van verzoekster (verzekeringsmaatschappij MATMUT) tegen een uitspraak van de rechter in tweede aanleg waarbij de overeenkomst nietig werd verklaard wegens een opzettelijk onjuiste verklaring door de verzekerde over de toedracht van een verkeersongeval en waarbij de rechterlijke instantie weigerde te verklaren dat verzoekster niet meer in het geding hoefde te worden betrokken.

De vraag is of artikel 3 en 13 van richtlijn 2009/103 zich ertegen verzetten dat aan de passagier die het slachtoffer is van een ongeval, de nietigheid van de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering voor

motorrijtuigen kan worden tegengeworpen wanneer deze passagier tevens de verzekeringnemer is die bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst opzettelijk een onjuiste verklaring heeft afgelegd die tot die nietigheid heeft geleid.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – Hurbain t. België – 4 juli 2023 – Grote Kamer – persbericht – arrest - 57292/16 - ECLI:CE:ECHR:2023:0704JUD005729216

Anonimisering online krantenartikel is noodzakelijk en proportioneel – Recht om vergeten te worden - Artikel 10 EVRM

Uitgever van dagblad is door de civiele rechter veroordeeld om in het digitale krantenarchief een artikel te anonimiseren over een verkeersongeval in 1994, op grond van het 'recht om te worden vergeten'. Het EHRM stelt vast dat de nationale gerechten op coherente wijze rekening hebben gehouden met de aard en ernst van de juridische feiten waarvan verslag werd gedaan, het feit dat het artikel niet van topografisch, historisch of wetenschappelijk belang was, en de automobilist geen bekende persoon was. Verder is belang gehecht aan de ernstige schade die betrokkene heeft ondervonden van de voortdurende en onbeperkte online beschikbaarheid van het artikel, waardoor een 'virtueel strafblad' kon ontstaan, vooral gezien de lange periode sinds de originele publicatie. Na verschillende manieren te hebben onderzocht om de rechten die in het geding waren, met elkaar in balans te brengen – dit in overeenstemming met de procedurele voorschriften die in België van toepassing zijn – hebben de gerechten geoordeeld dat anonimisering geen excessieve en onpraktische last legde op klager, terwijl het de meest effectieve manier was om de privacy van de automobilist te beschermen. De beoordelingsruimte van de lidstaten mede in aanmerking nemend, oordeelt het Hof dat de nationale gerechten de betreffende rechten zorgvuldig hebben afgewogen, volgens de eisen van het EVRM, zodat de inbreuk op artikel 10 EVRM vanwege de anonimisering van de elektronische versie van het artikel op de website van de krant, beperkt is gebleven tot wat strikt noodzakelijk is. In de omstandigheden van het geval kan dit worden beschouwd als noodzakelijk in een democratische samenleving en proportioneel. Geen schending van artikel 10 EVRM.

- 📌 Case Law, Strasbourg: Hurbain v Belgium, Grand Chamber upholds decision that order anonymising newspaper archive did not violate Article 10 – Hugh Tomlinson KC ([Inforrms](#))
- 📌 Le droit à l'oubli consacré par la Grande Chambre de la CEDH ([Libertés chéries](#))

EHRM – ARREST – Osman en Altay t. Turkije – 18 juli 2023 – persbericht – arrest - 23782/20 en 40731/20 - ECLI:CE:ECHR:2023:0718JUD002378220

Vrijheid van meningsuiting - Gevangenisautoriteiten hebben ten onrechte uitgaven van een tijdschrift onderschept – Artikel 10 EVRM - Schending

Klagers zijn gedetineerd vanwege een levenslange gevangenisstraf. Vier uitgaven van een tweewekelijks tijdschrift ('nieuwe democratie') die aan hen waren gestuurd, zijn door de gevangenis onderschept omdat de publicaties, kort gezegd, de veiligheid in de gevangenschappen zou kunnen bedreigen.

EHRM: Gevangenen hebben het recht om informatie en ideeën te ontvangen en een beperking van dat recht moet een dringende maatschappelijke noodzaak hebben. De commissies die de uitgaven ontoelaatbaar achtten, hadden geoordeeld dat de uitgaven mogelijk hongerstakingen in de gevangenschappen konden veroorzaken en dat de uitgaven illegale organisaties en hun acties konden promoten en gewelddadig handelen konden aanmoedigen. Uit geen van de beslissingen bleek echter dat het recht van klagers op vrijheid van meningsuiting was afgewogen tegen de andere belangen. De

overheid heeft niet aangetoond dat de redenen voor de maatregelen relevant en voldoende waren of dat die maatregelen noodzakelijk waren in een democratische samenleving. Schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – Verzilov e.a. t. Rusland – 29 augustus 2023 – [persbericht](#) – [arrest](#) – [25276/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0829JUD002527615](#)

Mishandeling door kozakken na optreden Pussy Riot – Onvoldoende onderzoek - Artikelen 3 en 10 EVRM – Schending

Samenvatting onder: [Recht op leven en verbod op foltering](#)

EHRM – ARREST – Lenis t. Griekenland – 31 augustus 2023 - [persbericht](#) – [arrest](#) – [47833/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2023:0627DEC004783320](#)

Vrijheid van meningsuiting is niet te misbruiken voor aanzetten tot homohaar – Misbruik van recht - Artikel 10 EVRM – Artikel 17 EVRM

In de aanloop naar het parlementaire debat over een wetsvoorstel ter introductie van civielrechtelijke verbintenissen voor partners van hetzelfde geslacht, heeft een bisschop een antihomo-artikel gepubliceerd op zijn persoonlijke blog. Hij is strafrechtelijk veroordeeld wegens aanzetten tot haat en discriminatie. (Voorwaardelijke gevangenisstraf van 7 maanden, in latere instantie teruggebracht tot 5 maanden, met een proeftijd van 3 jaar.) Het EHRM sluit zich daarbij aan, te meer vanwege drie verzwarende factoren. Als hooggeplaatste functionaris van de orthodoxe kerk kon klager veel gelovigen beïnvloeden, namelijk de meerderheid van de bevolking. Verspreiding via internet maakte zijn boodschap gemakkelijk toegankelijk. Verder verdienen gender- en seksuele minderheden juist bescherming tegen haatdragende en discriminerende uitingen, vanwege de marginalisatie en victimisatie waaraan zij nog steeds worden onderworpen. Klager doet een beroep op artikel 10 EVRM, maar artikel 17 EVRM is aan de orde als onmiddellijk duidelijk is dat de uitingen tot doel hadden de vrijheid van meningsuiting te gebruiken in strijd met de waarden die het EVRM wil bevorderen. Kritiek op bepaalde levenswijzen, op morele of religieuze gronden, is op zichzelf niet uitgezonderd van de werking van artikel 10 EVRM. Wanneer uitingen echter zo ver gaan dat deze aan (LHBTI) personen hun menselijke waardigheid ontzeggen, met aanzetten tot geweld daaraan gekoppeld, dan wordt artikel 17 EVRM relevant. Het EHRM is van oordeel dat de uitingen in kwestie de toepassing van artikel 10 EVRM verder weg zouden brengen van het werkelijke doel daarvan. Bovendien hadden deze betrekking op een zeer belangrijk thema in de moderne Europese samenleving – bescherming van de waardigheid en van de waarde van mensen ongeacht hun seksuele oriëntatie. Op grond van artikel 17 EVRM kan klager niet de bescherming van artikel 10 EVRM inroepen. De klacht is derhalve “ratione materiae” niet verenigbaar met de bepalingen van het Verdrag, en het Hof verklaart deze (in meerderheid) niet-ontvankelijk.

 [Métropolitaine pour être honnête \(libertés chéries\)](#)

NOOT – [Sanchez t. Frankrijk](#), EHRM 15 mei 2023

- [Sanchez v France: The Expansion of Intermediary Liability in the Context of Online Hate Speech. \(strasbourgobservers\)](#)
- [Sanchez v. France: Are the expanded liability rules foreseeable for social media users? \(strasbourgobservers\)](#)

OVERIG

The Protection of Journalists through the Proposed European Media Freedom Act ([European law blog](#))

EHRM factsheets en guides

- [Hate speech](#)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#)

Deel II – Algemeen

Algemeen

- Vacature Nederlandse rechter in het HvJ EU ([ECER](#))
- Op 1 oktober 2023 zal het *Publicatieblad van de Europese Unie* (het Publicatieblad) overschakelen op de [publicatie per rechtshandeling](#).

Met deze nieuwe aanpak heeft het Publicatieblad niet langer de vorm van een bundel besluiten met een inhoudsopgave. In plaats daarvan zal elke handeling afzonderlijk als een authentiek Publicatieblad in pdf-formaat verschijnen.

De publicatie per rechtshandeling is een flexibelere, snellere en eenvoudigere manier van uitgeven voor het Publicatieblad. Bovendien zullen de gebruikers, dankzij nieuwe functies, kunnen kiezen tussen verschillende weergaven van een rechtshandeling, en op basis van verschillende nieuwe criteria kunnen bepalen wat ze te zien krijgen.

- [Hoe lees je EU-wetgeving?](#) Jasper Krommendijk & Frederik Zuiderveen Borgesius ([European courts](#))
- Criteria voor de toewijzing van de zaken aan de kamers, [PB C 286 van 14.8.2023](#)
- Nieuwe procedureafspraken voor voordracht van Nederlandse kandidaat-rechters voor EU-Hof en EHRM ([ECER](#))
- Spanje voorzitter van de Raad van de EU ([ECER](#))
- Convention Control over the Application of Union Law by National Judges: the Case for a Wholistic Approach to Fundamental Rights ([Johan Callewaert](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

- [New! Human Rights in the Armed Forces](#)
- [NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)
- [NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)
- [Access to Justice for Women](#)
- [Alternative Measures to Detention](#)
- [Alternatives to Immigration Detention](#)
- [Asylum and Human Rights](#)
- [Children's Rights - Key Challenges](#)
- [Child-friendly Justice](#)
- [Combating Trafficking in Human Beings](#)
- [Data Protection and Privacy Rights](#)
- [Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)
- [Family Law and Human Rights](#)
- [Freedom of Expression](#)
- [Hate Crime and Hate Speech](#)
- [Internal Displacement](#)
- [International Cooperation in Criminal Matters](#)
- [Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)
- [Introduction to the European Social Charter](#)

- [Judicial reasoning and human rights](#)
- [Pre-trial Investigation and the ECHR](#)
- [Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)
- [Property Rights](#)
- [Protection and Safety of Journalists](#)
- [Refugee and Migrant Children](#)
- [Rights of Persons with Disabilities](#)
- [Right to Liberty and Security](#)
- [Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)
- [Right to Respect for Private and Family Life](#)
- [The Environment and Human Rights](#)
- [Violence Against Women and Domestic Violence](#)
- [Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

Introduction to the European Convention on Human Rights”, a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina](#) [Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	IE	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>webcollege</u>	<u>asiel & migratie</u>	<u>SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader</u>
<u>webcollege</u>	<u>erfrecht</u>	<u>Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)</u>
<u>webcollege</u>	<u>EVRM</u>	<u>Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM</u>
<u>webcollege</u>	<u>ASIEL & MIGRATIE</u>	<u>Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht</u>
<u>webcollege</u>	<u>STRAFRECHT</u>	<u>Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken</u>
<u>18 en 19 sept 2023</u>	<u>ASIEL & MIGRATIE</u>	<u>Webinar Hofjurisprudentie asiel: Wat u niet leest in de samenvatting, van 14.00 tot 16.15 uur, Stichting migratierecht</u>
<u>21 sept 2023</u>	<u>ALGEMEEN</u>	<u>Europees recht op het internet' (ECER), 10.00 – 12.00 uur</u>
<u>19-20 okt 2023</u>	<u>CONSUMENTEN</u>	<u>Conference Sustaining Access to Justice, 19-20 Oct 2023</u> <u>Erasmus University Rotterdam. Speakers from academia, policy, business and consumer associations from Europe, the US and Asia will discuss developments in funding, including third-party litigation funding and crowdfunding, collective actions, public interest litigation, ADR and ODR and entrepreneurial lawyering.</u>
<u>30 nov 2023</u>	<u>IPR</u>	<u>Actualiteiten EU-Procesrecht, Betekenen en procederen in burgerlijke en handelszaken in de EU, Maastricht University, 30 november 2023, 13:00 - 17:00 uur</u> <u>Zie conflict of laws; DIGI-GUARD – Event on EU civil procedure: Service, Evidence and Brussels I bis Regulations (in Dutch, 3 NOvA education points): 30 November 2023</u>

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA \(European Union agency for asylum\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)

[NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)

[NEFIS: newsletter on European free movement issues](#)

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- [European database of asylum law](#) (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL – European database of asylum law](#)
- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- [HUDOC \(EHRM\)](#)
 - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)
- [Social Security Coordination Regulations database](#)

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaak nr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
6-7	C-402/22	Staatssecretaris J&V	ECLI:NL:RVS:2022:1703		ECLI:EU:C:2023:543		Asiel en migratie
13-7	C-646/21	Staatssecretaris J&V	ECLI:NL:RBDHA:2021:11524	ECLI:EU:C:2023:581			Asiel en migratie
13-7	C-392/22	Staatssecretaris J&V	ECLI:NL:RBDHA:2022:5724	ECLI:EU:C:2023:593			Asiel en migratie

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp
30.8.23	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2023:3275	Asiel en migratie
29.8.23	CBb	ECLI:NL:CBB:2023:453	Financiële diensten
30.6.23	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2023:1006	consumenten

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
28-8	GECOMMUNCIEER DE ZAAK	Veldsink- Schoonbee k en Veldsink	<u>26337/22</u>	6 EVRM	Vergoeding proceskosten; toegang tot de rechter
7-7	GECOMMUNCIEER DE ZAAK	Martina	<u>61433/21</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; compensatie tijd in voorlopige hechtenis

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Advisory opinion
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	Artikel 9 EVRM	P16-2023-001 Persbericht 16.5.23	13.4.23
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	Artikelen 6 en 8 EVRM	P16-2022-001 Persbericht 8.11.22	ADVISORY OPINION 13.4.23 persbericht
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	P16-2021-002 Persbericht 2.6.21	ADVISORY OPINION 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	P16-2021-001 Persbericht 12.5.21	ADVISORY OPINION 26.4.2022
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	persbericht 4.12.2020	Persbericht : afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 Persbericht 28.1.21	ADVISORY OPINION 8.4.2022 persbericht
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	ADVISORY OPINION 29.5.2020 persbericht
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	ADVISORY OPINION 10.4.2019 Menneson t. Frankrijk